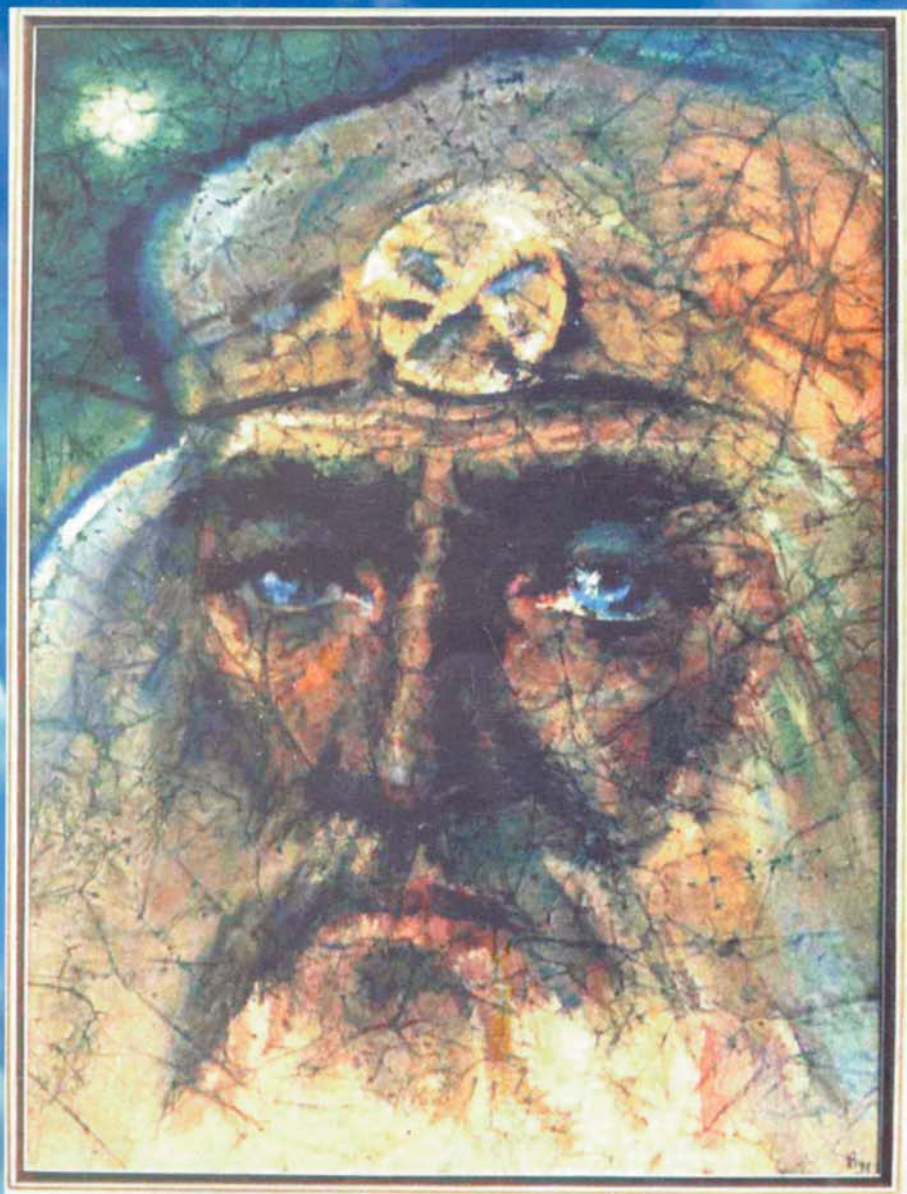

ПРАВО СЛАВИМО!

ГВАРОГ

КИЇВ 1998

ВИПУСК 8

Українці!
Читайте патріотичний язичницький
часопис "СВАРОГ" !

РЕДКОЛЕТНЯ:

Галина ЛОЗКО - головний редактор
Анатолій БОГОРОД - комп'ютерний
набір і макетування
Вадим ШАПОШНИК - коректор

Євген Летюк

КОСЯ

Як я скучив за вами, коси...
Чом вас, коси, ніхто не носить?
Це ж від полюса і до полюса
Вас в піснях прославляли віками -
Русі коси до самого пояса,
Коси, викладені вінками.
Це ж і досі народ мій носить
Спогад лоскитний і щемливий,
Як дівча заплітало коси,
Як їх милий розплів щасливий.

Коси, коси, дівочі коси...
Чом вас зараз ніхто не носить...
Чи в дівчат немає часу,
А чи вже заплітатись лінки?
Ви ж одвіку були окрасою
Гордочолої українки.
Шанували вас чорними й сивими,
Розпинали вас на охресті,
Недарма ж ви були символом
І незайманості, і честі.

Щоб там з косами не робили,
Але давнє луна доносить:
Тільки тим, що себе ганьбили,
Утинали безжально коси.
Я не знаю: а може й правильні
Наші моди, що звичай стерли,
Та якби підвелися прадіди,
То від сорому б знов померли.

Так заплітала коси моя бабуня.

Студентка III курсу Кадюк Оксана.

Громада Українських Язичників "Православ'я"
Національно-культурне товариство "Світовид"
Реєстраційне свідоцтво № 468
від 31.V.1995; 26.XII. 1996.

УВАГА! Нова адреса нашої редакції:

УКРАЇНА, 252061, Київ - 61, до запитання,
Галині Лозко.
Контактний телефон у Києві: (044) 488-43-32.

© Сварог

При передруці наших матеріалів посилання на "Сварог" обов'язкове!

ПРАВО

СЛАВИМО!

СВАРОГ

Релігійно-історичний та науково-пізнавальний збірник
Громади Українських Язичників "ПРАВОСЛАВ'Я"

SVAROH

The religious historical and scientific cognizing magazine of Confession of the Ukrainian Native Faith "Pravoslavyya". It prints the materials from the history of religion of the ancestors of the Ukrainian people, theological works by professor Volodymyr Shayan, descriptions of customs and rites of ancient faith, authentic prayers, ritual song with notes, the calendar of holidays "Svaroh's Circle"

1998	ЗМІСТ	випуск 8	СВІТЛИНИ
------	-------	----------	----------

НОВИНИ.....3

- Етнос і релігія на порозі III тисячоліття..... 3
Г. Лозко. Етнічна релігія як наукове поняття..... 4
В. Перегінець. Цвіт папороті чи біопаливо III тисячоліття..... 5
 Світовий Конгрес Етнічних Релігій. Декларація..... 7

БОГОЗНАВСТВО.....9

- В. Шаян.** Найвища Святість..... 9
 Український народ про Бога..... 14
В. Зореслава. «Поклонися Сонцю на істоку»..... 15
Б. Гарачук. Гармонія язичницького світу..... 18
 Азбуковник..... 19

ВО ВРЕМ'Я ОНЕ.....21

- Г. Лозко.** Святослав Хоробрий..... 21
Г. Лозко. Дві тисячі дубків на св. Хортичі..... 28

АНТИХРИСТ.....29

- Пр. Світояр.** Жінка в християнстві..... 29

БИЙ ПЕРУНЕ.....36

- В. Шапошник.** Маскарад в рясах..... 36
Філарет. Різдво Христове..... 37
 Звернення до Президента України..... 40
А. Починок. Спілка «інквізиторів»..... 41

ВЕЛЕСИЧ (поезія).....43**ХРАМИ НАШИХ ПРЕДКІВ**.....45

- Г. Лозко.** Творить Світовиду славу всяку..... 45
Г. Лозко. Що означає слово «язичництво»..... 47

На першій сторінці обкладинки:

Картина В. Крижанівського «Погляд Предка».

На третій сторінці обкладинки:

Відродження Етнічних Релігій (зверху по колу):

- Свято Роси в Литві;
- Керівники слов'янських громад рідновірів (Чехія, Україна, Росія, Польща);
- Посвячення в рідновіри на Трухановому острові у Києві;
- Баба на Верхній Хортиці;
- Хортицькі баби біля Музею запорізького козацтва;
- Статуя Перуна (?) на Хортиці;
- Делегати Світового Конгресу Етнічних Релігій на святі Роси (м. Кернаві, Литва, 1998);
- Статуя Триглава (Ледніца, Польща);
- Священний Криж на горі Соботці (Польща);
- Жертовний камінь в центрі Вільнюса (Литва).

В центрі -

- Збручанський Род-Світовид (оригінал статуї в археологічному музеї. Краків, Польща).

Світлини:

*В. Шапошника, А. Богорода,
С. Танайдачука, Г. Лозко.*

На пресфонд «Сварога»

склали пожертви:

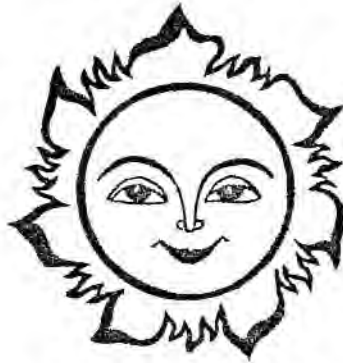
Бур'ян Людмила (Миколаїв) - 10 ам. дол.
 Коваль Марина (Київ) - 25 гривень
 С. Петрів (США, Рашестр) - 100 ам. дол.
 Зорян Рекуха (США, Ешвил) - 200 ам. дол.
 Тропотяга Ганна (Київ) - 12 гривень

Всім благодійникам - ВЕЛИКА ПОДЯКА.

УКРАЇНСЬКА ЯЗИЧНИЦЬКА ВІРА

- піднімає дух української нації до найвищої досконалості;
- повертає народові втрачені шляхетні цінності;
- підносить свободу духу і національну гідність;
- загартовує стійкість і відпорність чужим ідеологіям.

ЗАСТОРОГИ НАЩАДКАМ

СМТВОТ ВІРЧ

ВІРЮЮ:

В усіх Українських Богів,
Єдиних у Сварозі,
Вічних і незнищенних,
Як Всесвіт.

ВІРЮЮ:

В триєдність світів
Права, Ява і Нава,
Створених Сварогом
І удержаних в Ньому.

ВІРЮЮ:

В Божественне
народження українців -
Онуків Дажбожих,
І в силу Предків,
яка перебуває
З нами завжди.

ВІРЮЮ:

В Радість Життя Вічного,
В чистоту Душі праведної,
Яка ніколи не зникає,
А переходить у нове тіло.

НАША ВІРА ПРАВДИВА, БО ПРАВО СЛАВИМО!

СЛАВА ВЕЩИКА

Роду Українців
Славу співаймо! Слава!
А Рожаницям
Шану складаймо! Слава!

Слава Сварогу -
Нашому Богу! Слава!
Слава Дажбогу,
Слава Перуну! Слава!

Славу співаймо
Матері-Славі! Слава!
Слава Мокоші!
Лелі і Ладі! Слава!

Слава Симарглу й
Велесу-Богу! Слава!
Слава Стрибогу,
Навіки слава! Слава!

Хорсу-Ярилу,
Живі і Спасу! Слава!
Богу Купайлу
І Світовиду! Слава!

Праву співаєм
Славу Велику! Слава!
Дажбовим Внукам -
Ора нащадкам! Слава!

Боги й Богині -
Нам Берегині! Слава!
Слава Українцям
І Україні! Слава!

ЗАСТОРОГА ПЕРША

Не цурайся Роду свого,
Його Звичаю та Мови,
Бо рідна Мова і Звичай
Зберігає енергію нації.

ЗАСТОРОГА ДРУГА

Не оскверняй Душу
Чужинськими звичаями,
Бо чужа пісня і молитва
Дає силу твоєму ворогові.

ЗАСТОРОГА ТРЕТЯ

Будь терплячим,
Але не допускай знуцання
Над твоїми
Рідними Святинями.

ЗАСТОРОГА ЧЕТВЕРТА

Не руйнуй природу,
Серед якої живеш,
Бо цим ти відбираєш майбутнє
У своїх нащадків,
Зрубуєш гілку Роду свого.

ЗАСТОРОГА П'ЯТА

Не потурай ворогам
Свого народу;
Якщо треба -
Ставай до Священного Бою.

ЗАСТОРОГА ШОСТА

Не віддавайся в рабство,
Бо хто прийме рабську смерть,
Той у Вічність відійде рабом.

ЗАСТОРОГА СЬОМА

Не зраджуй
Віру Дажбожих онуків,
Бо чужа віра
Руйнує Дух і тіло,
Знищує націю.

(Волховник.- К., 1994)

ЕТНОС І РЕЛІГІЯ на порозі III тисячоліття

За такою темою 24-25 квітня 1998 року в Києві, в Інституті філософії імені Г. Сковороди Національної Академії Наук України відбувся колоквиум, організований Українською Асоціацією Релігієзнавців та Відділенням Релігієзнавства цього інституту. Колоквиум розглянув кілька проблем:

1. Контекст взаємозв'язку етносу й релігії; зміст понять «національна релігія», «етнічна релігія», «національна церква», «етноконфесійний синкретизм», «національна релігійність»; функції релігії в житті етносу; релігія і національна культура.

2. Національне сприйняття світових релігійних систем; етнорегулятивна роль релігії; релігійний чинник в національному житті України; релігія в самоідентифікації національних меншин України.

3. Національне відродження України і Церква; етноконфесійні процеси в Україні; церковні імперії і незалежність церков; традиційні і національні релігії; нерелігії в контексті національного; етноконфесійна свідомість віруючих; релігійне місіонерство і національні інтереси України.

Учасники колоквиуму обмінялися думками з таких важливих питань, як визначення самого змісту етнічного і релігійного та його ролі в сучасному житті. В ході виступів і обговорень виявилися все ті ж дві тенденції, які постають перед людством вже не одну тисячу років: 1) прагнення етносів до збереження своєї самобутності через етнізацію всього суспільно-культурного життя; 2) прагнення певних груп до світового панування через глобалізацію відносин між етносами (нівелюючу етнічності). Прихильники як першої, так і другої тенденції аргументовано відстоювали свої погляди.

Цікавими й змістовними були доповіді провідних релігієзнавців України. Так, доктор філософських наук, професор А. Колодний відзначив, що відсутність моноконфесійності і релігійної ідентифікації українця у нашій країні є причиною складної історичної долі українства; однак, на тлі поліконфесійності сучасної України «претензії якоїсь однієї із національних церков на своє єдине представництво цього відродження меншою мірою є некоректним». Кандидат філософських наук

Л. Филипович дала узагальнюючу характеристику етнорелігійних процесів: «В історичному плані взаємозв'язок етносу та релігії розгортається як етнорелігієгенез, який має свій початок, корені, перспективи, переживає постійні еволюції і виражається в активному етнічному функціонуванні релігій». Вона зазначила, що на ранніх стадіях суспільного розвитку релігійне та етнічне збігаються, у сучасному ж світі «взаємозв'язок між етносами і релігіями надзвичайно різноманітний, оскільки одночасно представлені всі історичні форми таких відносин, що свідчить про незавершеність процесу етнорелігійстворення».

Доктор філософських наук, професор П. Яроцький розглянув етнічно-культурні й звичаєві особливості сприйняття християнства в Україні, зазначивши, що «Примітивні буквалістські вимоги візантійського християнства суперечили світлому та розсудливому українському світорозумінню і світосприйняттю. Внаслідок цього виникла суперечність між практикою візантійського християнства і змістом християнського життя в Україні... Візантійська ритуалістика сприймалася в Русі-Україні як антагонізм до українського поняття краси і природи. Найбільшою жертвою візантійської ритуалістики була жінка і акти подружнього життя, які в розумінні українців були актами гармонії і сповнення Божої волі».

На колоквиумі виступив також професор К. Дюрем із США, який поділився американським досвідом забезпечення релігійної свободи і національної ідентичності. Звичайно, поняття нації в молодій Америці розглядають дещо інакше, ніж в Україні, яка має багатотисячолітні духовно-етнічні традиції.

Цікавими були доповіді й інших релігієзнавців: П. Павленка «Нетрадиційні релігії в контексті національного», О. Сагана «Етнокультурний синкретизм як складова частина етноконфесійної специфіки культури», М. Бабія «Толерантність: етноконфесійний вимір», О. Бучми «Релігійна духовність особистості і етнічність», В. Єленського «Проблеми іудео-християнського діалогу наприкінці ХХ ст.».

Доповідь Голови Громади Українських Язичників «Православ'я» Галини Лозко див. на стор. 4

ЕТНІЧНА РЕЛІГІЯ ЯК НАУКОВЕ ПОНЯТТЯ

Доповідь на колоквиумі “Етнос і релігія: теорія і контекст сьогодення”

Історія людства є, насамперед, історією етносів. Сьогодні вже значна частина цього людства починає розуміти, що ігнорування етнічними проблемами може стати причиною непоправних втрат і катастроф. Сучасна глобалізація суспільно-економічного життя часто супроводжується об'єднанням етносів із дуже відмінними культурами й ментальністю. Таке об'єднання швидко призводить і до етнічного злиття. В поліетнічних суспільствах створюються й відповідні теорії етносу. Так у зарубіжних визначеннях етносу і нації спостерігається намагання позбавити це поняття його моноетнічного змісту: на Заході цими словами позначають політичну (державну) спільноту, незалежно від того, з яких етносів вона складається. Наприклад, в США американцями за національністю вважають себе всі громадяни, незалежно від кольору шкіри, мови та інших етнічних ознак. Така «мода», незважаючи на її відверту тенденційність, поширилась останнім часом і на посткомуністичний світ, який ще не позбувся наслідків інтернаціонального виховання. Нині, коли світові (інтернаціональні) релігії зробили об'єктом обожнення людину (пророка чи «сина Божого») замість Бога-Природи, спостерігається намагання принизити роль етнічної релігії в житті народів. Низька екологічна культура як корінних, так і некорінних етносів поставила під загрозу існування здорового довкілля. Чи сталося покращення, вдосконалення людства з поширенням світових релігій - питання проблематичне. Але екологічна криза, яка наростає, не викликає сумніву. І причини цієї кризи не тільки в дисгармонійних стосунках етносів. Корінний етнос здатний оберігати свою, зрівноважену в процесі його розвитку, екосистему тільки в тому випадку, коли він має достатньо високий рівень етнічної енергії, що виявляється в культурі, освіті й рівні національної свідомості та моралі. В давні часи це спостерігалось в дотриманні норм етнічної звичаєвості й релігії, які були регламентуючими чинниками збереження екосфери.

Визначення етнічної релігії тісно пов'язане з визначенням самого поняття *етнос*.

1. Оскільки зарубіжні визначення етносу нині досить розпливчасті, звернемося до вітчизняних. *Етнос* - це кровноспоріднена спільнота людей, яка має спільну територію (рідну землю), спільну мову (рідну мову), спільні родові легенди про походження свого народу, спільну історичну пам'ять, звичаї та обряди, тобто те, що становить його спільну етнічну релігію (рідну віру). Грецьке слово *ΕΘΝΙΚΟΣ* перекладається як «родовий, народний, язичницький», що подаються як синоніми. У вітчизняному етнодержавознавстві поняття *етнос* має два значення: донаціональна етнічна спільнота; будь-яка етнічна спільнота, включаючи й націю. Таким чином, поняття *етнос* є родовим по відношенню до понять: *рід, плем'я, народ, нація*, які є видовими.

2. Етнічні релігії, як правило, виникають *природним* шляхом у межах певної етнічної території і не поширюються за її межі. Етнічна релігія, яка вийшла за межі свого етносу і поширилась на інші народи, перестає бути етнічною і набуває ознак *глобальної*

(*світової, інтернаціональної*) релігії. Глобалізація релігійної духовності в кінцевому результаті призводить до нівеляції етнічності, як в духовному, так і в фізичному (біологічному) планах.

3. В процесі життя етносу його природна автотонна (етнічна) релігія зазнає еволюційних змін, вдосконалюється, шліфується, і якщо її розвитку не перешкоджають зовнішні чинники (війни, поневолення, інші асимілятивні процеси), то етнічна релігія може бути *самодостатньою* на будь-якому історичному етапі розвитку свого народу, задовольняти його духовно-культурні потреби і бути засобом його самозбереження як самобутньої етнічної спільноти.

4. Етнічною релігією українців є українське язичництво. Слово *язичництво* належить до слов'янської лексики, що, крім назви частини тіла, означає ще й мову, плем'я, народ зі спільною мовою і звичаєм. Слово *паганство* - лінгвістична калька з латинського *paganus*, що означає *селянин, селянський*, не передає змісту поняття і за сучасними мовними нормами вважається вульгаризмом. Його використання нині свідчить про конфесійну заангажованість і є нетолерантним по відношенню до сповідників етнічних релігій.

5. Українська етнічна релігія (язичництво) у широкому значенні означає сукупність релігійних вірувань у їхньому еволюційному розвитку, які побутували на теренах України, включаючи: а) релігію племен і народів найдавнішої доби, яких прийнято вважати предками українців як в етнічному, так і в культурно-історичному планах; б) релігію східно-слов'янських племен Київської Русі, що існувала до прийняття християнства як офіційної релігії; в) народно-побутову релігійність, що існувала паралельно з офіційним християнством протягом останнього тисячоліття; г) сучасне відроджене українське язичництво. Українське язичництво у вузькому значенні є традиційною, національною релігією українського народу, успадкованою від його етнічних предків. Сучасні язичницькі громади в Україні є *спадкоємцями і правонаступниками* язичницької конфесії, забороненої в 988 році, яка нині домагається офіційної реабілітації.

Відомо, що біосфера Землі складається з біомаси всіх живих істот та продуктів їхньої життєдіяльності. Етноси як біологічне, географічне та історико-культурне явище складають етносферу Землі, яка в свою чергу є частиною її біосфери. Якщо це так, то зникнення етнічної різноманітності людства в кінцевому результаті призведе до його виродження загалом.

Якщо «Всесвіт - це сукупність взаємодіючих енергетичних систем, які розвиваються за єдиними законами», то й етносфера підлягає тим же космічним законам взаємообміну енергії. На думку В. Вернадського сила етносу - в енергії живої речовини біосфери. Л. Гумільов доводить, що в основі етнічного поділу лежить різниця поведінки осіб, що складають етноси. Тут «великий етнолог» помиляється. Адже не поведінка є основою відмінностей, вона - лише результат відмінних генетичних властивостей

кровноспоріднених спільнот. Можна лише погодитись, що ментально етноси дійсно відрізняються один від одного.

Кожна особистість створює навколо себе енергетичне поле, яке спрямовує її емоції, психологію й поведінку до певної вібрації біострумів. При взаємодії осіб зі спорідненими біострумами, що можливе в колективі близькосторіднених людей, встановлюється єдиний ритм (частота коливань) усієї громади, створюється сильне енергетичне поле всього колективу. Оскільки кожен етнос становить собою систему генетичних зв'язків, то він має більший чи менший ступінь певних етнічних енергій. Чим менше в етносі чужоетнічних генів, тим більший ступінь його етнічності. Чим сильніша енергія етносу, тим краще живе й процвітає кожен його представник і народ в цілому. Чим слабша його енергетика, тим менш дієздатним стає народ, втрачаючи свою самобутність через поглинення його енергії іншими етносами. Саме тому етнічна релігія має стати тією консолідуючою силою, яка у майбутньому забезпечить самозбереження свого етносу - так, як це було і в минулому.

Сучасний європейський етнічний ренесанс є свідченням повороту людства до гармонійного співіснування з Богом: релігії смутку і покаяння, страху й пригнічення особистості закономірно поступаються здоровому, духовному і тілесному єднанню людини з природою. Створюються міжнародні організації: Європейська Асоціація Природних Релігій (1996), Світовий Язичницький Конгрес (1998), які виробляють програму координації зв'язків різ-

них національних громад, сприяють відродженню етнічних норм співжиття, морально-етичних засад, екологічного захисту Землі та правового захисту етнічних релігій від переслідувань їх світовими релігіями (тобто «новітніх форм інквізиції»). Основною засадою співробітництва тут стала: єдність в різноманітності.

Отже, в цілому захоплення чужою теоретичною базою в питаннях етносу не може бути корисним для наших державотворчих планів. Визначення поняття етнічної релігії, як і самого поняття етнос, є серйозною науковою проблемою і нині потребує пильної уваги з боку нашої української науки. Глибоке науково-теоретичне обґрунтування цієї проблеми можливе лише в суспільстві, яке має глибоке етнічне коріння і відносно високий рівень моноетнічності, як це є в українців.

Галина ЛОЗКО

НОВА КНИГА

Галина ЛОЗКО. Іменослов: імена слов'янські, історичні та міфологічні.- К.: Сварог.- 1998.- 176 с.

В цьому унікальному Іменослові зібрано 2150 власне слов'янських імен людей, Богів та міфологічних постатей, які через засилля чужої культури в Україні були на довгий час забуті. Подається також тлумачення імен, опис обрядів, мотиви називання, залежні від зодіакального часу (Кола Сварожого) та історичні довідки про те, хто носив те, чи інше ім'я. Головна ідея книги - повернення до життя рідних етнічних імен та Предківських знань про світ.

ЕКОЛОГІЯ

“ЦВІТ ПАПОРОТІ”

чи біоналиво третього тисячоліття

Здавна в нашому народі відома легенда про надзвичайні чарівні властивості «цвіту папороті». Переважно розповідають так: якщо в Купальську ніч піти в гущавину пісу, то можна побачити як опівночі загориться яскравим вогнем цвіт папороті. Якщо хтось зірве цвіт папороті і зашиє в долоню, той зможе рукою визначати місця, де в минулому були закопані дорогоцінні скарби, повні золота та срібла, зможе без ключів відчиняти будь-які двері, розуміти мову тварин і птахів... Багато сміливців робили відчайдушні спроби відшукати цей цвіт, щоб вийти з матеріальної скрути і бідності. Інші це робили заради цікавості. Але ніхто не зміг його побачити, бодай, здалека...

Але чи хтось знає, що легенда про цвіт папороті не така вже й безпідставна: вогню без диму не буває. Колись люди шукали золото, а знайшли нафту - «чорне золото», яка з часом дала їм те золото, якого вони шукали. Прошли часи і подібно нині спостерігається вже в зільництві. Люди шукають «цвіт папороті», щоб швидко розбагатіти, а не помічають, що в цих пошуках переступають через інше зілля, яке може зробити їх і їхню державу багатими, хоч і не в одну мить. Наочним прикладом стали деякі передові країни Західної Європи - Німеччина і Франція, які вже зрозуміли цінність цієї рослини для покращення чистоти навколишнього середовища та зміцнення своєї економічної незалежності. Це зілля в народі називається РАПС. Воно росте й в Україні. З цвітом папороті його єднає така властивість: цвіт папороті ПАПАЄ вогнем, а рапс навчилися переробляти в дешеве і екологічно чисте ПАЛЬНЕ для машин та опалення житла, яке в майбутньому здатне повністю витіснити нафтопродукти, необхідні для виготовлення дизельного палива.

Перспективним напрямком у покращенні екологічно чистого енергозабезпечення України є використання сільськогосподарських ресурсів.

Враховуючи особливості рельєфу України та середню кількість сонячних днів у році, важко прогнозувати відчутну віддачу відомих вже джерел енергії: вітряків, сонячних батарей у загальний потік енергоспоживання.

На користь розвитку технічного рослинництва в Україні говорить і той факт, що на її території міститься близько 25 % чорноземів всієї материкової частини Землі.

На звільнених землях можна вирощувати рапс для виготовлення олії як основи виробництва пального та мастильних матеріалів. Крім олії, продуктом переробки технічних сортів рапсу є макуха, яка використовується як корм для свійських тварин.

Одним із прикладів успішного використання рапсової олії є біодизель - продукт простої хімічної реакції, при якій олія змішується з метиловим спиртом та каталізатором. Багато фахівців в галузі конструювання двигунів взагалі вважають біодизель одним з найкращих сортів пального для двигунів з samozапалом.

НІМЕЦЬКИЙ ДОСВІД

Значна кількість виробників автомобілів випускає для своїх машин, двигуни, спроможні використовувати це пальне. Лідерами у цій справі виступають такі гіганти автомобільної промисловості, як MERCEDES-BENZ AG та VOLKSWAGEN. Остання фірма гарантує безпроблемне використання біодизеля на всіх її дизельних двигунах, починаючи вже з 1996 р.

Сільське господарство Німеччини виростило у 1995 р. врожай олійних рослин, якого достатньо для виготовлення 350 тис. тон біодизеля. Хімічна промисловість створила також промислове обладнання для виготовлення біодизеля.

Збут біодизеля здійснюється через торгівельну мережу хімічної промисловості, через сільськогосподарські товариства та спілки, а також через земельні торгівельні організації ФРН. У Німеччині функціонує близько 350 станцій пального, де збут біодизеля здійснюється безпосередньо приватним споживачам.

Важливо також те, що біодизель не має в своєму складі сірки. Завдяки цьому продукти його згоряння не містять у своєму складі похідних окислів сірки, які викликають кислотні дощі та призводять до пошкодження будівель.

Таким чином, можна підкреслити такі переваги біодизеля:

- застосування біодизеля зменшує ризик ракових захворювань;
- застосування біодизеля зменшує ризик зміни спадковості.

Цій темі присвячена значна кількість досліджень, проведених деякими поважними інституціями в різних країнах світу.

Під час виготовлення кожного кілограма біодизеля виробляється також:

- 1,57 кг рапсової макухи (жмиху) - протеїновий корм для тварин відмінної якості;
- 0,116 кг гліцерину - природна сировина для хімічної промисловості.

З врахуванням динаміки енергозбереження в сільському господарстві та в переробній промисловості, можна прогнозувати додаткове збільшення ефективності нової технології на 10% вже в кінці 2000 р. Якщо вигульні землі будуть використовуватись для видобутку енергії, то з одного гектара землі можна дістати 1210 кг. Добути з одного гектара продукти заміняють 1053 кг копалинного дизельного пального.

Таким чином, на традиційний технологічний ланцюг витрачається в 2,5 рази більше енергії копалинного походження, ніж на відповідний ланцюг виготовлення біодизеля!

Виробництво біодизеля в Німеччині не потребує державних дотацій! Селянин дістає премію за звільнення ділянки землі від вирощування харчових рослин у будь-якому випадку.

У 1995 році в Німеччині було вирощено близько 1 млн. тон рапсу. Біодизель не підлягає оподаткуванню за статтею «податок за збут мінерального пального». Цей факт свідчить про намір суспільства та держави покращити стан навколишнього середовища за рахунок впровадження нових екологічно чистих технологій.

Ми вважаємо, що необхідно розробити комплексний план розвитку технічного рослинництва, в першу чергу, для покращення енергозабезпечення сільського господарства України. При цьому варто зорієнтуватися на значний досвід Німеччини у цій справі.

Ми пропонуємо такі конкретні кроки у налагодженні співпраці відповідних структур України з німецькими владними установами, інституціями та науковими закладами: створення Ініціативної Міжвідомчої Групи (ІМГ) з участю компетентних українських фахівців та відповідальних осіб для розробки Комплексної Програми розвитку енерговідтворювального рослинництва та виробництва рослинного пального в Україні. Враховуючи масштабність Програми, вона повинна затверджуватися та фінансуватися (на початковому етапі) Урядом України.

Функції вказаної Групи повинні також охоплювати координацію робіт та контроль за їх виконанням у рамках затвердженої Програми. Одним із найважливіших завдань Групи повинна бути координація надбання, пристосування до умов України та впровадження нових енерговидобувних рослинницьких технологій, створених у ФРН.

Володимир ПЕРЕГІНЕЦЬ,
доктор філософії, член-кореспондент МАІ

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ЕТНІЧНИХ РЕЛІГІЙ

З 20 по 24 червня 1998 року в Литві відбувся Світовий Конгрес Етнічних Релігій (World Congress of Ethnic Religions - WCER). Від України на конгресі були представники Громади Українських Язичників "Православ'я". Пропонуємо нашим читачам інтерв'ю з головою Громади, кандидатом філософських наук, релігієзнавцем Галиною Лозко. Розмову веде Ігор Кравчук.

І. К.: Пані Галино, чому для проведення такого незвичайного конгресу вибрано саме Литву?

Г. Л.: Литва - країна, де природня етнічна релігія (литовське язичництво) затрималась найдовше. Тому всі учасники погодились, що з Литви має й початися рух повернення всім народам їхніх рідних релігій. До того ж, покищо громади східноєвропейського регіону, переважно з посткомуністичних країн, до яких належить і наша Україна, досі не мають ані державної підтримки, ані належної свободи, ані коштів, щоб виїхати на конгрес, скажімо десь у Лондон, чи Париж. Так, у 1996 році я не змогла потрапити на перший такий з'їзд у Дрезден (Німеччина). Тому й про Українську етнічну віру в світі відомо мало, бо не було кому її представляти.

І. К.: Чи справді Конгрес можна вважати світовим? Невже язичницькі релігії нині відроджуються в усіх країнах світу?

Г. Л.: Нині стало очевидним, що рух відродження етнонаціональних духовних цінностей набуває світового масштабу. На конгресі були представники язичницьких громад з країн Європи, Азії й Америки. Світові інтернаціональні релігії, які пропонують відречення від світу, рай після смерті, пасивність і покірну, вже не влаштовують людство, вони вигідні хіба що імперіалістам. Тому відродження природних радісних і вільних національних релігій - це закономірний еволюційний процес, який вже почався, і він невідворотний. Вступати в третє тисячоліття з християнством - просто сором!

І. К.: Пані Галино, розкажіть докладніше, як проходив Конгрес, хто був на цьому зібранні, і що могло об'єднати представників таких різних континентів, адже в кожного народу не тільки своя земля, своя мова, але й своя традиція. То чи не стане колись язичництво такою ж світовою релігією, як і християнство?

Г. Л.: Конгрес проходив під гаслом "Єдність в різноманітному". Думаю, що це досить справедливе і не загрожує ніякими асиміляціями, чи поглиненням традицій, адже головні язичницькі культури всіх народів мають багато спільного: культу Вогню, Води, Землі, Сонця, Місяця, Дерев, Предків є у всіх природних релігіях, а традиції вшанування цих культів різноманітні. Етнічні релігії не є завойовницькими. Кожна язичницька віра створюється народом як морально-етична звичаєва система, що в першу чергу зберігає самобутність свого народу. Визнаючи за собою право на власну релігію, кожен народ має визнати таке право й за всіма іншими народами. Тому в язичництві немає примусу, місіонерства чи войовничості. Це нормальна умова співжиття всіх народів на планеті Земля.

А почалося це незвичайне зібрання загальним Купальським святом, таким традиційним для всіх язичницьких релігій, адже всі природні релігії завжди користувалися астрономічним календарем. Саме в цей час - літнього сонцестояння - у всіх індоарійських народів відбуваються великі сонячні свята. У литовців цей день має назву - Свято Роси. У містечку Кернаві, що за 40 км від Вільнюса, в Купальську ніч палали багаття на головному вівтарі й на кількох священних горах, де колись були язичницькі городища, де знайдена бронзова скульптурка Бога Перкунаса, відомого у слов'ян як Перун. Біля спільного вівтаря (кам'яного жертovníка) молилися до Священного Вогню своїми рідними мовами люди різних національностей: литовці, латиші, українці, поляки, росіяни, білоруси, чехи, греки, індійці, бельгійці, німці, шведи, норвежці та представники інших народів. Господарями свята, звичайно, була литовська язичницька община "Ромува", яка існує вже 31 рік.

Наступного дня відбулося вшанування литовського язичницького князя Гедимінаса, урочисте покладання квітів до його пам'ятника, у спорудженні якого брали участь кілька країн, серед яких і Україна. На постаменті зазначено, що пам'ятник виготовлений з українського мармуру. На жаль, тільки не зазначено, що це князь-язичник, який не прийняв чужої віри і має бути прикладом для всіх поколінь литовців. Про жорстоку релігійну боротьбу не люблять говорити в жодній країні. Та про неї довідуємось із екскурсії, яку вдається здійснити слов'янській делегації: у підвалах найвідомішого католицького костюлу, де нині ведуться археологічні розкопки, бачимо сліди багаторазових перемог і поразок то християнства, то язичництва. На місці первісного литовського храму було збудовано християнський костюл. Але литовські рідновіри не здалися: в XIII ст. тут знову постає язичницька святиня Перкунаса. Лише в XIV ст. католики знову зруйнували храм, а з його каміння збудували свій костюл. Не люблять нині про це згадувати... Хоча для національно свідомих людей такі факти є незаперечними свідченнями важливості етнічної духовної культури як збереження самобутності кожної з націй.

Два дні в республіканському Будинку Вчителя відбувалися науково-теологічні засідання, де було заслухано 26 доповідей з різних проблем відродження етнічних релігій, а також дискусія, де були висловлені пропозиції щодо подальшої співпраці язичників різних країн. Важливі проблеми, поставлені учасниками конгресу: обмін інформацією, вироблення екологічної програми та проблеми правового захисту представників язичницьких природних релігій.

Чимало дискусій викликало питання назви конгресу, який початково був названий Світовим Язичницьким Конгресом (World Pagan Congress). Якщо в романо-германських мовах калька з латинської *paganus* є абстрактною і не має ніякого негативного забарвлення, то слов'янські язичники висловили своє неприйняття назви "паганство", яким користувалися імперські релігії для приниження народних етнічних релігій. Були й дискусії щодо використання в назві слова *релігія*, яке носить науковий характер, пропонувалося замінити його словом *віра*. Однак, для юридичного статусу була віддана перевага слову *релігія*. Світовий Конгрес Етнічних Релігій завершився екскурсіями, відвідинами давніх язичницьких міст Литви та культурного центру "Ромува".

І.К.: Пані Галино, Ви також відвідали священну для всієї Слов'янщини гору Сobotку. Які Ваші враження від подорожі?

Г.Л.: Так, я давно мріяла поклонитися Богам в рідному храмі. Покищо таким храмом є природа: священні гори, діброви, священні ріки.

Розповідь Галини Лозко про Священну Сobotку читайте в наступних наших випусках.

Слов'янська делегація на Світовому Конгресі Етнічних Релігій. Вільнюський університет, меморіальна дошка Т. Шевченка.

ДЕКЛАРАЦІЯ Світового Конгресу Етнічних Релігій

Ми, делегати Світового Конгресу Етнічних Релігій, який відбувся у Вільнюсі (Литва) 20 - 24 червня 1998 року, зібралися, щоб висловити нашу солідарність у відродженні етнічних, місцевих, національних чи традиційних релігій Європи та інших регіонів світу.

Всі культури, а також споконвічні віри (релігії) повинні бути однаково пошановані та оцінені.

Кожна країна і кожен народ мають свої власні локальні релігії (національну віру, світогляд, міфологію, фольклор і т. ін.), які відображають їхнє світобачення, історичний розвиток і виробляють Боже-ственне ставлення до Природи свого краю та Закони праведного життя. Так само, як Природа виживає завдяки широкому колу різноманітних видів, так і людство може розвиватися вільно і без перешкод завдяки різноманітності культурних виявів.

Згідно з нашою стародавньою традиційною етикою, Земля і всі створіння повинні бути пошановані й захищені. Ми як людство маємо знайти своє місце в загальній течії життя, а не відокремлювати себе від світобудови.

Ми висловлюємо загальну нашу позицію в світі, що ґрунтується на нашому спільному історичному досвіді: адже нашим етнічним чи язичницьким релігіям у минулому завдано значних збитків, страждань і знищення їх світовими релігіями, які вважають себе єдиними претендентами на істину. Тому наше щире бажання - жити в мирі й злагоді, прагнути до співпраці зі сповідниками інших етнічних релігій, їхніми вірами й переконаннями.

Ми віримо, що світанок нової ери, індивідуальної та інтелектуальної свободи й всебічного обміну думками (інформацією) дасть нам можливість почати нове відродження наших власних духовних коренів, щоб повернути втрачену духовну спадщину. Ми - шанувальники Природи, якими була більшість людства впродовж довшого шляху людської історії.

Справжні місцеві релігії повернуть нам любов і повагу до всього, що ми бачимо і відчуваємо довкола, щоб сприйняти різні форми поклоніння, які ґрунтуються на щирих намірах, чистих думках і шляхетній поведінці в кожную хвилину нашого життя, і в ставленні до всього живого.

Будьмо гордими за наші етнічні релігії. Наша нова універсальність спонукає людей не ховатися за мурами ненависті й відчуженості до тих, хто поза стінами. Давайте зруйнуємо ці мури і розширимо обрій для бачення цілого людства.

Ми заснували «Світовий Конгрес Етнічних Релігій», щоб допомогти всім громадам етнічних (національних) релігій вижити і співпрацювати. Наше гасло «Єдність в різноманітному».

Ойвінд Сіпсхолм Арнесен (Норвегія), Ганс Бергманс (Бельгія), Яніс Брікманіс (Латвія), Деніс Дорной (Франція), Аудріус Дундзіла (Індія), Мортен Гролстед (Данія), Суріндер Пауль Аттрі (Індія), Вадим Казаков (Росія), Стефан Клуґе (Німеччина), Тодор Качкуневич (Беларусь), Конрад Лох (Бельгія), Джузеппе Міхаелло (Чехія), Галина Лозко (Україна), Геза фон Неменї (Німеччина), Сташко Потшебовскі (Польща), Власіс Рассіас (Греція), Райндер Сінх (Індія), Ніколай Сперанскій (Росія), Мікаел Стрміска (США), Йонас Трінкунас (Литва), Лайла Віберг (Швеція), Катрін Вільдґрубе (Німеччина).

Вільнюс, Литва, 23 червня 1998 року.

ДОГОЗНАВСТВО

830 років з часу зруйнування Аркони

Володимир ШАЯН

НАЙВИЩА СВЯТІСТЬ

ПРО "ІСТОРІЮ ДАНЦІВ" САКСОНЦЯ ПИСЬМЕННОГО

(продовження, початок див. «Сварог» № 7)

Саксо Граматікус, або Саксонець Письменний, був данським поетом та істориком із родини дружинників у службі князя Вальдемараса Першого. Жив він в рр. 1150-1206. Увійшов у службу архієпископа Абсальона і, очевидно, мусив набути для цієї служби усіх конечних знань із опануванням латини тодішньої "кляси" і стилю.

Сам був поетичної вдачі і мав живе зацікавлення старовиною, а зокрема історією князів і воєн свого народу. Пише історія, що із спонуки цього архієпископа він почав писати свою історію 1185 р. Може "спонука" архієпископа — це тільки виправдання і повага для його власних зацікавлень. Цього не знаємо напевно, але знаємо напевно, що його зацікавлення історією є жваві і щирі.

Події, про які буде мова, відбувалися в році 1168 і саме архієпископ відіграв важливу роль в боротьбі за опанування острова Ругії і знищення святині Свантевита у твердині Аркони. Мусимо пам'ятати, що це був час, у якому архієпископи відігравали більш активну і безпосередню роль в політичному житті, ніж сьогодні. У поході, про який буде мова, архієпископ Абсальон відігравав роль головнокомандувача і був автором головного бойового пляну облоги твердині Аркони.

(...) Мабуть із цієї хроніки, а зокрема жвавості її опису постала думка написати цілу історію Данії, її з доручення чи спонуки почав Саксонець від панування перших християнських князів Данії, а саме — від Свейна 1076 р. Зовсім подібно як у наших хроніках. Але є й основна різниця, а саме — пізніше автор доповнив її всіма зібраними відомостями, переказами чи традиціями дохристиянської доби із можливо повним використанням ісландсько-скандинавських саг, і таким чином постав його монументальний твір "Історія Данії" п. з. оригіналу "Геста Данорум".

Очевидно, важко вимагати історичної докладності від тих частин його історії, які він міг оснований тільки на традиції, залишках хронік чи головне на сагах, себто поетичних творах, що були рівночасно героїчними і мітологічними епопеями півночі. Але саме в тій частині збереглася велика скарбниця легенд чи героїчних саг, від яких починається історія кожного народу. Подібні елементи вплетені, як відомо, і в нашу хроніку, але в дуже незначній мірі, наслідком чого пропала ціла наша історія дохристиянської доби. (...)

Якщо йдеться про вузький предмет досліду, а саме — відомості про внутрішній устрій держави Ругії, опис святині Свантевита, його статуї, як теж статуї інших Божеств в інших містах цього острова, то тут ми у дуже щасливому становищі.

А саме: німецький учений Шухгардт, згаданий вже вище, провів археологічні дослідження й розкопки, докладно слідкуючи за описом Саксонця.

І тут саме виявилася уся докладність і правдивість опису даного Саксонцем у його "Історії".

Отже, маємо перед собою опис подій, як теж твердині Аркони і святині Свантевита, потверджений археологічними розкопками із докладністю, яка зовсім задовільно документує правдивість опису Саксонця. До цих розкопок трудно буде підкопатися якому небудь песимістичному чи ворожому критикові.

Ми не маємо найменшого сумніву, що ані Абсальон, ані Саксонець не мали ніякої симпатії, а тим менше повного розуміння звичаїв чи релігійних вірувань венецьких слов'ян острова Ругії. Що більше, похід чи наїзд відбувся з виразною метою - остаточне знищення цього важливого осередку автохтонної та оригінальної віри цієї слов'янської держави.

Тому тут можливі викривлення чи знецінення «поганської віри», але ж, з іншого боку, лицарське походження і поетична вдача разом з інтересом до старовинності мусила у великій мірі рівноважити ворожість наставників автора, головно архієпископа Абсальона до подій і змісту старовинної віри Ругіянців. Тут слід відмітити те, що не всі князі вже християнізованої Данії були прозелітами. Про одного з них читаємо, що він вислав величезний дар Свантевитові в Ругії, за що не похвалили його християнські єпископи. Отже, дивним дивом спостереження Саксонця не позбавлені деякої симпатії для старої віри, а зокрема для лицарської оборони твердині Аркони, лицарі якої, як побачимо, воліли смерть у полум'ї пожеж, аніж неволю у ворожій до їх віри Данії. Це все разом творить його опис гідним науковою увагою і докладною критичною аналізи.

Хочу в цій частині праці відмітити одну подробицю опису, на оборону мого твердження про окрему спостережливість до деяких звичаїв, із яких описом мусів стрінутися наш автор.

В описі Богослужіння перед святиною Свантевита Найвищий Священик культу бере в руки величезних розмірів колач, спечений на меді, і ставить його поміж собою та громадою вірних, звертаючися до них із запитанням, чи вони бачать його, себто — чи бачать його постать поза величезним людського розміру колачем. Якщо громада відповість, що його бачить, тоді він скаже:

— Щоб на другий рік не бачили!

І тут автор додає своє пояснення, що ніяк він не бажає ані собі, ані їм смерті, але, що колач, або «коловай» був на другий рік ще більший. А був цей колач виразом їх добрих жнив, їхнього добродостану. Отже, Найвищий Жрець бажав їм у такий парадоксальний із відтінком веселого парадоксу ще кращого добродостану, ще більшого плодозбору, ще більшого «коловаю».

І тут стрічаємося з важливим фактом потвердження правдивості такого обряду, — потвердження не менше важного як самі розкопки Шухгардта.

Бо саме такий зворот, таке благословення, чи докладно таку відповідь маємо стверджену і в українському фольклорі, як старовинний, добре закріплений обряд, перед початком священної вечери на Різдво. Тут голова роду, поставивши КОЛЯДУ на стіл дає родині те саме питання і дослівно ту саму відповідь. Це ж добре відомий факт українським етнографам.

А отже, такий традиційний елемент обряду записує Саксонець як елемент Богослужіння в 1168 році!!! Ані наші прапредки не вчилися свого обряду із «Історії» Саксонця, друкованої у 16-ому сторіччі, ані Саксонець не студював цих обрядів у далекій Україні чи в Карпатах.

Але обряд подібний! І записані Саксонцем слова є слово в слово подібні до тих, які ще й досі зустрічаються в обрядах початку 20-го століття. Несподівано для нас маємо тут точне датування обряду як всенародного обряду Великого Всенародного Єднання.

Бо згідно з описом Саксонця цей Священик Коловай ділили відтак між цілим народом і це було всенародним причастям. Нам відомо з обрядів, що такого Коловаю не вільно було різати ножем, його ламали руками!

Стоїмо перед безсумнівним твердим доказом старовинності українських обрядів. Отже, довгий є шлях від острова Ругії до Чорноморських Степів, чи від Карпат до Радогощу.

Це доказ не тільки сивої старовини наших обрядів у світанково ранній добі історії людства, але куди важливіший доказ прапервісної релігійно-обрядової єдності цілого простору слов'янського розселення від Балканського півострову до... острова Ругії на північно-західних теренах слов'янського розселення. Звичайно, із плином часу поодинокі народи розвинули ще й свої власні обряди чи звичаї, але розвинули їх на ґрунті прапервісної спільноти, у якій були вже зазначені основні концепції Найвищого Божества та основні релігійно-обрядові звичаї та богослужіння.

Сьогодні ми збираємо їхні залишки. Шукаємо їх у розсіяних свідченнях тих, що вогнем і мечем нищили нашу націю і нашу прабатьківську віру.

Шукаємо їх, у розкопках чужинців, що не дбали про закріплення чи збереження якоюсь надбудовою досліджуваного об'єкту навіть за правилами археології. Шукаємо їх під землею.

Шукаємо їх в останках звичаїв і обрядів, у піснях чи переказах слов'янських і балтійських народів, як загубленого чи знищеного скарбу нашої душі.

САКСОНЕЦЬ ПИСЬМЕННИЙ ПРО НАПАД НА ДЕРЖАВУ РУГІЇ ТА ЗНИЩЕННЯ СВЯТИНИ СВАНТЕВИТА

Князь (данський Вальдемарс Перший) напав на Ругію в різних місцях та, вирішив здобувати Аркону облогою. Ця (твердиня Аркони) розташована була високо на вершці узгір'я. Від сходу, полудня й півночі була вона захищена, не штучно збудованими, а природними укріпленнями, ніяка стріла вистрілена навіть із стрільної машини не могла досягнути його (узгір'я) вершка. Із тих, вище названих сторін світу, була ця твердиня боронена морем, що омивало хвилями його підніжжя, тоді як від заходу була вона оточена оборонним валом, високим на 50 стіп, нижня частина якого була із землі, а вища з дерева, перемішаного з глиною.

У північному кінці цієї твердині був багатий на воду живець, до якого вела укріплена для мешканців міста дорога. Коли князь Еріх під час попередньої облоги перерізав доступ до цього джерела обложеною мешканцям міста, то завдав їм більше шкоди від спраги, як від сили зброї.

В середині городу була рівна площа, на якій видніла збудована з дерева святиня, прекрасної роботи. Була вона у високій пошані не тільки завдяки величності її вигляду і прикрас, але завдяки святості поміщеної в ній статуї Божества. Зовнішня сторона будови була вся прикрашена дбайливо виконаними різьбами, розмальованими грубо й незручно, які уявляли собою різні зображення.

Як вхід до неї (святині) вели тільки одні і єдині двері. Сама священна статуя була оточена подвійними рядами заслон. Зовнішніми заслонами були самі стіни, вивершені багряною банею, а внутрішніми заслонами були величні звисаючі килими, прикріплені так, що творили немов стіну довкруги чотирьох стовпів. Обидві ці заслони сполучував тільки спільний дах і дуже мало дерев'яних споруд.

У святині стояла велика статуя, яка своєю величиною перевищувала розміри людини. Гідна подиву височіла ця статуя. Вона мала чотири голови і чотири шиї, із яких дві були спрямовані вперед а дві назад, а кожна із голів зверталася своїм лицем одна направо, а друга наліво.

Вуса їх (себто цих голів) були попідтинані, а волосся підстрижене так, немов би митець бажав наслідувати звичаї і спосіб підстригання голови Руг'янців.

У правій руці тримав (зображений статуєю Бог) ріг, мистецьки вирізьблений із різнородних металів. Цей ріг щорічно наповнював аж по береги священник, що керував їхніми обрядами, який із кількості самого напитку (залишеного в розі) предвиджував багатство плодозборів найближчого року. Ліва рука була зігнута луком і спочивала на бедрі. Його шата досягала долішньої частини уд, які вирізьблені із ріжного дерева сполучувалися так невидним сплетом із колінами, що місце споєння частин можна було доглянути тільки зблизька і то після докладного приглянення. Його ноги, як здавалося, доторкалися землі, а їхні підставки були глибоко вкопані в неї.

Поруч видніла упряж коня і сідло статуї, як теж символи Божества. Подив для них збільшував надзвичайної величини меч, піхву і рукоять якого, крім прекрасної різьби мистецького виконання, звеличували ще зовнішні прикраси із срібла.

Урочистий культ цієї статуї відбувався за ось таким обрядом:

Раз у році після плодозборів збиралися громадяни цілого острова перед святинею статуї, убивали жертвні тварини і влаштовували для слави їхньої віри урочисту трапезу. Священик цього Божества, який, усупереч загальному звичаєві цієї країни, відзначався довгою бородою і волоссям, уже попереднього дня перед святом, увійшовши у святиню, куди тільки йому самому лицувало увиходити, найдбайливіше прочищав статую, уживаючи щіточок і дбаючи при тому, щоб у святині навіть не видихувати, і тому для вдихання повітря її видихання виходив він за двері, щоб присутність Бога не була занапашена людським диханням.

На другий день, коли зібрався народ перед дверима святині, виймав він (найвищий священик) ріг-чашу із рук статуї і пильно дививсь, чи і наскільки напій у ній зменшився, що вказувало б на недостатки у майбутньому році. Помітивши це, він радив

людям зберігати ошадно на майбутнє зібране жниво. Коли ж він бачив, що звичайна кількість напою в чаші не зменшилася, тоді передбачав він час рясного плодозбору. Таким чином із тих ворожебних знаків він наказував їм уживати зібрані плоди чи то ошадніше, чи то щедріше. Відтак виливав він старе вино під ноги статуї як проливну жертву і наново наповнював порожню чашу. Відтак немов припиваючи віддав він чашу зображенню Божества і в торжественних словах промови просив він для себе і для цілої країни всього добра, а для її громадян нових багатств і перемог.

Після цього прикладав він ріг до своїх губ і випивав вино одним духом, наповнював його удруге і вкладав у правицю статуї. Далі продовжував жертву у вигляді округлого медівника такої величини, що він (медівник) майже рівнявся висоті людини.

Далі священик ставив цей медівник між собою і народом і питався, звертаючися до народу, чи вони можуть його побачити. Коли вони відповіли, що бачать його, тоді він бажав їм, щоб на другий рік його із-за калача не бачили. У той спосіб він не бажав своєї чи свого народу смерті, але росту й збільшення майбутніх жнив. Далі він поздоровляв присутню громаду в ім'я Божества і закликав їх до дальшого почитання Бога пильними обрядами жертви, обіцяючи їм як нагороду рясні плоди землі, як також перемогу на землі і на морі. Після цих обрядів решту дня присвячували вони розкішній і пребагатій трапезі, при чому самі жертвні дари споживали вони як пир і насолоду для піднебіння, заспокоюючи свою непоміркованість. Недотримання поміркованості уважалося зовсім пристойним, а поміркованість — незгідною із звичаєм.

Щорічно складав кожний, чи чоловік чи жінка, монету як дар культу цієї статуї. Йому належала теж третя частина зброї і здобучі, так немовби вони були здобуті під його проводом та опікою.

Цьому Божеству приналежало триста добірних коней і стільки ж озброєних лицарів, а вся їхня здобич чи то у війні чи промислом здобута підлягала опіці жерців, які із тих здобутків веліли виконувати різні емблеми чи прикраси святині та складали їх у сховищах святині, де крім великої кількості грошей зберігалися теж численні багряні тканини наднищені часом. Тут можна було бачити теж величезну кількість вотивних дарів, принесених як побожні обітниці всіми тими, що бажали добродійства.

Ця статуя збирала данину із цілої Слов'яниці. Сусідні князі постачали дари на честь святині.

Між іншими, також князь Данії Свенус для з'єднання ласки цього Божества дарував у його честь величезну і дорогу чашу, ставлячи вище почитання іногородної віри від домашньої, і за це нещасне жертвування поплативсь він горлом. Це Божество мало теж інші святині у численних місцях, якими управляли священики меншої гідності і влади.

Крім цього Божества належав білий Кінь. Підстригати чи виривати волосся із його гриви або хвоста вважалося злочином. Тільки священик мав право його годувати чи запрягати, щоб через часте його вживання це Божественне сотворення не втрачало свого значення.

На цьому коні вирушав у бії Свантевит, — бо

такою була назва цієї статуї, — проти ворогів своїх святощів, як вони вірили. Головний доказ для цього вбачали вони в тому, що ранком, хоч кінь стояв уночі у стайні, то мимо цього бував часто вкритий потом і густою піною, так немов би вернувся із довгої їзди, пробігши простори великих доріг.

Цього коня використовували у передбаченні майбутнього. Коли сподівалися війни проти якоїсь країни, тоді служба святині застромлювала перед нею списи у три ряди. У кожному ряді були два списи зложені навкоси, устромлені вістрям у землю. Відступи між рядами були однакові. Коли треба було підняти війну, тоді священик, відправивши торжественні молитви провадив цього коня в упряжі через ряди списів. Коли кінь переступив їх наперед правою ногою, то це було прихильним знаком. Коли ж навпаки, кінь хочби один раз підняв ліву ногу раніше за праву, тоді треба було змінити план війни. Так само морська виправа вважалася небезпечною, якщо не побачили тричі, раз-по-раз, доброго кроку коня. Також, задумуючи інші справи, брали поради про її успіхи вже із першої зустрічі з конем. Якщо знаки були прихильні, вони хутко відправлялися в дорогу, якщо ж недобрі, вони верталися й залишалися дома.

Також було їм відоме використання дощечок (в оригіналі — "сортес", що може означати також табличку з написом, як їх уживали для ворожіння римляни. Слово "також" вказує, що цей римський звичай був відомий Саксонцеві). Три такі таблички з дерева, з одного боку білі, а з другого чорні, були вкинені в середину ворожільного заглиблення. Білі означали вдачу, а чорні невдачу.

Але навіть жінки не були виключені від того роду знання. Вони сідали близько вогню і, не рахуючи, ані не надумуючися, рисували лінії на попелі. Коли їх число було паристе, то це вважалось знаком надійним, а коли непаристе, тоді впевняли, що це знак зловісний.

Отже, це була та твердиня, що її укріплення прагнув князь (Данії) розруйнувати не менше як їх релігію. Він уважав, що разом із її знищенням зможе він вирвати із корінням у цілій Ругії її поганські культу. Він не сумнівався, що так довго, як довго стояла ця статуя (Свантевита), легше є знищити їхні укріплення, ніж їхню поганську віру.

Він вирішив отже, щоб приспішити це розруйнування, заготовити величезну кількість дерева із сусідніх лісів для будови машин при облозі, хоч довелося йому при тому перемучити все військо...

Тут мусимо розпрощатися з дослідним перекладом тексту Саксонця, бо далі вже йде довший опис самих воєнних дій, які не мають такого основного значення для наших дослідів. Доводиться їх тут далі переказувати у скороченні, що зупиниться на місцях більш помітних для нашого предмету.

Отже, почалася облога. Данці обсадили залагами також надбережжя навпроти острова Віттова, щоб не допустити до відсічі. Під час оборони винесли арконці на мури і оборонні ворота городу ріжні знамена, між ними, відмічає Саксонець, священний прапор, який називався "Станица". На маргінесі манускрипту був ще допис чи замітка чияюсь рукою: "Стватира". Це знамено мали виносити у часі

священного бою у вирішальних битвах, і тоді — як він каже, — усе було дозволене. Мабуть, не без сарказму зауважив він, що це тим знаменам довірили арконці оборону свого городу. Він відмічає також, що це знамено — "Станица" — було в надзвичайній пошані, яка "майже рівнялася маєстатові всіх Богів".

У вирішальному часі облоги Данцям удалося підкласти, розпалити і підсичувати заздалегідь приготованими матеріалами, вогонь під головною дерев'яною оборонною вежею над воротами твердині! Це вирішило про висліди облоги. Численні оборонці і громадяни кидалися самі у вогонь, що далі поширився, воліючи смерть аніж данську неволю.

Почалися бої уздовж цілого укріплення. Данський князь велів винести крісло перед своє шатро, щоб приглядатися битві. "Священне знамя" згоріло у пожежі городу. На боці данців воювали теж "Померани" під проводом "Казимира" і "Богіслава". Вони сподівалися нагороди у вигляді приділу землі за цю їхню участь в нищівному поході проти ругянців. Але, як довідуємося із дальшого тексту, вони завелися у сподіваннях і почували себе обдуреними.

Після розгрому оборонців і програної битви князь данський подиктував їм умовини підданства, між ними на першому місці домагання видати йому статую Свантевита і всі скарби святині, та прийняти — разом із своїм рабством — "правдиву віру з усіма звичаями за взором данців".

З наказу князя Данії якийсь Есберн і Суно увійшли до святині, щоб знищити статую. Це виявилось нелегке, і їм довелося зрубати статую в ногах так, що вона впала на сусідню стіну святині. На основі пляну розкопок святині слід думати, що це була найближча до статуї задня стіна святині. Саксонець згадує теж, що в святині знайдено численні роги ріжних диких звірів, дивної форми. Не подає докладно місця. Можна думати, що близько стін.

При тій нагоді відмічує автор ось яку "драматичну" подробицю свого оповідання. Наводимо в перекладі:

"Було видно, як чорт у постаті чорного звіря втік із святині і щез із очей тих, що стояли довкруги" Щоб докінчити таке прогнання чорта, саму статую порубали на дрібні шматочки і спалили, при цьому варили на цьому вогні свою їжу. Також цілу святиню "предали вогневі" — а "із дерева укріплень збудували церкву".

"Так замінили вони зняряддя війни на мешкання миру!" — заявляє тріюмфально данський літописець.

Тут зауважимо, — хоч до коментарів ми ще не перейшли, — що треба було аж двісті років, щоб згерманізувати Ругію. Але навіть тоді залишилися численні прізвища мешканців і місць слов'янського звучання. Визволення від чорта і несення миру на світі не є винаходом сучасних ідеологів. Бо так, отже, визволили від «поганства» і спаціфікували Ругію. Але перейдімо до самого оповідання.

Після знищення Аркони і після уже перед тим докраного відрізання всіх можливостей відсічі та оборони острова інші зовсім слабко укріплені городи були змушені здатися. Важливу роль при цьо-

му відіграла дипломатія єпископа Абсальона. Ці події описані широко і в подробицях. Горе переможеним!

Піддався з черги город названий "Гарц" — за моїм здогадом, мабуть, перекручення назви "Градець" — себто менший город. Були там інші святині меншого розміру й значення. Літописець подає вже зовсім коротко описи статуй і назви Божеств. До цих його свідчень вернемо у дальших студіях.

СВІДОЦТВО ТІТМАРА

Ми навели найповніший із історичних опис статуй старовинного слов'янського Божества, який рівночасно давав нам уявлення про саму його святиню та деякі обряди і вірування. Заки перейдемо до аналізу свідцтва Саксонця, мені видається доцільним навести чи познайомитися із іншими найважливішими джерелами, відомими в історії.

Отже, наведемо опис святині в Ретрі із "Хроніки Тітмара". Вона прийнята в науці як одне із важливих джерел до історії слов'янсько-германських відносин. Запис цей старший на півтора століття від "Історії Данії" і дасть нам змогу провести далі критичні зіставлення й порівняння.

Тітмар походив із княжо-вельможної родини. Його генеалогічне дерево із роду Вальбек достовірно відоме. Свою кар'єру завершив він як єпископ Мерсбург'а над рікою Сале, недалеко від сьогоднішнього міста Гале. Твердиня Мерсбург'а була укріплена Гайнріхом Першим як фортеця проти слов'янства. Тітмар живе у часі вибуху й розмаху німецької експансії, яка маскувалася в той час свіжою ще "ідеологією" Священної Римської Держави Німецької Нації" (Дас гайліге роміше Райх дер дойчен націон). Місто Мерсбург'а було надкордонною твердинею. Воно на захід від Липська, себто сьогоднішнього Ляйпціґу. Основною ідеєю, яка закривала і закривала до цієї відомої в історії "експансії" було бажання Риму "навернути" східню й північну частину Європи на християнство, та бажання тодішньої Німеччини завоювати ці землі. Отже, "Свята Держава" — цей титул дістала вона разом із благословенням із Риму — заподадливо виконувала оце "навертання" вогнем і мечем, яке закінчилося не тільки "наверненням", але цілковитим знищенням цілих народів. В нашому випадку це будуть слов'янські лютичі, що замешкували й мали свої держави над Балтійським морем, у краю, що звався "Волинь".

Свідцтво такої "святости" держави німецької нації є саме "Хроніка Тітмара, єпископа Мерсбургського", який є ідеологом і аполегетом політики Оттонів і Гайнриха Першого, себто систематичного поневолення, витискання й винищування східньопівнічного слов'янства та литовських надбалтійських народів. Вистачить глянути на мапу історичної Великої Німеччини, щоб побачити успіхи такого ширення їхнього християнізму.

Подібно як і Саксонця не будемо, отже, підозрівати нашого автора в об'єктивізмі. Тітмар жив у часі від 975 до 1018 року. Вартість його хроніки

подібно як і Саксонця різно оцінювана і різна в книгах. Старші, від 1-ої до 4-ої, уважаються компліцією попередніх джерел. Книга шоста, з якої буде зачерпнуте наше наведення, уважається достовірною та описує сучасні Тітмарові події, походи й війни. При нагоді одного із боїв описує він святиню в Ретрі, у країні, мешканців якої називає він "лютичами". Про них говорить він наступне:

"Лютичі були колись невільниками, але через нашу (німецьку) несправедливість вони тепер є вільні".

Капітально щира "ідеологія"! Справедливим є поневолення лютичів. Їх недостатнє покарання було "несправедливим", наслідком чого вони є ще вільні і, очевидно "ненавернені". Такі поняття мав єпископ Мерсбург'а про слов'ян чи надбалтійські народи. Він піддає гострій критиці князів саксонських за те, що вони виявляли млявість і бездарність у веденні війни із тодішньою Польщею.

Про віру лютичів він — як сам каже — пише з почуттям огиди. А все ж наслідки знищення старовинної культури і віри народів над Балтійським Морем змушують нас користати із його "Хроніки" у відношенні до фактів, воєнних подій і подекуди опису місцевостей чи звичаїв. Отже, із об'ємистої "Хроніки" наведемо тільки місце, яке відноситься до опису святині і Божества в Ретрі. Пам'ятаймо, що цей опис на півтора століття старший і відноситься до місця далеко віддаленого від Ругії.

Свій опис починає він словами: "Хоч мені осоружно говорити про них (себто лютичів), то однак стисло представлю, хто вони і звідки прийшли (до воєнного походу), щоб ти знав, дорогий читачу, пусті забобони і огидну їхню віру.

Існує у краю Рієдірів город, що має трикутний вид і троє воріт, які ведуть до нього. Він зветься Рідегост, а оточений він з усіх боків величезним пралісом, недоторкненим рукою мешканців і шанований як святість. Двоє воріт цього городу відкриті для всіх, що до нього увіходять, а треті ворота є звернені до сходу і є найменші. Виходять до дороги, яка веде до недалекого, але жажливого вигляду озера.

У городі є тільки одна святиня, мистецьки збудована з дерева, основи якої підтримували роги диких тварин. Її зовнішні стіни були прикрашені зображенням Богів і Богинь, як можна зблизька зауважити, предивно вирізьбленими. А всередині стоять Богове, зроблені людською рукою, у жажливих шоломах і панцирях, кожний із них із вирізьбленим іменем (сінгуліс номінібус інскульптіс).

Перший з них зветься СВАРОЖИЧ. Йому віддають надзвичайну честь і релігійну пошану перед іншими Богами.

Є там також прапори, яких звідти нікуди не виносять, хіба що вони потрібні на війну і тоді несуть їх бійці-піхотинці.

Для дбайливого збереження цього всього установили тубільці окремих священників. Вони, коли збираються тут для молитви, або переблагання гніву Богів, єдині тут сидять, коли всі інші стоять. Шепчучи між собою таємні слова із трепетом викопують землю, щоб кинувши жереби, доследи-

ти певність справ сумнівних. Скінчивши (цю ворожбу), вони прикривають жереби зеленою дерниною та вбивають у землю навкоси два вістря списів і ведуть через них із знаками покори коня, якого вважають за щось найбільше і шанують як святість. Відтак, кинувши жереби, якими вже раз досліджували питання, продовжують наново ворожіння немов би доконане тією Божественною твариною. Якщо із обох ворожінь випаде той самий знак, тоді ці племена виконують за ним свої дії, якщо ні, тоді із сумом відступають від намірених планів.

Як засвідчує старовинність, обманена різними заблудами, існує оповідання, що скільки разів грозили їм заколоти довгої домашньої війни, скільки разів виходить із згаданого озера величезний бик, із білими зубами укритими блискучою піною і на очах усіх качається розкішно в калюжі серед жахливих потріясінь.

Скільки є в цій країні округ, стільки є святинь і окремі зображення демонів шануються невірними. Між ними однак вище згаданий город має найвищу владу. Коли йдуть на війну, то все його поздоровляють, коли щасливо вертають, шанують його належними дарами та жеребами і через коня допитують, як вище описано, яку приємну для Богів жертву повинні принести їхні священики.

Ці всі племена разом називаються лютичами...

Тут кінчиться опис "чортопочитателів" — лютичів, винищених до кінця упродовж дальшої історії Німеччини.

Одним із дальших свідоцтв про долю цих лютичів, а також із згадкою імені Сварожича, є лист святого Брунона, у якому він засуджує Гайнриха II за його союз із "поганськими" лютичами. "Яким чином - пише патетично святой Брунон - можуть співдіяти разом Сварожич - чорт - і вождь святих!".

(Далі буде)

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД ПРО БОГА

НАМ НЕ ТРЕБА ЧУЖОГО БОГА

(...) Ви, (Мамо), пишете: "Я шукаю заспокоєння хоч би у псалтирі та Євангелії, та не находжу там нічого доброго для душі, бо там усе пишеться злостиве, яке мені стоїть поперек горла. Мене бере злість на тих, що писали, і з Бога зробили пугало, що всіх карає та знищує, крім своїх ізбранників, а ми іноплеменці, а не євреї, і ніколи не догодимо тому Богові, якого описали в святих книгах".

Питання про віру справді складне. З одного боку є Творець всесвіту і всього, що в ньому, з іншого боку є різні книги, що описують своє розуміння творця. Я глибоко вірю в існування Творця.

Бог — це вища істина. Шлях до пізнання цієї істини, наближення до Бога, не один. (Як у математиці буває кілька правильних рішень однієї і тієї ж задачі). Кожен народ, як створіння Господне, має свій шлях до цієї істини. Через те, що кожен народ має свою душу (яку дарував народові Господь разом зі створінням його)...

...Краще взяти твори тієї людини, яка завдяки своїй геніальній інтуїції збагнула найглибше — душу народу, і подала ї суть її, її заповітний ідеал в талановитій літературній формі. Ми маємо таку книгу. Вона зветься "Кобзар".

І ще: коли зустрічатимете проклинання Бога, то знайте, що він проклинає чужого Бога, яким дурили нас.

Нам не треба не тільки жидівський Бог, нам не треба нічий чужий Бог. Ми маємо право (і так маємо) свій власний шлях до Творця, і щоб бачити шлях цей, нам послано "Кобзар". (...)

Допомагай Вам, Боже!

Цілую - Ваш син - Левко (Лук'яненко).

24 січня 1984 року.

(Лук'яненко Левко. *Не дам загинуть Україні.* - К.: Софія, 1994. - С. 280-281, з листа до матері).

В Україні доти порядку не буде, поки Бог - жид, да к тому ж іще й байстрюк.

Записав Микола Рак від свого діда Ярмоли Рака (1872 року народження) в селі Русанів Броварського р-ну Київської обл.

ЗАМІСТЬ БОГА - ЖИД!

У нас до війни в селі була церква, а я дівчиною ходила в пєвчих. Ото було піп читає сятє письмо та все "Ізраель" та "Ізраель". А я якось осмілилась, та й питаю його, шо воно таке той Ізраель. Він і каже, шо то, мол, народ Палєстїни, середї якого проповїдував Христос. А я ще питаю, шо то за народ, чи вони православні? Не,- каже піп,- то жиди, богоїзбраний народ. Ісус тоже був жид. А я вже тоді трохи читала, бо два годи ходила в приходську школу. А мама з Вознесенська привезли "Кобзарь" - на ярмалку купили і там написано, шо візантїйський Саваоф одурить. Я тоді й подумала, якшо Ісус жид, то й Мати Божа жидовка? І оте Шевченкове "одурить" не виходило мені з голови. Мама тоді казали, шо то гріх про таке думать... Може воно й гріх, та як нам нема кому те сятє письмо розтовкмачить.

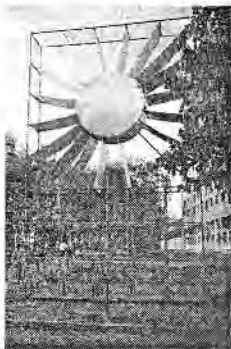
Записала Галина Лозко в 1970 р. від 80-літньої бабусі в райцентрі Єланець Миколаївської обл., своє ім'я бабуся не назвала: "Та нашо воно вам, я кажу те, шо я знаю, а може воно й не так ..."

НАШ БОГ - СОНЦЕ!

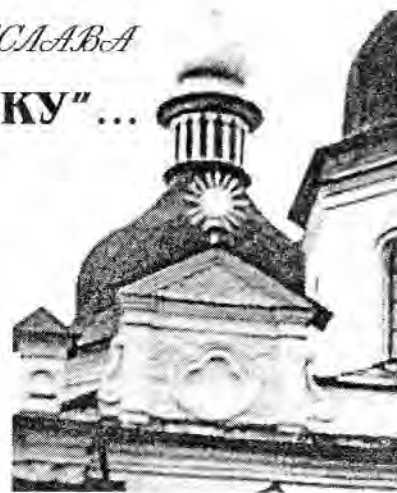
«Я в жидівського бога не вірю. Дочко, наш Бог - Сонце!»

(Записала Марія Голець від свого батька Івана Горновича 1924 р. н. в с. Поромівка Володарськ-Волинського р-ну Житомирської обл.)

“ПОКЛОНИСЯ СОНЦЮ НА ІСТОКУ” ...

Слава Дажбогу -
Сходящому і заходящому
Сонцю нашому,
Ясному і світлосяйному
Оку Божому,
Що береже життя і спокій
Онуків Дажбожих
Вранці, вдень і ввечері,
Примпожуючи блага наші
З волі Сварожої,
На добро і щастя
Народу українському!
Слава!

Слов'янські уявлення про Бога споконвіку зверталися до Сонця як втілення Божественної сили, що показується людині в небесному колі Сварога. Небесне склепіння уподібнюється куполу (маківці) природнього храму Сонцебога. Тому небо часто в народі називають “теремом Божим” або “небесним шатром”, “покрівлею Землі” (пор. язичницьке поняття Покрова). Народні перекази зберегли міфологему про небесного коваля Божественного роду, який викував небесне склепіння. Нині ми знаємо його під ім'ям Сварога.

В стародавніх апокрифах є сказання про небо - кришталеву гору, яка тримається на залізних стовпах, і на якій стоять золоті палати Сонцебога, росте дерево з золотими яблуками, що зцілюють рани; тут б'ють ключі (джерела), що проливають живу воду на Землю. Ці поетичні міфи ґрунтуються на реальних явищах природи, які дивували наших далеких Пращурів незбагненністю своєї Божественної краси: вранішня зоря (Денниця, Вістунка), сліпучий блиск денного світила Сонця, сріблясте сяйво мінливого нічного світила Місяця і незліченні міради зірок (Молочна стежка, Чумацький шлях).

Та найбільшим дивом всі слов'янські, й загалом індоєвропейські народи вважають Сонце. Назва ця походить із санскритського *sur* - блищати. Поступово через підняття звука *r* в *ar* виникли форми *suar*, *svar* - небо (тобто світле, блискуче). Від санскритського *sur* також походять: латинське *sol*, готське *sauil*, французьке *soleil*, литовське *saule*, слов'янське *солонь* (*солнце, слонце, сонце*), де звук *R* закономірно перейшов у *L*, а *-це* - закінчення зменшено-пестливої форми (пор., віконце, відерце). Санскритське *su* означає народжувати, творити; *sunu*, *sohn* - створений, народжений (син). Таким чином, стає зрозумілим і літописне: “Солнце-царь, сын Сварогов, еже есть Дажьбог, бе бо муж силен”. Така форма слова свідчить про велику пошану і любов до цього небесного світила.

Санскритські слова *svarga*, *sunas*, *sunus* є синонімами. Звідси випливає, що слово *Svarga* в давнину вживалось і як назва Сонця - ясного і світлосяйного Бога, який вправно веде свою золоту колісницю, запряжену білими кіньми, по небосхилу. Такий образ Сонцебога зберігся й донині в українських казках.

В різних народів Сонце уявлялося як істота різної статі: то жіночим, то чоловічим, іноді двостатевим (наприклад, у персів). У слов'ян, німців і литовців Сонце - прекрасна Богиня, але в готів, греків, латинян, французів Сонце - чоловічого роду. Поєднавши силу родючості з поняттям Сонця, наші Предки ототожнювали ідею творчості з самим актом народження, а отже, Сонце виступало як жінка, що народжує. Однак, часто на Сонце дивились як на Божество, що не саме народжує, але посилає плодючу силу своїх променів на Матінку Землю, яка народжує із своїх надр плоди (рослинність). Тоді Сонце уподібнювалось чоловікові (Батько-Небо). Тому поруч із слов'янськими Богинями (Сонячна панна, Сонце-діва) існувало й Сонце в образі чоловіка (Дідо-всевідо, Сонце-витязь, Сонце-цар та ін.).

Народні уявлення про Сонце дожили до наших днів: “Сонце - лице Боже”, “Сонце - око Боже”, “Сонце - вікно, через яке Бог дивиться на світ”, “Сонце - Боже віконце”, “Сонце - вогонь, що підтримується Дідом”, “Сонце живе на краю світа, ходить в золотій ризи, насвітланку викрадає собі жінок на землі”. Так, у болгарському епосі, юнак Сонце захоплюється красою дівчини Грозданки, що була дочкою Славки. Раз Грозданка вийшла в сад погуляти. Закоханий юнак Сонце, за порадою Господа, в самий Ярилів-день спустив з неба золоту гойдалку. Необережна красуня не помітила задуманого обману, й сіла погойдатися. Тут її й викрав закоханий юнак Сонце й підняв на небо разом із золотою гойдалкою. В давньоруських казках Сонце-цар має дванадцять синів, які керують дванадцятьма царствами.

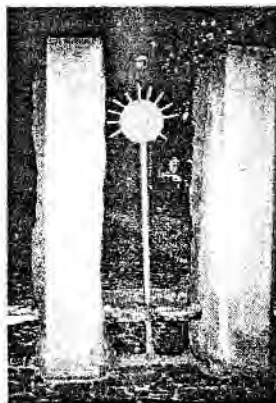
Обожнення Сонця склалося в індоєвропейських народів на початку II тисячоліття до н. е., тобто в арійські часи, коли Сонце виходить на перше місце в Божественному пантеоні. В шумерській міфології IV - III тисячоліття до н. е. Сонце ще займає друге місце в пантеоні по відношенню до свого батька Місяця. Сонячний культ поступово набуває популярності в державах, де зміцнюється влада царя. Міфологема Сонця, що виїздить на небо на золотій колісниці, запряженій білими кіньми, розвивалася як в індоєвропейських, так і в близькосхідних народів (включаючи і єгипетські гімни Сонцю). Отже, вона могла виникнути не раніше появи колеса (колісниці) та приручення коней, що якраз і сталося в арійському суспільстві. Символами Сонця

стали його природні прикмети: коло, колесо, обручка, діжа, око, вогонь. З цього часу й склалася значна кількість звичаїв, обрядів, які мали регулювати відносини людини з цим небесним світилом.

Вранішня, полуденна і вечірня молитва до Сонця стала правилом життя віруючого слов'янина-язичника. Як зовнішня форма жертвопринесень Сонцю збереглося підкидання вгору різних предметів. "Годували" Сонце молоком, медом, якими плескали вгору. Слов'янський звичай плескати вином вгору на весіллях є залишок язичницького жертвопринесення. При цьому часто чарку розбивають - вважається, що люди не достойні далі користуватися посудом, з якого жертвувалось Богам. Відомий також звичай підіймати (підкидати) дитину вгору після народин, на іменинах. При народженні дитини її треба показати Сонцю, попередньо зробивши очисну купіль і прочитавши молитву. Якщо дитина народжувалася вночі, то її виносили до Сонця насвітанку. Цей обряд є символічним жертвуванням дитини Сонцю, тобто присвячення людини Богам і прикликання на неї вищої Божественної благодаті.

На Сонце не можна довго дивитись, бо його сліпучі проміння можуть спалити лице. Етнографами записано чимало застережень: не дивитися на Сонце під час його затемнення, бо очі болітимуть. Іноді самі інформатори вже не могли пояснити, чому не можна дивитися на затемнення: "Не можна, та й годі!". Не можна було в неділю (день Сонця) робити брудної роботи, що могло зашкодити Сонцю. Так в народній пісні "Війте, дівочки", яку подає М. Сумцов, Сонце скаржиться на дівчат, які працюють у п'ятницю й неділю, кидають тріски, золу, волосся йому в обличчя. Перед лицем Сонця не можна робити чогось поганого чи нечистого: лаятися, влаштовувати бійку, спорожнюватися. Існує ряд правил щодо цього: якщо треба зробити туалет, то у затінку, "щоб Сонце не бачило", якщо ж це у відкритій місцевості, то повертаються відповідно спиною чи лицем, щоб краще приховати сором.

Коли Сонце довго не виходить, в народі вважають, що вночі стався злочин. Про це Сонце дізнається від свого брата Місяця, з яким воно зустрічається вранці. Сонце в давні часи було також і судом Божим. Коли починалася війна, воно мало спостерігати з неба на змагання воюючих народів і визначати своє правосуддя перемогою одних і поразкою других. Тому розпочинати бій, так само, як і будь-який суд, увечері, при заході Сонця вважалося неприпустимим. Загалом будь-яка юридична угода, укладена в нічний час, вважалася недійсною. Якщо мати купає дитину на ніч, то не повинна виливати воду до світланку, бо це може зашкодити дитині. Увечері не прийнято виносити з хати сміття, позичати гроші, чи будь-які інші речі, особливо вогонь з печі. Деякі справи неприйнято робити вже після полудня, коли Сонце прямує до заходу: не можна ховати покійного в другій половині дня, бо в цей день він має бачити промені Сонця востанне на Землі, яких більше не побачить аж до наступного свого воскресіння (нового народження в Яві).

Віра в те, що душа покійного повертається до Сонця породила деякі особливості хлібної магії: випікалася спеціальна драбинка (лістниця) з пшеничного тіста і ставиться на видному місці при виносі домовини з покійним: "щоб душа легко дісталася до неба". Такі ж драбинки випікають і на сороковий день по смерті, коли душа остаточно залишає землю і відправляється у Вирій, та виносять їх за ворота.

Уже в ранніх формах арійської релігії центр уваги до Сонця як фізичного тіла переміщується на саму ідею Сонця як святості: Сонце є те, через що проявляється Бог. Конкретний образ світила переростає в ідею, моральний зразок святості, норму людської поведінки. Через Сонцебога (небесний Вогонь) і Сварожича (земний Вогонь) людина здійснює своє очищення. В українців досі існує віра в те, що Сонце радіє добрій людині. Саме тому під час молитви руки здіймають до Сонця, підставивши чисті долоні, і посилають йому свою любов, свої добрі почуття, вдячність за тепло і світло. Духовна енергія людини змінюється під впливом Сонця. Всі чотири сонячні свята супроводжуються очисними вогнищами на честь Сонця. Вогонь в деяких українських діалектах позначається словом *богач*, що дає змогу деяким дослідникам припускати його архаїчне значення "син Бога" (пор. західнослов'янське *Божич*). Перестрибування через Вогонь - найвище очищення душі й тіла, коли людина перебуває між двома Вогнями: земним і небесним, тобто цілком віддає себе в руки Богів. Тому зі стрибками через вогонь пов'язано багато різних ворожінь: якщо стрибок вдалий (не впав, не зачепився за сучок, не підпалився, не розчепилися руки в молодят тощо), то людина веде праведне життя і буде мати щастя та успіх у майбутньому.

Слов'яни зображали Сонце з людським обличчям. Таким був символ Бога на прапорах, на віках і дверях будівель, на кораблях, військових щитах та багатьох інших побутових і мистецьких виробках. Ідея Сонця-Людини тісно переплетена з ідеєю Людини-Сонця. Це знайшло своє відображення у язичницьких молитвах наших Пращурів. Так, дійшла до нас молитва дівчини до Сонечка, хоча вже дещо зіпсована християнськими нашаруваннями. Тут подаємо очищений варіант: "Добрий день Тобі, Сонечко ясне! Ти святе, Ти ясне, прекрасне, Ти чисте й поважне; Ти освіщаєш гори і долини, і високі могили. Освіти мене, Дажбожу онуку ... перед усім миром: перед панами, перед царями - доброту, красою, любощами й милощами; щоб не було ні любішої, ні милішої від Дажбожої онуки... Яке Ти ясне, величне, прекрасне, щоб і я така була ясна, велична, прекрасна перед усім миром на віки вічні!" (за П. Чубинським).

Тут повною мірою відобразилась віра в те, що й людина може уподібнитися до Сонця - бути чистою і праведною, як Сонце, тобто здійснити в собі своє сонячне призначення. Така молитва читається насвітанку перед лицем Сонця-Дажбога. Подібні обря-

ди збереглися в багатьох інших слов'ян. Так, наприклад, у сербській весільній пісні батько навчає доньку: "Поклонися Сонцю на істоку, - помолися Богу істинному і жаркому на істоку Сонцю!". **Істок (восток, всток, сток)** - походить від дієслова **текти**, тобто витікати, виходити, починати свій рух. Слов'янське слово **восток** - місце (сторона, бік), з якого Сонце "починає" свій видимий рух вранці, - пізніше в українській мові було замінено словом **схід**. Ранок, схід Сонця - щасливий час для вранішнього побачення людини з Богом. Тому й східний напрямок вважається щасливим, благодатним. Існує й приказка: "Сонце на восток, а Бог на поміч!". На "істоку" наші Пращури розміщували Рай - щасливу країну вічної весни й молодості, незліченних багатств, світла й радості. На заході ж - країну суми, мороку і смерті. Ця символіка відображалась і в молитвах. Магія викликання подібного (аналогії), що застосовувалась на добро, здійснювалась на світанку: "Як швидко Сонечко вгору йде, хай так швидко і гарно моя худібка росте". Чари на знищення зла, як правило, робилися увечері: "Де вмирає Сонце, туди хай пропадуть наші вороги...". Так само, як схід протиставляється заходу, так південь протиставляють півночі. Південь також пов'язується з Сонцем. Його називали **сонцепек, полудень** і кланялися до полуденного Сонця, жертвуючи Вогню мед, молоко, хліб. Північ вважалася країною холоду і темряви і називалася **сівер, сіверко**. Коли людина молиться лицем на схід Сонця, то ліворуч буде північ, а праворуч - південь. Звідси й уявлення про Праву як праведність, правду, правильність. Тому в народі виробилось правило, спльовувати на лівий бік, щоб відігнати злих духів, і ніколи не плювати направо, щоб не відвернути від себе добрих духів. Всі прикмети, що з'являлися з правого боку, вважалися позитивними, з лівого - негативними. Коли священний кінь у храмі Світовида переступав списи, покладені для ворожіння, лівою ногою, то навіть відкладали війну, вважаючи це недоброю прикметою, коли ж кінь переступав правою ногою, вважали, що війна закінчиться перемогою.

Під час сходу Сонця давньоарійські жерці співали гімни, приносили пожертви, славлячи світило. В Рігведі збереглася слава Сонцю як золотому скарбу, який духи ночі хотіли приховати від людей, але Богиня Зоря знаходить його і приносить радісному світові. Храми, як правило, наші Пращури будували вівтарем на схід, дверима на захід. Така традиція перейшла й до християнського церковбудівництва.

Проте, християнська церква потурбувалася, щоб головні Боги праарійської релігії стерлися з пам'яті людей. Нині нам лишилася тільки кропінка праця, щоб реконструювати ту багату релігійну систему наших Пращурів. Так, німецький дослідник Вільгельм Маннгардт розділив міфологічні постаті на дві групи: вища міфологія (небесні Боги) і нижча (живі народні вірування в духів, які допомагають у господарстві й побуті). Християнська церква замінила постаті нижчої міфології своїми "святими", а народ, синкретизувавши християнські нашарування з язичницькою основою, зберіг свої звичаї й обряди. В Київській Русі одним з перших писемних

документів про знищення етнічної віри є Устав князя Володимира-хрестителя, де наказується карати тих, хто молиться "творінням: Сонцю, Місяцю, Зорям, Хмарам, Вітрам, Криницям, Рікам, Дібровам, Горам, Камінням...".

Та пам'ять народу виявилася міцнішою від усіляких заборон, війн і лихоліть. На Гуцульщині Володимир Шухевич записав унікальне за філософським змістом світоглядне уявлення про Сонце: "Життя людини, її народження і смерть - то відхід від Сонця і поворот до Сонця. Всеняке життя людське - то змагання повернутися до свого початкового джерела, з'єднатися знов з Сонцем: народитися - відірватися від Сонця, вмерти - повернутися до Сонця".

В цій оповіді постає велика етична ідея нашого народу: праведні люди - це ті, які своїм життям підтвердили своє сонячне походження, тобто "початкову сонячність". Тому й зберігалось в народі поняття вічного круговороту душ: від Бога - до людини, і від людини - до Бога. Душа померлого, що піднялася на Луки Сварожі, до світу Прави, перебуває там певний час і отримує нове тіло, щоб повернутися знов у життя Яви. Щоб повернутися до Бога, людина мусить усе явне життя виробляти в собі сонячну праведність. Ідея сонячної смерті як поворот до Сонячного Бога - насправді є ідеєю безсмертя в своєму народі. А її сонячне народження як окремої людини є загальною ідеєю Божественного походження всього народу, бо "Дажбожі внуки ми - улюбленці Богів". Тому й Сонцебог наших Пращурів - це праотець всього живого, першопочаток земного життя загалом, і людства зокрема. Водночас, він - і місце, куди повертаються праведні душі, тобто - Рай, Вирій, Луки Сварожі. Отже, країна Сонця - це країна померлих праведників, які прожили своє життя в Яві, а також ще ненароджених душ, які в майбутньому перейдуть в Яву. Отже, тут немає часу, бо в цій країні існують одночасно теперішнє, минуле й майбутнє.

Філософема Сонцебога в етнічній язичницькій релігії слов'ян має високу ідейно-духовну вартість і своєю морально-етичною системою значно переважає примітивний і наївний монотеїзм світових релігій, які лише раціоналістично переробили солярний міф природних релігій, надавши йому штучності, відірвавши людину від природи, примусивши народи служити людині, а не Богу.

Література

- Афанасьев А. *Поэтические воззрения славян на природу.* - М., 1994, - т.1, с.56 - 244.
- Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. *Весенние праздники.* - М., 1977.
- Мифы народов мира. - М., 1992. - Т.2.
- Петров В. *Митологема "сонця" в українських народних віруваннях // Етнографічний вісник.* - Кн. 4. - К., 1927.
- Сумцов М. *Очерки истории южно-русских апокрифических сказаний и песен.* - К., 1887.
- Чубинський П. *Мудрість віків.* - К., 1995. - Кн. 1.
- Шухевич В. *Гуцульщина. - Част. 4 // Матеріали до українсько-руської етнології.* - Т.7. - Львів, 1904.

ДЕЯКІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОСЛАВНОГО ЯЗИЧНИЦТВА

"Всі дурні християнські інстинкти сидять ще в нас" (Ф. Нітше)

Довго ще будуть тяжіти над нашим народом християнські стереотипи мислення і поведінки. Спірними з точки зору язичництва є дефініції "християнської любові" милосердя, всепрощення, гріховності, добра і зла, непротивлення злу, упокорення долі, "умертвлення плоті" та ін., які часто набирають гіпертрофованих форм, доходючи до абсурду. По-різному можна трактувати добро і зло, які не бувають ні абстрактними, ні чітко визначеними. Для християнина навіть заявлено "любите ворогів, благословляйте тих, хто вас переслідує..." - є добром. Для язичника любов до ворога - є величезним злочином проти рідного народу і Рідних Богів.

Отже, що для одного добро, - те для іншого може виявитися злом, або навпаки. Ці поняття залишаються суб'єктивними. Християнин мусить смиренно схилити голову під ударами долі (злидні, голод, скрута), адже на "тому світі" він, нібито, отримає винагороду за свої страждання на землі. Язичник не мислить своє життя злидним, бо за це він буде мати такий же стан у всіх подальших перевтіленнях його Душі. Тому язичник активно поборює незгоди життя в Яві, щоб увійти гідним до світу Нави і Права. Найвища нагорода собі та, яку здобує сам власною працею. А Богів тільки славимо, нічого не вимагаймо собі.

Для язичника слова християнської молитви "Боже, нам єдність подай" - звучать анекдотично. Хто ж може подати єдність, якщо самі не будемо єднатися? Більше того: хіба може бог чужого етносу "послати" єдність українцям? Як можна мріяти про єдність між українцями, коли постійно живемо в розладі з довкіллям, поклоняючись чужому (юдейському) богові, забуваючи рідних Богів?

Свої роздуми на цю тему надіслав до редакції часопису "Сварог" Будимир Гарачук - голова громади рідновірів "Оріяни" з м. Ананьїва, що на Одещині. Подаєм уривок з його листа.

ГАРМОНІЯ ЯЗИЧНИЦЬКОГО СВІТУ

Язичницька віра як найперша духовна система та основа духовності нашого народу зародилась в природних умовах того далекого часу, коли людина була і відчувала себе невід'ємною частиною Всесвіту, в якому є такий же безмежний, безумовний, всемогутній і всюдисущий Бог, який має багато проявів і стільки ж імен. Людина того часу брала свої знання з Природи, яку вона називала Богом. І те, що вона взяла від Бога, було і залишається правильним і вічним, а знання можуть лише розвиватися і поглиблюватися, але не можуть відкидатися.

Язичник мав і зберігав у своїй вірі всі надбання свого племені-роду. Він прагнув зробити довколишній світ кращим для себе і злішим для своїх ворогів, які ставали на шляху добра його народу. Язичницька віра - це музика, рівновага добра і зла.

Зародження язичницького Православ'я було природним, адже наш край є найкращим для життя людини. Помірний клімат, тобто без лютих морозів і без спалюючої все живе спеки, без нищівних тропічних циклонів і без жажливих землетрусів. У нашому краю можна жити краще, ніж у будь-якому іншому місці землі, маючи менше втрат, спричинених Природою. Як не славити цей край? Як не славити Рідних Богів, які дали нам, українцям, це райське місце?

В багатих природних умовах православні язичники мали і мають істинну єдність з Природою, якій не суперечать, і вона відповідає злагодою, доки людина обожнює і не чинить їй зла. А той, хто щось обожнює, те й шанує над усе. Тому, маючи об'єкт поклоніння - Природу, людина не має проблеми збереження навколишнього середовища. Язичництво є готовою екологічною системою, яка не потребує законодавчого чи репресивного забезпечення. Але, якщо навіть людство схаменеться і повернеться до Божественної (Природної) Віри, то ще довго доведеться поборювати результати християнського ставлення до навколишнього світу: "Не любіть Світу, ані того, що в Світі" (1 Івана, 2,15).

Коли людина починає усвідомлювати і роздумувати над тим, що таке Світ, і яке місце вона займає в ньому, тоді з'являється спосіб мислення, який називають

філософією. За давніх часів виробилось і магічне мислення або магія. Гомеопатична та контагіозна магія (складові симпатичної магії) визначають поведінку язичника, який узгоджує свої дії в довіллі і суспільстві, знаючи, що він - складова частина цього довілля. Знаходячись у контакті з іншими людьми і взаємодіючи з ними, язичник знає, що відбувається взаємовплив між ним і людьми. Так відбувається і тоді, коли припиняється безпосередній контакт. Усвідомлюючи, що подібне породжує подібне, язичник не міг і не може чинити свідоме зло, бо знає, що воно неодмінно повернеться до нього прямо чи опосередковано. Правило **не чинити іншим того, чого не бажаєш собі** зародилось саме з магічного способу мислення і магічного способу життя.

Язичник народжується безгрішним, з чистою здатністю мати божественну душу. Язичництво не має "первородного гріха", і акт народження дитини не є гріховним. Народження язичника - це велике священнодійство, яке Боги і люди шанують над усе. Минуло майже дві тисячі років християнського панування, а люди продовжують святкувати день свого народження. Гріховне не святкують.

В далекі часи існували закони буття язичника, який, ніде не навчаючись філософії, діяв мудро, бо тоді діяв власний і громадський осуд. Там, де діє громадський суд, там людина не може чинити зло безкарно. За таких умов зло, зменшуючись, залишається в рівновазі з добром. Такий стан людського співжиття залишився в українських селах і до наших днів. Щоправда, він починає слабшати з кожним днем тому, що християнська "мораль" відкрила широкі ворота безкарному злу, даючи можливість висповідатись попові і отримати "випущення гріхів". Більше того: аби перестав діяти і громадський осуд, попи навмисне популяризують євангельський вислів: "Не судіть і несудимі будете".

Тільки злочинцям і порушникам злагоди в суспільстві вигідно поширювати таке релігійне вчення, аби продовжувати вільно чинити зло на окупованій ними землі.

Будимир Гарачук

АЗБУКОВНИК

Радогощ. Мал. Петра Качалаби.

РАДОГОЩ

Бог слов'ян, святилище якого було в Петрі, де стояла його золота статуя.

На статуях Радогоста (Радигаства) зображали орла, бика, буйвола, що відповідало народним гербам даної місцевості. Він вважається Сварожичем (сином Сварога); Бог - оракул, символ потужної плідної сили, сонячного вогню й воїнської доблесті. За легендами, з Богом Радигастом отожднювали хороброго царя й героя Радагеца, який жив у V ст. і отримав Божественний чин за свій героїзм. На думку Фамінцина, Радогощ означає "ратник", "ратний муж".

РОД

Прабог - творець Всесвіту і людського роду; згадується у Велесовій книзі: «І тут у Сварги перші пращури молили: в Рода і Рожаниць - джерело (криницю) випросили, а в Дуба - частку хліба нашого» (доц. 15 - А). Род - духовна енергія Пращурів, яка перебуває в Сварзі, дарує життя людям, звірям, птахам, дає родючий дощ полям і городам, посилає людині Долю. Род єднає всі покоління: померлих пращурів, їхніх живих нащадків і майбутні - ще ненароджені гілки родів. Тобто, Він є зміцнюючим ядром народу (нації) - зв'язком минулого, теперішнього і майбутнього, виразником історії свого етносу, який формує і його майбутнє. Рода вшановують на другий день зимового сонцестояння; здійснюють "рождественне волшєніє", що означає "провіщати" за зірками майбутнє родів ("родословіє"), читати "Рожденик - книгу, в котрій указані добріє і зліє дні і часи і вліяніє їх на судьбу нарождаючихся младенців".

СВЯТИЙ

Поняття *свято*, *святість*, *святий*, *святина* з давніх давен були притаманними язичницькій вірі наших Пращурів. В орійській духовній культурі широко використовувались слова з коренем *свят-*, що походить із санскритського *sva*: Свар, Сварґа, Сварог, Свастя (Свастика) і позначають поняття *сяючий*, *блискучий*, *білий*, *чистий*. В християнських пам'ятках слово *святий* (*sanktus*) не вживалось до IV-V ст. Воно не застосовувалось ні до канонізованих церквою осіб, ні до мучеників, ні до апостолів. Римська церква того часу називала їх: *raulus*. У списках осіб, яких церква вшановувала до IV ст., також уникали слова *sanktus* - святий. Лише в Карфагенському календарі V ст. при поминанні померлих, які вшановуються християнською церквою, стали вживати цей епітет перед іменем. Наприклад, ще в 451 р. при імені й зображеннях Івана Предтечі не вживається це слово, воно вперше з'являється лише в 472 р. на зображенні св. Агафії в Римі, а також при зображенні Козьми і Даміана в 531 р. Причина, через яку давні християни уникали слів *sanktus*, *sanktissimus*, зрозуміла - ці слова вживали в язичницьких написах, яким християни не хотіли уподібнюватися. Натомість християнська церква вживала слова *dominus*, *domina* - мученик і мучениця. В язичництві слово *святий* застосовують у значенні того, що людина (герой) прославилась за життя своєю праведністю, вірністю своєму роду і народу, Батьківщині. Словом *священний* позначають місця на Землі, які прославились своїми Божественними прикметами: священні гаї (Шулявський гай), святі ріки, озера (Дніпро-Славуца, Синевір), святі гори (Дівич-гора, Сленжа, Радуня), могили Предків, а також великі старі дерева, що ростуть в місцях Богослужінь (дуб, липа, береза) тощо.

СОЛЦЕБОГ

Найдавніший Бог всіх слов'ян; ще із спільноарійських часів Сонцебог уявлявся на золотій колісниці, запряженій білими кіннями. Блискуча постать Бога Сонця, його войовничий характер, золоті стріли, які він пускає по вітру - все це успадковане слов'янами від їхніх Предків аріїв. Імен Сонця багато: Бог, Сонце-Цар, Князь, Око Боже, Чадо Боже, Сонце Праведне, Сонце Красне, Сонце Трисвітле; а також теоніми: Дажбог, Божич, Білобог, Ярило, Ладдо, Купайло, Припикало, Світовид. Про всеперемагаючу силу Сонця, його щорічне відродження говорять такі народні приказки: Заглянець Сонце и в наше воконце (білоруське), *Bedzie i przed naszymi wrotami Slonce* (польське), *Взойдет Солнце и к нам во двор* (російське), де Сонце, там сам Господь (ук-

раїнське). У сербській весільній пісні батько каже дочці: "Окрени се Сунцу на истоку, - помолисе Богу истинноме и жаркому на истоку Сунцу" - слов'яни завжди моляться, повернувшись обличчям на схід. Сонцю приносили в пожертву спеціальне печиво, що називалося сончата, при цьому співали: "Граї, Сонечко, граї, тут твої сончата" (тобто діти Сонця-Дажбога). Імена, похідні від сонце, мають корінь сон-, сол-, солн-, солон- (пор. посолонь - по ходу сонця).

ЧИСЛОБОГ

Бог часу, У ВК закарбовано: «І Числобог рахує дні наші, і говорить Богові числа свої: чи бути дню Сварожому, чи бути ночі» (доц. 11-Б). Зображався у вигляді статуї з двома обличчями: Сонця і Місяця. Сонце відраховувало денний час, а Місяць нічний. За народними переказами, перед храмом Числобога росли різнобарвні квіти, які розтуляли свої пелюстки в різний час доби: від раннього ранку до пізньої ночі. За ними жерці визначали, котра година. Числобог тотожний грецькому Кроносу, римському Сатурну. Його свята відбувалися в час зимового сонцестояння (римські сатурналії починалися 17 грудня і продовжувалися цілий тиждень,

в Україні - 21-22 грудня Числобог вшановувався поруч із Сварогом).

ЧУРИЛО

1) ім'я пов'язане з образом духа Чура - Прапредка, що символізує потужну силу Рода, оберігає від чужинських впливів; в обрядовому фольклорі ім'я Чур, Чурило видозмінилося в Джурила, Ярила, що також є символами чоловічої плідної сили; 2) згадується як ім'я богатиря в галицькому билинному циклі. Стеля його замку - як склепіння неба, на якому світять Сонце, Місяць і Звізди; його волосся - золота дуга; шия - як білий сніг; очі - як у ясного сокола; брови - мов у чорного соболя. Перед ним несуть соняшника, а він їде на коні, тішачись: виробляє різні чуда лицарської доблесті (з коня на коня перескакує, з сідла у сідло перелітає). В нього закохуються не тільки красні дівичі, але й заміжні молодичі, і навіть сама княгиня. Чурило - мабуть чи не перший в українській народній поезії образ облесливого коханця, спокусника жіноцтва, недаремно по-батькові він зветься Пленкович (від слов. пленять - полонити красою, спокушати; пор. ще Перелесник).

Волхвики ЗОРЕСЛАВА

НАС ЗАПИТУЮТЬ

1. Чому в українському правописі досі існує плутанина щодо написання слів Бог і Боги? З якої літери треба писати ці слова?

(Людмила Гончаренко, вчителька, Київ.)

Відповідь редакції

В "Українському правописі", дійсно, ще відчутні норми імперсько-космополітичного мислення. Назви чужих релігійних понять пропонують писати з великої літери: Бог (християнський), Божа Мати, Син Божий і т. д., а назви етнічних Рідних Богів - з малої. Таке неподобство хай залишиться на совісті укладачів правопису. Ми ж пропонуємо писати слова Бог і Боги (як в однині, так і в множині) з великої літери. Винятком може бути хіба-що написання з малої словосполучень типу "чужий бог", та й то таке написання не завжди буває коректним. Хоча його можна виправдати патріотичними почуттями і змістом написаного.

2. Чому Ваш журнал вживає слово "жид" замість загальноприйнятого єврей? Хіба це не є образою єврейського народу?

(Жанна Мілевська, м. Вінниця).

Відповідь редакції

1. Слово *єврей* утворене з давнього *гебрей*, що означає "потойбічний"; так називали жидів мешканці Ханаану, коли ті прийшли на їхні Палестинські землі з "того боку" Євфрату. Гебрейське ж слово *евра* означає *гнів, лють*.

2. Словом *жид* називали цей народ з давніх давен усі слов'янські народи: старослов'янське *жидинь*, *жидовинь*; болгарське - *жид*; давньоруське - *жид*, *жидовин*, *жидин*; польське - *zyd*; чеське, словацьке, вер-

хньолюжицьке, словенське - *zid*; сербохорватське - *жидов*.

3. Така ж традиція називання їх у романо-германських народів: англійське *Jew* [dzu:] - (джу:), німецьке *Jude* (похідне від юдей, іудей - сповідник юдейської віри).

4. Всі ці народи запозичили цю назву з латинського *judaeus* - іудей, яке походить від особового гебрейського імені Іуда, що буквально означало "славний, хвалений". Юдаїзм - первісно віра семітського племені Іуди в бога Ягве. Нині юдаїзм - державна релігія Ізраїлю.

5. Самоназва жидів звучить як *їегудим*, що також є похідним від Іуди і означає належність до іудейської (юдейської) релігії. Так вони називають себе самі.

6. То чому ж ми маємо відмовлятися від традиційного українського слова, яке вживали класики нашої літератури Т.Шевченко, І. Франко та ін.? Невже жидам приємніше називатися "потойбічними" чи "лютьми"?

7. Про це читайте: Етимологічний словник української мови.- т.1, ст. 177, 196, а також Етнічний довідник.- К., 1996, ст. 44.

Цікаво знати, що:

В українців назви, похідні від етнічних, отримали навіть деякі рослини, комахи, птахи: *татарське* зілля, *гречка*, *чемерка* від чемерисів, *скіфський* дрік, *белевалія сарматська* та ін. Чимало таких назв утворено і від слова *жид*. Приміром, словом *жидик*, *жидочок* називається чорний жук, тарган (пор. назви комах *москалик*, *прусак*); *жидівник* (ботанічне *тамарикс*) - назва трави; у чехів *zidovnik* (ботанічне *мірикарія*) - назва трави, висохлий сік якої синайські рабини продавали як біблійну манну. Існує також народна назва горобця - *жид*. (Див.: ЕСУМ, т.1, ст. 197).

Галина ЛОЗКО

СВЯТОСЛАВ ХОРОБРИЙ

«Віра християнська - юродство єсть!» - так передав літописець слова Великого князя Святослава Хороброго, які відображають його ставлення до чужовір'я. Святослав передбачив, яку шкоду воно принесе на наші слов'янські землі, відібравши в народів природню релігію, позбавивши їх волі й духовного єднання з Рідними Богами на довге тисячоліття. Та ось наше тисячоліття християнської темряви минуло, і народи знову повертаються до своєї праджерельної істини - до етнічних, національних пріоритетів. Але прокинулися ще далеко не всі. Дехто волів би проспати й «царство небесне», аби не примушувати себе мислити. Та, яким би солодким не видавався сон раба, однак настає пробудження, і раб повертається лише до рабських обов'язків. Так убийте в собі раба християнського мислення!

Дещо про ювілеї

Не встигли відлунати церковні дзвони 1988 року, сповіщаючи народ про святкування 1000-ліття хрещення Русі, як слідом готуються помпезні святкування 2000-ліття різдва Ісуса Христа. Хочеться перефразувати відому приказку «Чим би народ не тішився, аби не бунтував». Сьогодні народу підсунули Ісуса замість втрачених Леніна і Сталіна, бо народ ніколи не міг жити без кумирів - хоч земних, хоч небесних. Тільки чому чужих, а не своїх? Смішно і прикро, що в кінці ХХ ст. загалом освічені люди не хочуть мислити самостійно і сприймають християнські легенди за історичні факти, та ще й придумують собі з того ювілеї.

Ще сто років тому, відзначаючи 900-літній ювілей хрещення Русі, провідні фахівці з історії християнства записали в «Трудах Київської духовної академії», що літописна версія хрещення Русі «наповнена легендарними вигадками». Та, на жаль, наш народ і досі ще не може позбутися цих вигадок, продовжуючи смакувати ними, демонструючи не просто свій консерватизм, але швидше відсутність етнічного імунітету.

Причиною вживлення чужої релігії є, насамперед, відрив людей від свого етнічного коріння, коли зв'язок між поколіннями кровноспорідненої спільноти послаблений іноетнічними вкрапленнями. Правдивим показником рівня чистоти етносу завжди виступає його ставлення до своєї етнічної куль-

тури і релігії. Бо як же інакше пояснити той факт, що люди з вищою освітою, відомі письменники, державні мужі, діячі науки і культури не хочуть чи не можуть усвідомити, що вони, як і їхні Предки, були одурені тисячоліття тому хитрим і витонченим способом, на який здатні лише нації-поневолювачі, що накинули нам не тільки чужого бога, але й чужу мораль і рабську ментальність. Саме вони примусили слабодухого князя Володимира прийняти хрещення і тим самим зробити Русь колонією Константинопольського патріархату. Чому це сталося?

Нагадаємо, що князь був людиною нелевного походження, і не в тому річ, що він, нібито, був народжений від "рабини", а швидше тому, що ця "рабиня" була неруського (і загалом - не слов'янського) походження. На демократичності походження любили наголошувати більшовики-атеїсти, мовляв, він людина з народу, а зрозумів всі "вигоди" християнства для Русі. Нині ж стало очевидним, що саме етнічна непевність відсутність шляхетного ви-ховання в душі лицарських традицій Русі була причиною його духовної зради. Навіть сама Константинопольська церква зневажала Володимира і відмовилась канонізувати його. Уже його син Ярослав Мудрий вперто вимагав від Константинопольського патріархату канонізації Володимира як "святого", але відмова була категоричною: ні! Лише новгородська церква, за вказівкою Олександра Невського, проголосила Володимира регіональним "святим" в 1240 році,

відзначаючи роковини його смерті 15 липня. Другий раз його проголосила "святим" Московія вже за вказівкою Івана Грізного аж у XVI ст.

Якщо наших Предків ще якось можна виправдати (їх охрещували насильно, вони піднімали повстання проти чужовір'я, зрештою зберігали Рідну Віру потайки від офіційної церкви), то сучасних українців-християн не виправдаєш аж ніяк. Їхні аргументи: «Так вірили наші Предки» - досить слабкі, бо одразу виникає закономірне питання: «Які Предки?». При докладнішому з'ясуванні виявляється, що це одне-два покоління: бабуся-прабабуся чи дід-прадід, і не далі. Дехто включає ще й козаків, які поклонялися «Матері Божій», будували церкви, тобто були християнами. Спрацьовують, культивовані тим же християнством, стереотипи мислення: «наші Предки були поганями і тільки християнство їх просвітило».

Отямтеся, люди добрі! Як не соромно вам повторювати накинуту поневолювачем фразеологію?! Адже це рівнозначне хоча б такому: «наша рідна мова погана, лише московською (англійською, грецькою чи іншою) ми просвітилися». З цих двох прикладів перший є страшнішим, бо він є причиною, в той час, як другий - наслідком. Втративши Рідну релігію, народ протягом тисячоліття втрачав свої етнічні духовні цінності, втягуючись у коло чужих понять, норм моралі, змішуючись із чужими етносами, набував «інтернаціональних» рис і зневаги до свого рідного.

Децо про літописи

Літописці-християни по кілька разів на століття переписували літописи на догоду кожному черговому правителю. Відомо, що й несторову «Повість врем'яних літ» редагували згідно з пануючою в княжому середовищі ідеологією. Нині ми вже знаємо, що було кілька охрищень народу русь до Володимира. В одному з ватиканських рукописів є малюнок, що зображає охрищення Руси. Всі події тут подано в строгому хронологічному порядку, а цей малюнок розміщено між 853 і 888 роками. Тут також є повідомлення, що русам надіслано єпископа у 871 р. Сучасні історики називають 860 рік датою першого хрищення Руси, що відбулося за Аскольда. Були й наступні охрищення: Ігоря, Ольги.

Боротьба за пріоритети стала причиною знищення одних літописних хронік і створення інших. Отже, саме християнство було причиною знищення всієї писемної історії нашої Батьківщини, яка велась впродовж багатьох століть перед Володимиром. Тепер їм легко переконувати нас, що писемність на Русь принесло тільки християнство. А де писемні пам'ятки язичницького періоду?! Їх немає, отже й писемності в русів не було... Деякі

Двозуби Святослава

маститі "вчені" досі заявляють, що писемність русам створили Кирило й Мефодій, навіть пам'ятники "просвітителю" спорудили.

Вся історія Русі початкового періоду виглядає як низка змінюючих одна одну ідеологій: язичницької і християнської. Зрада Аскольда (Аскольда) і прийняття ним християнства в кінці червня 860 року (близько літнього сонцестояння) призвела до захоплення влади у Києві в 882 році Ладозьким воєводою Олегом, який залишався язичником. Дослідники історії цього періоду і досі дивує питання, що стало причиною такого успіху ладозького правителя Славії. Адже Русь була значно сильнішою від Славії, а в 882 році вона, на думку багатьох вчених, досягла апогею могутності. Відповідь однозначна: Олег спирався на антихристиянські сили в народі, на сповідників язичництва, яких не задовольняло правління Аскольда-християнина. Про це писав В. Татищев: "У вбивстві Аскольда найвірогіднішою причиною було його охрищення; може кияни, не бажаючи приймати хрищення, закликали Олега, а Олегу далася заздрість володарювання" (Татищев В. Н. История Российской. - М., Л., 1963. - Т.2, с.208). Напівлегендарна постать Олега Віщого мало досліджена через обмеженість джерел: визволення Олегом сіверян і радимичів від хозар в науці прийнято вважати народними легендами; хоча його походи на древлян, уличів і тиверців (883 - 885) свідчать про намагання підкорити їх своїй владі, а "антихристиянський терор" розглядається як закономірна гіпотеза про політичне забарвлення його князювання.

Постать Ігоря Рюриковича також окреслена досить мляво. Договір Ігоря з греками 944 року свідчить про відносну рівноправність обох релігій, а отже, і зовнішню віротерпимість. Згадки в літописах про Іллінську церкву в Києві свідчать про наявність християн і їхні богослужіння.

Правління Ольги також складається з напівфантастичних подій, серед яких достовірними є: придушення нею древлянського повстання 945 - 946 років, її адміністративно-господарські реформи, охрищення княгині та її подорож до Константинополя. Літописна версія її охрищення викликає багато сумнівів, однак, існує припущення, що вона була охрищена з самого її народження. Оскільки походження княгині точно не встановлене, існують різні версії щодо її етнічності - від скандинавської і до болгарської, однак всі вони не мають певного історичного обґрунтування. Найлогічнішою і досить аргументованою є версія М.Брайчевського про те, що Ольга була охрищена разом з Ігорем в 944 році, і що смерть Ігоря в 945 р. була спричинена саме його зрадою язичницької віри. Для охрищення подружжю зовсім не обов'язково було їхати в Константинополь, адже була в Києві Іллінська церква. Літописець же вважав за потрібне прикрасити Ольжину легенду, і тому поєднав відомості про її пізнішу поїздку до імператора з її охрищенням. В книзі імператора Костянтина Багрянородного «Про обряди Візантійського двору» описані прийоми Ольги і її супроводу в імператорському палаці з такими подробицями (хто де

сидів чи стояв, хто як кланявся, чим пригощали; що подарували і т. д.), що було б дивним, якби Костянтин «забув» описати обряд її охрищення. Зauважимо також, що народна пам'ять не залишила нам жодного доброго знаку про княжінню Ольги, яку в народі не поважали за її жорстокість.

Народ довго пам'ятав, як Ольга знищувала храми Рідної Віри і, звичайно ж, служителів слов'янських Богів - волхвів. Лише в християнських "Житіях" такі дії княгині описуються як позитивні. Наприклад, оповідання про те, що Ольга, охристившись, "требища бісівські зруйнувала і почала жити во Ісусі Христі, і возлюбила бога" (за Є. Голубинським. *История русской церкви.* - М., 1901.- Ч. 1, стор. 241). Відомо також, що вона збудувала дерев'яну церкву святої Софії, яка згодом чи то згоріла, чи була зруйнована Святославом.

Трохи арифметики

Що ж до датування всього періоду княжіння Святослава, то зіпсованість літописних повідомлень може тільки свідчити про намагання певних політичних сил X ст. приховати справжній перебіг подій. Така плутанина, звичайно ж, не була випадковою.

Викликає сумнів, насамперед, прийнята в історичній науці дата народження Святослава - 942 рік. Це при тому, що загальновизнаною датою шлюбу Ольги з Ігорем Рюриковичем вважають 903 рік. Відомо також, що Ользі тоді було 10 років, Ігорю - 29. В принципі, такі князівські шлюби в той час були можливими. Але це ніяк не узгоджується з тим, що Святослав нібито народився через 39 років подружнього життя батьків, навіть, якщо зважити на те, що Ольга повинна була подорослішати перш, ніж народити дитину (припустимо, на 7-15 років), але ж не в 49 років народити першого сина (бо й про її дочок також нічого не відомо)? Тоді, мабуть, Святослав був її єдиним сином і єдиною дитиною взагалі. Згадаймо, як літописець повідомляє, що Святослав під час древлянського повстання 946 року був малолітньою дитиною, а Ольга після загибелі Ігоря стала регентшею при неповнолітньому княжичу Святославі.

Однак, існує припущення, що Ольга, не бажаючи віддавати владу синові-язичнику, довго зловживала владою і не допускала його до Київського столу. Тому в християнському літописанні пізнішого часу помітні намагання виправдати Ольгу і показати її регентшею при нібито малолітньому синові. Звідси й намагання літописця зменшити вік Святослава.

У зв'язку з цим доцільно нагадати, що в 970 році Святослав уже мав повнолітніх дітей, яких відправив княжити в інші землі Русі (Ярополка, Олега і Володимира). Якщо прийняти до цього розрахунку 942 рік його народження, то це означало б, що він мав цих синів, коли йому самому було 10 років. Отже, нелогічність дати його народжен-

ня в 942 році очевидна. Достовірнішими виглядають свідчення російського історика Татіщева, який, посилаючись на «Розкольничий літопис», подає дату народження Святослава 920 рік. Крім того, мало хто з істориків чомусь (?) звертає увагу на працю сучасника князя Святослава - Візантійського імператора Костянтина Багрянородного, в якій він ясно вказує на те, що Святослав правив у Новгороді ще за життя його батька Ігоря Рюриковича, який дав йому це удільне князівство: «Кораблі приходять до Царгороду з далекої Русі, тобто з Новгороду, де сидить Святослав, син Ігоря, князя Русі...» (Багрянородный К. *Об управлении империей.* - М.: Наука, 1990).

Нащадки Володимира, будучи вже переконаними християнами, віддали першість християнізації своєму прапрадіду, приховавши від нас справжні події далекого минулого, затуманивши роль князя Святослава, який всім своїм єством прагнув зберегти Прадавню Віру Русі, об'єднуючи слов'янські племена в могутню Слов'янську імперію. І хоча за ним в нашій історії твердо закріпилося ім'я князя-завойовника чи Святослава Хороброго, але справжня постать цього велетня нашої духовної боротьби лишилось навіки затемненою й малозрозумілою саме через християнську упередженість дослідників історії. Тим часом, як сучасникам Святослава було добре зрозуміле саме релігійне підґрунтя його війн, тому й були сили, зацікавлені в історичних фальсифікаціях. Тому й маємо нині вкрай заплутані повідомлення про життя націоналіста-рідновіра Святослава та його батьків-християн, які проводили свою антиетнічну «інтернаціоналізаторську» політику ще в X ст.

Лицарське виховання

В словниках знаходимо про нього лише скупі повідомлення. Так, Брокгауз Ф. А. і Ефрон І. А. в своєму «Енциклопедичному словнику» (т. XXIX.-с.274) подають, що Святослав Ігоревич - великий князь Київський, народився в 942 році. Його вихователем був Асмуд, а воєводою - Свенельд. Докладніших повідомлень про його виховання не існує. Можна лише припускати, що виховувався він за звичаєвим правом того часу, причому на міцних язичницьких традиціях. Однак, залишається незрозумілим, чому Ольга, будучи християнкою, не могла вплинути на зміст ідеологічного виховання сина. Вірогідно, це було поза межами її впливу, а отже, й дозволяє припускати, що духовним вихованням майбутнього князя за традицією займалися волхви - представники руського язичницького духівництва, як це було прийнято в княжих родинах дохристиянської доби. Живучість язичницької обрядовості, особливо пов'язаної з віковими та становими ініціаціями (посвяченнями), засвідчується ще й через п'ятсот років після Святослава, наприклад, участь княжичів у жнивному обряді як ініціація князівського повноліття та ін. Можемо також припускати, що Святослав отри-

мав міцні знання з етнічної (рідної) релігії та стійку національну свідомість, яка й вирізняла його слов'янське походження серед поліетнічного суспільства Київської Русі.

Про характер Святослава Хороброго та його звички також є кілька скупих повідомлень: «Святослав суворим життям укріпив себе для трудів ратних, не мав ні станів, ні обозу, харчувався кониною, м'ясом диких звірів, і сам смажив його на вугіллях; зневажав холод і негоду північного клімату; не знав шатра і спав під небесним склепінням: войлок служив йому замість м'якого ложа, сідло замість подушки. Яким був Воєначальник, такі й воїни.» (Карамзін. Історія государства російского, т.1, ст.171).

Візантійський хроніст залишив нам опис його зовнішності. Князь був середнього зросту, широкоплечий, з могутньою шиєю, воїн. Мав блакитні очі, довгі вуса, гладко виголене підборіддя і голову, на якій був лише довгий козацький чуб - ознака належності до воїнської касті. Вдягнутий був у білий полотняний одяг. В одному вусі мав золоту сережку з двома перлинами й рубіном, що свідчило про належність його до язичницької релігії Предків. Сережки носили за традицією й деякі запорозькі козаки, ватажки народних повстань, які воювали саме за національні ідеали. Навіть Тарас Шевченко на одному автопортреті зобразив себе з сережкою у вусі, що символізувало його належність до козацької верстви українського народу.

Перед своїми походами Святослав, за правилами лицарської честі, посилав грамоту з повідомленням «Іду на ви!», тобто оголошував про початок війни. Війну проголошували за давнім звичаєм, урочисто і через послів. Лише в XII ст., замість цього звичаю, почали вже за християнськими правилами вживати так звані «хресні грамоти»: «В той же рік розсварилися Всеволод з Володимирком через сина, - бо сів син його у Володимирі, - і почали один одному складати вину, і Володимирко кинув йому хресну грамоту. Всеволод тоді з братами пішов на нього» (Літопис Руський, - с.196, 1144 рік). Тут ідеться про те, що за «хресними грамотами» сусіди присягалися не нападати на володіння один одного, а коли клятву порушували, грамоти кидали, як відмову від присяги і виклик до війни.

В літописі за 946 рік описаний обряд початку бою, де нібито Святослав ще дитина, кидає перший спис перед військами противника. Його вихователь Асмуд і воєвода Свенельд промовили:

«князь уже почал; потягнем, дружино, по князі», що означало: «князь уже почав, ударимо, дружино, вслід за князем» (ЛР, с.34). Навіть через сто й більше років князь давав наказ до наступу такими словами «потягніть, дружино!», «потягнімо мужньо, браття і дружино!». Знак до наступу подавали підняттям прапора, ударами в бубни та гудінням бойових рогів, щоб бачили і чули всі полки.

Перед боєм було прийнято міряться силою: найсильніші воїни з обох воюючих станів виїздили наперед війська і змагалися в двобої. Чия була перемога, таким мав бути результат бою. Це було своєрідним релігійним ворожінням, що зберігалось ще довгий час по прийняттю християнства як офіційної релігії (наприклад, перед Куликівською битвою 1380 р. відбувся поєдинок русича Пересвіта з татариним Челубеєм).

“Завойовник” чи Борець за Віру?

В VI - VII ст. юдаїзм інтенсивно поширював свій вплив на інші держави, прагнучи стати світовою релігією. З Палестини він поширився на Аравію і Середню Азію. В середині VIII ст. юдаїзм був масовою релігією в Хорезмі, а звідти поширився на Хазарський каганат, де став державною релігією. Юдаїзм поширювався також на теренах Європи, навіть в нежидівському середовищі. Святослав, завдавши нищівного удару по Хазарському каганату, фактично призупинив масове поширення юдаїзму, який пізніше був витіснений християнством та ісламом і локалізований виключно на етнічному жидівському середовищі.

З VIII - IX ст. починається поступова християнізація слов'янських народів, знищення їхніх етнічних знань. В X ст. римські завоювання слов'янських земель всюди супроводжуються насильницькою християнізацією слов'янських народів. Ця християнізація зустрічає шалений опір поневолевних духовно й фізично народів. Тому не дивно, що язичництво Святослава - це його міцна ідейна позиція. Він розуміє, якої шкоди завдасть усій Слов'янщині християнське духовне ярмо, що невідвратно насувалося на Європу.

Нищівний удар Святослава по Хазарському каганату 964 року завдав юдеям і християнам неправних втрат. Каганат так більше ніколи й не піднявся. Однак те, що християнська ідея визріла в юдейському середовищі, спонукало її представників ширити свою “інтернаціональну” ідеологію не відкрито, а обережно, обманом і хитрістю. Так,

о. Хортиця сьогодні

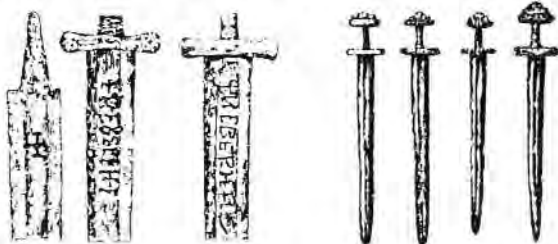
Болгарського князя Александра одружили з жидівкою, попередньо охривши її. Від неї він мав трьох синів. Подібних шлюбів було в історії чимало. Розігрувався старозаповітний сценарій на тему Есфіри (див.: Біблія. Книга Естер). Вся боротьба Святослава з Хазарським каганатом зводилася нанівець - це плем'я знайшло нові хитріші засоби опанування світом шляхом етнічного змішування з царськими родами. Подібний сценарій було підступно розіграно й для самого Святослава - саме його позашлюбний син непевного походження прийняв християнізм як офіційну державну релігію (Володимир, на думку М.Грушевського, народжений від юдейки Малфріди, замаскованої під Малушу: Історія України-Руси, - Т. 1, ст. 470).

Опанувавши Болгарією, Святослав жорстоко знищував розсадники чужовір'я - християнські церкви. Про це писав відверто Лев Диякон, але замовчують сучасні історики. Язичницьке військо Святослава наводило жах на Візантійську християнську імперію. Християнізовані болгари добровільно віддавали свої міста після розправи Святослава з мешканцями Філіпополя, де він посадив на палі близько 20 тисяч полонених християн. Перемоги Святослава в гирлі Дунаю - це був другий удар, вже по інтересах Візантії, яка також зазіхала на Болгарію.

Як писав А. Чертков: «Війна Святослава проти болгар є важливішою подією X ст. Успіх цієї війни міг суттєво змінити на віки політичний склад Європейських держав, дати рішучу перевагу Слов'янського елемента над німецьким, і багаточислене слов'янське плем'я поставити пануючим над рештою Європи» (Описание войны великого князя Святослава Игоревича против Болгар в 967-971 годах.- М.1843, с. 17).

Хід Священної війни

«Історія» Лева Диякона - візантійського історика-хроніста - є мабуть одним з небагатьох писемних джерел цієї війни. Звичайно, не слід забувати, що Лев описав ці події з точки зору противника слов'ян, яких у своєму творі називає *скіфами*. Візантійські імператори завжди тримали своїх літописців поруч із собою в походах, щоб увічнити свої "діяння". Можемо тільки здогадуватися, що й слов'яни мали своїх літописців, може й про Святослава було написано немало славних сторінок, однак запеклі діячі християнства не залишили від них і сліду. Скільки писемних пам'яток язичницької доби було віддано вогню, вже не порахує ніхто!

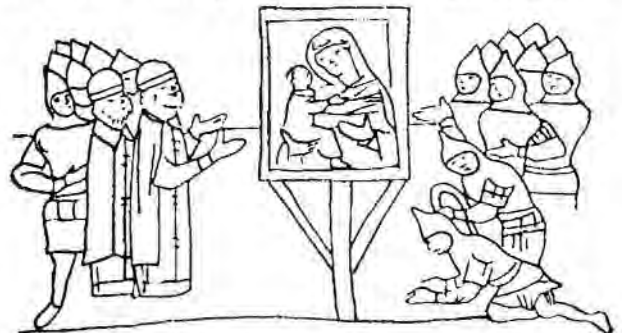
Мечі, знайдені на місцях боїв Святослава.

Всі війни давнього часу починалися моліннями в храмах Перуна, Зевса та інших Богів язичницьких народів. Похід Візантії проти Русі розпочинався великими урочистостями в християнських церквах їхньої столиці, де сам імператор і його військо молилися перед іконами за перемогу. Часто й у таборах поблизу поля битви встановлювалися спеціальні намети з культовими зображеннями, священними мечами, перед якими молилися князі й дружинники. На малюнках літописів, що описують події часів Святослава, є зображення військового шатра, в якому воїни могли помолитися перед боєм. Тут бачимо вже

поєднання двох релігій: язичницький меч - символ Перуна - Бога війни, і християнський хрест. В літописанні пізніших часів подібні шатра вже оснащені тільки іконою матері Ісуса, і господарюють тут тільки християнські попи, а руські воїни вже стоять на колінах перед жидівською заступницею Маріам. Чи не тому з цього часу й починаються поразки Руських військ, втрата державності, всі біди й нещастя нашого народу?!

Лев Диякон не повідомляє справжню причину війни, натомість досить плутано переповідає по-

чаток конфлікту. Візантійський імператор Никифор після взяття Тарси в 966 р. прийняв у себе болгарських послів, які іменем їхнього царя вимагали належної їм данини. Сердитий Никифор сказав: «Які нещасні римляни, якщо вони, перемігши всіх противників, повинні тепер, подібно невольникам, платити данину скіфам, цьому зневаженому (презреному) і бідному народові». Потім наказав бити послів по щоках і сказав: «Вертайтеся до вашого царя, вдягнутого в кожух, пожираючого сиру шкіру, і скажіть йому, що великий і сильний імператор Римський скоро сам прибуде в твою країну і віддасть тобі повну данину з тим, щоб ти, народжений в рабстві, навчився визнавати Римських государів своїми повелителями і не смів би вимагати з них данини, як з невольників». Після цього він сам вийшов з військом проти Болгарії й завоював прикордонні області. Побачивши, що місцевість складна для ведення війни, він завагався і повернувся в Візантію. Тут він призначив хитрого Калокіра патрицієм і

послав його до тавро-роскіфів, яких знають як русів, з тим, щоб роздав їм 15 кентинарій золота і привів би русів у Болгарію для завоювання цієї країни. Так описана причина війни. Інші версії прямо вказують, що Калокір посланий до Святослава, щоб руками русів помститися болгарам. Святослава не тре-

*Битва Святослава
Худ. В. Овечкін*

ба було довго вмовляти, бо він розумів, усю перспективу цієї пропозиції. За словами М. Грушевського, "при нездарности болгарського царя, при помочі зі сторони Візантії не тяжко здавалось опанувати Болгарію, а се значило захопити в свої руки цілу подунайську торгівлю, присунутися до самої Візантії, а в дальшій перспективі... взяти в свої руки цілий Балканський півострів і саму світову столицю - Царгород" (там же, ст.467).

Причина Священної війни Святослава не вказується і в наших літописах. Дата початку війни також не має однаковості серед дослідників: чомусь Шлецер вказує дату початку війни 955, а не 968 рік, як прийнято в нашій історіографії.

Святослав зібрав 60-тисячне військо і швидко оволодів 80 містами на Дунаї. Головна битва під Доростолом наочно показала слабкість болгарських сил, поразка яких так сильно вплинула на болгарського царя Петра, що він скоро вмер. Отже, Святослав, опанувавши край між Чорним морем і Дунаєм, осів у Переяславці (Малій Преславі), зробивши її своєю столицею. В цей час печеніги оточили Київ, і князь вимушений був прийти на поміч. Та згодом він знов повертається в Болгарію, де його чекають нові політичні перспективи. Звичайно, імператор Никифор зовсім не мав наміру віддавати Болгарію Святославу. Злякавшись успіхів Святослава, Никифор кинувся укріплювати свою столицю, остерігаючись морського походу русів на Царгород. Але в 969 році, в результаті дворцевих інтриг, імператор Никифор був убитий, а трон зайняв його вбивця, вірменський жидовин Іоанн Цимісхій, ім'я якого по-вірменськи означає «недоросток». Цимісхій хотів

вигнати Святослава з Болгарії, запропонувавши йому нагороду, обіцяну ще Никифором. Зрозуміло, як обурився Святослав такому повороту справ. Відповідь його була тверда: якщо Візантія не заплатить за здобуті ним багаті краї, за підкорені міста, за взятих у полон болгар, то нехай греки забираються з Європи до Азії, а Балканський півострів віддадуть йому - Святославу. Коли ж Цимісхій пригрозив і нагадав русам про невдалий похід Ігоря і його смерть, тоді розгніваний Святослав спустошив Фракію і дійшов близько до Царгорода. Цимісхій вислав супроти русів війська Варди Скліра. Святослав об'єднав русів, болгар, угрів і навіть печенігів і дав бій біля Аркадіополя. Про результат битви візантійські джерела подають плутану інформацію, страшенно завищуючи втрати русів і занижуючи свої. Однак, подальший хід подій таки вказує на те, що Святослав мав успіх, бо руси всю зиму господарювали в візантійських землях, особливо в Македонії, немилосердно руйнуючи й грабуючи християнські церкви, як про це пише той же Лев Диякон. Внутрішні чвари, повстання відволікали сили Цимісхія від військових дій супроти русів. Навіть Скліра йому довелося відкликати,

щоб придушити повстання в Азії. Лише в 971 році Цимісхій поновив війну зі Святославом. Він вислав кораблі з «грецьким вогнем» в гирло Дунаю, щоб перекрити доступ свіжих військ для підкріплення русів. Несподіваним нападом Цимісхій зненацька застав болгарську столицю і примусив її мешканців тримати оборону. В цей час у Преславі був болгарський цар Борис і воєвода Свенельд. Борис був узятий в полон, а Свенельду вдалося прорватися з невеликим загonom до Святослава, який з головним військом стояв у Доростолі. Цимісхій проявив свою національну хитрість, проголосивши Бориса царем Болгарії й заявивши, що прийшов визволяти болгар від русів. Це справи

ло велике враження на народ, і болгари почали переходити на бік Цимісхія. Святослав почав карати зрадників: він влаштував терор і арешти значних болгар, але ці заходи вже були марними. Цимісхій почав блокаду Доростола, яка тривала три місяці. Грецький флот підпалював місто з допомогою вогнеметних машин. Руси кілька разів намагалися прорвати блокаду, знищити грецькі вогнеметальні машини, але марно. З обох боків було багато людських втрат. За своїми масштабами, героїчними подвигами, запеклими боями і поєдинками цю облогу можна порівняти зі славетною облогою легендарної Трої. Вночі руси виходили в поле, збирали тіла загиблих воїнів і спалювали їх на вогнищах. А Богом приносили в жертву полонених ворогів. Ці тризни супроводжувались виттям і плачем на честь загиблих. Часто греки поміж убитими русами знаходили тіла жінок, які воювали в чоловічому одязі нарівні з мужами, як і їхні Предкині - «амазонки».

Рахуючи втрати з обох боків, Цимісхій запропонував Святославу поєдинок, щоб вирішити наслідок війни. На це Святослав гордо відповів, що він краще, ніж його ворог знає, що йому робити, а якщо імператор хоче вмерти, то є тисячі різних способів зробити це самостійно. Війна затяглася і Святослав зібрав старшинську раду, на якій постановили дати ще один вирішальний бій. 24 липня відбулася запекла січа.

Ось як Лев Диякон описав епізод початку цього бою: «Почався бій. Скіфи (руси) міцно натиснули на ромеїв, били їх списами, влучали стрілами і так збивали вершників на землю. Тут Анема (з прибічної цісарської охорони) побачив Святослава, що з запалом натискав на ромеїв і підбадьорював своє військо. Анема пустив коня, наскочив на Святослава й ударив мечем по горлу, збив його з коня, але не вбив: затримала удар кольчуга, сплетена з кілець, і щит, яким він закрився від удару ромейських списів. Скіфське військо оточило Анему, збило з коня ударами списів; він багатьох повбивав, але і його вбили; а був це чоловік, якого ніхто з товаришів не міг переважити військовою виправкою. Зате його смерть додала сміливості Русі, вона гучно й дико закричала і натиснула на наших (тобто на ромеїв), вони відступили, ухиляючись від незвичайного натиску скіфів». Тоді імператор велів трубити в труби і сам зі списом в руках повів військо в наступ. Раптом почалася сильна буря, яка понесла хмари пилу на руське військо, засліпивши очі воїнам. Тоді загін Варди Скліра зайшов у тил руському війську і погрожував відрізати його від міста. Це змусило русів відступити. Сам Святослав, поранений, обливаючись кров'ю, ледве уникнув полону. Коли всі припаси в місті були вичерпані, Святослав запропонував мир. Цимісхій погодився. Бу-

ли підписані угоди, закріплені клятвами: візантійські християни присягалися Христомом, а руські язичники - Велесом і Перуном, на своїй зброї. Імператор давав русам вільний шлях для повернення в Батьківщину, зобов'язувався пропускати руських купців у Візантію і ставитись до них дружньо. Договір підписали: з боку Візантії - Феофіл від імені Цимісхія і два молодих імператори, брати Василій і Костянтин; з боку Русі згадуються тільки великий князь Святослав і воєвода Свенельд. При укладанні цієї угоди Святослав зустрівся з Цимісхієм на березі Дунаю. Імператор з'явився на коні, увесь в позолочених обладунках, оточений своєю численною озброєною свитою; Святослав же сидів перед ним у човні поруч з гребцями й вів переговори через перекладача. Саме тут зблизька греки з цікавістю розглядали цього грізного руського князя-язичника, перед яким тремтіла вся християнська імперія. І саме після цієї зустрічі Лев Диякон залишив нам його словесний портрет. Святослав мав суворе й похмуре обличчя, був одягнений у білий полотняний одяг, поверх якого накинутий білий княжий плащ. Такий контраст із виглядом озброєного імператора роздратував Цимісхія і викликав незручне замішання його свити. Та Лев Диякон намагався не помічати цього конфузу свого імператора.

Із 60-тисячного Святославого війська поверталось в Русь лише 22 тисячі, але із них хіба що лише половина лишалась боєздатною, інші - поранені й покалічені.

Безсмертя Полку Перунового

Святослав повертався в Київ з надією зібрати свіжі сили для наступних боїв. Таку можливість передбачав і Візантійський уряд. Тому хитрі й підступні «греки», порушивши угоду, намовили печенігів напасти на виснажених русів. Сили печенігів були надто великими, тоді Святослав вирішив перезимувати на Білобережжі в гирлі Дніпра, сподіваючись, що печеніги відступлять, або надійде допомога з Києва. Настав голод, Свенельд залишив князя з маленьким загоном і пішов у Київ суходолом. Скоро й Святослав побачив, що сили вичерпалися. Він ризикує навесні прорватися через Дніпрові пороги. Та не судилося... Святослав загинув у жорстокій січі, про яку, на жаль, нам не сповістив жоден літописець. Такі літописи, вірогідно, існували, однак «редактори історії» поспішили їх вилучити з пам'яті нащадків, щоб не компрометувати християнської ідеї. Та народна пам'ять виявилася сильнішою від писемних джерел. І сьогодні на о. Хортиця вам покажуть місце останнього бою Святослава.

З Рідною Вірою повертається в Україну і Перунів полк!

ДВІ ТИСЯЧІ ДУБКІВ НА СВЯЩЕННОМУ ХОРТИЧІ

Острів Хортиця відомий з нашої недавньої історії як місце козацької вольниці. Проте в давніших писемних джерелах є його назва - Хортич (наприклад, як в Іпатівському списку «Повісті врем'яних літ»). Дослідники минувшини пов'язують його з іменем язичницького Бога Хорса. Але християнізація позначилась і на топоніміці українських святинь. Так, уже Візантійський імператор Костянтин Багрянородний в десятому столітті називає його островом святого Георгія. Однак, наші місцеві люди й досі називають його Хортицею, як це було й за часів Козаччини.

Хортиця - історико-культурний і природний заповідник. Тут є рослини і тварини, занесені в Червону книгу України. Здавна Хортиця славилась своїми могутніми дубами. Саме тут зупинялись і княжі дружини, і козацькі загоны після подолання Дніпрових порогів та приносили пожертви Богам як вдячність за успішний перехід. Вже не шумлять, як колись, Дніпрові пороги - вони потоплені водами Дніпра, які стримує Дніпрогес. Під водою - знаменита Перунова Рінь, острів Перун, могутній Ненаситець, староруські мечі і могили, поля, луги й українські села. Людина змінила створене Богами. Та чи на користь? Нині вже визнано, що пороги насичували Дніпро киснем. Після порогів він очищувався і природно напував поля і луки живлющою вологою. Нині ж зеленіють ряскою штучні моря, викликаючи смуток і занепокоєння мислячих людей.

На Хортичі ще ростуть рідкісні рослини, які використовували наші давні відуні, знахарі для лікування всяких хвороб. Це, зокрема, одолян, гіацинт, горицвіт, сон-трава, чебрець, зозулинець, різні види ковили, тюльпанів та ін.

Археологи твердять, що люди на Запорожжі з'явилися 40 тисяч років тому. Середньостогівська культура, яка отримала свою назву від назви скель Три Стоги, що стоять між Хортицею і Дніпрогесом, тягнулася вгору по Дніпру аж до Києва. Ця культура датується IV тисячоліттям до н. е. Саме середньостогівці (праарійці) приручили коня для верхової їзди.

Для українців-рідновірів Хортич - священний острів, місце нашої пам'яті про героїчні подвиги Великого князя Святослава та українських козаків, які вкрили славою нашу Батьківщину. Але, найперше, маємо пам'ятати про те, що саме тут була одна з центральних святинь нашої Рідної Віри. І досі тут збереглися унікальні камені, схоже жертвенники, які народ пізніше назвав «козацькими мисками», створивши про них фантастичні легенди. Тут є Чорний камінь з дивними лініями, які безперечно, вирізьблені людською рукою. Це чорний кварцит, який, можливо, занесений з космосу (метеоритного по-

ходження). На думку дослідників, він має виняткову позитивну енергетику. Подібних каменів, але значно меншого розміру тут сім.

На Хортичі багата колекція скіфських і половецьких статуй Богів і Богинь. В давнину тут було кілька курганів, але німецькі колоністи ще в минулому столітті розкопали їх, перетворивши на городи. Саме про це з болем писав Тарас Шевченко: «І на Січі мудрий німець картопельку садить, а ви її купуєте, їсте на здоров'я та славите Запорожжя. А чисю кров'ю ота земля напосна, що картопля родить, - вам байдуже»...

Зникають на Хортичі й велетенські віковічні дуби - зміна рівня ґрунтових вод, спричинена будовою віку,

Дніпрогесом, негативно вплинула на ці священні рослини. Всихає відомий сімсотлітній дуб на березі річки Верхня Хортиця, біля якого побувало в різний час багато видатних людей України. Лише одна маленька гілочка на верхівці ледь зеленіє... А колись його гілляста крона сягала 43 метрів. Обхват стовбура цього дуба і нині близько 6 метрів, а його висота - 36 метрів. Сьогодні сумну картину загибелі дуба доповнює зруйнована споруда Музею Дуба, самотня половецька Баба (нещодавнодесь зникла її «посестра», що стояла поруч). Весело лише кози, припнуті під дубом, що мирно пасеться на священному місці. І знову спадають на згадку слова Великого Кобзаря: «Доборолась Україна до самого краю»... І справді, держава не виділяє коштів не тільки на реконструкцію, наукові пошуки чи на охорону пам'яток, а навіть на регулярну виплату заробітної плати працівникам Музею історії Запорізького козацтва. Працюють тут ентузіасти, люди, які щиро вболівають за збереження нашої пам'яті та виховання пошани до славної минувшини. Саме завдяки працівникам музею, зокрема відділу природи, організовано збирання жолудів учнями шкіл. Навесні з цих жолудів вирощено дві тисячі саджанців. Молоденькі ніжні дубочки виглядають дуже зворушливо. Скоро їх висадять на острові як символи незнищенності наших традицій. Саме так хочуть ознаменувати 2000 рік працівники музею. Хай ростуть Перунові дерева, щоб справдилось Кобзареве: «І оживе добра слава, слава України!»

Моїми екскурсводами по музею та провідниками по стародавньому Хортичу були наукові працівники: Ольга Борисенко, Михайло Чередниченко, а чудо народження дуба показала заступник директора з наукової роботи Тетяна Лисенко. Хай щастить Вам, дорогі друзі! До наступних зустрічей зі «Сварогом»!

Галина ЛОЗКО

*Наробив ти, Христе,
лиха!
А переіначив
Людей Божих?! Котилися
І наші козаці
Дурні голови за правду,
За віру христову,
Упивались і чужої,
І своєї крові!..
А получчали?.. ба де то!
Ще гіршими стали...*

Тарас Шевченко "Сон"
(“Гори мої високі...”)

Проповідник СВІТОЯР

ЖІНКА В ХРИСТИЯНСТВІ

*“Ще й досі жінка стоїть на колінах перед помилкою,
бо її обдурено, що хтось за неї був розп’ятий на хресті”
(Ф. Нітше).*

ЖІНКА В СТАРОМУ ЗАПОВІТІ

Якщо поглянути на статевий склад людей, які найбільше відвідують церкву, на тих, хто найбільше поширює і захищає християнство, то можна неодмінно сказати, що це - жінки. І починаєш запитувати себе: що їх так приваблює в цьому християнстві, і чи християнство не є релігією передусім жінок?

Але вже з перших сторінок головного і єдиного писання християн - Біблії - з'ясовується, що жінка приречена завжди бути другорядною людиною.

Зайвим було б нагадувати про те, що це писання принесли в Україну жиди Близького Сходу, поширюючи свою юдейську релігію у вигляді християнства.

Першу згадку про жінку знайдете напочатку Біблії в двох родових легендах про сотворення людей. І хоча в першій з них говориться про те, що Єгова створив одночасно чоловіка і жінку, та про цю легенду завжди згадують наче випадково. А найчастіше в наших церквах і в засобах масової інформації поширюють другу легенду, загальний зміст якої ображає і принижує жінку.

Незважаючи на те, що ці легенди здаються усім дуже відомими і простими для розуміння і тлумачення, варто було б нагадати обидва ці оповідання:

Перша легенда сповіщає:

«Єгова* на Свій образ створив чоловіка та жінку і поблагословив їх: «Плодіться й розмножуйтесь, і наповнюйте землю...» (Буття, 1: 27-28).

А ось друга легенда:

«І створив Єгова людину з пороку земного. І життя вдихнув у її ніздрі, - і стала людина живою душою.

І зростив Єгова із землі кожне дерево, принаadne на вигляд і на їжу смачне, і **дерево життя посеред раю, і дерево пізнання добра і зла** (посадив).

І вмістив Єгова людину в еденському раї, щоб порала та доглядала його. І наказав Єгова Адамові: «Із кожного дерева в раю ти можеш їсти, але з дерева знання добра й зла - не їж, бо в той день ти **напевно помреш!**»

І сказав Єгова: «Не добре бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього». І вчинив Єгова, що на Адама спав міцний сон. І Він узяв одне з його ребер... І перетворив те **ребро на жінку**, і привів її до Адама. І промовив Адам: «Оце тепер вона - кістка від кісток моїх... бо взята вона з чоловіка». І були вони обоє голі, і не соромились.

Але змії був хитріший над усю польову звірину, яку створив Єгова. І сказав він до жінки: «Чи Єгова наказав: Не їжте з усякого дерева раю?» І відповіла жінка змієві: «...З дерева, що в середині раю, - Єгова сказав: «Не їжте, і не доторкайтесь до нього, - щоб вам не померти».

І сказав змії до жінки: «Умерти - не вмрете! Бо відає Єгова, що того дня, коли ви будете їсти з нього, ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючи добро й зло».

* З тексту вдячної Мойсєєвої молитви дізнаємося ім'я біблійного бога-отця: «Господь - муж війни, Єгова - йому ймення!» (Вихід, 15: 3). Тому замість Бог читаємо - Єгова.

І побачила жінка, що дерево добре на їжу... І взяла з його плід, з'їла і дала своєму чоловікові, - і він з'їв. І розкрилися очі в них обох, і пізнали, що вони голі. І зшили вони фігове листя, і зробили собі опаски.

І почули вони голос Єгови, що по раю ходив... І сховався Адам і його жінка від Єгови. І гукнув Єгова до Адама: «Де ти?» А той відповів: «Почув я Твій голос і злякався, бо я голий, - і (тому) сховався».

І промовив Єгова: «Хто тобі сказав, що ти голий? Чи ти не їв з того дерева, що Я звелів з нього не їсти?». А Адам відказав: «Жінка... дала мені з того дерева, - і я їв».

І сказав Єгова: «Ось став чоловік, **немов один із Нас**, щоб знати добро й зло». І вигнав його Єгова з еденського раю, щоб порав (обробляв) землю. А тепер, щоб не простяг він (Адам) своєї руки, і не взяв (плоду) з дерева життя, і щоб він не з'їв, - і не жив повік віку. І поставив Херувима з плум'яним мечем, щоб стеріг дорогу до дерева життя.» (Буття, гл. 1-3).

Зверніть увагу на головні теологічні і світоглядні засади цієї байки. Зрозуміло, що подібну легенду - про появу першим в світ чоловіка, могли створити лише чоловіки і, мабуть, в добу патріархату, які претендували на владу.

Вчитася в ті рядки, де оповідається про сотворення жінки. І сказав Єгова: «Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього». Вдумайтесь у слово «помічник, подібний на нього» і ви помітите, що і тут немає ніякого натяку на статеву відмінність. Єгова навіть не збирався створювати для Адама жінку, яка б йому народжувала, бо ніде в Біблії не говориться, що Адам ставився до Єви, як до своєї жінки. Він навіть не знав, що вона жінка (людина протилежної статі), і що вони обоє - голі. Цікаво, що тільки після вигнання з Едену, «пізнав Адам Єву, жінку свою, і вона завагітніла і породила Каїна» (Буття, 4: 1). Такий світогляд - рай заборонений для подружнього співжиття - проходить нерозривно ниткою через усі книги Біблії. А найсвятішим статевим єднанням для зачаття дитини стало - зачаття без чоловіка (зачаття Ісуса). Отже, питання стосунків жінок і чоловіків - то не божа справа.

Не зрозуміло лише, чому Єгова створював Адамові «поміч» не з того самого пороку земного, а з його ребра? І чому цією «поміччю» стала саме жінка - особа з іншими статевими органами та відмінним від чоловіка голосом?

Ребро - це тверда кістка, навіть не хрящик. Отже, перша жінка мусила нагадувати маленьку кістяну статуетку. Цікаво, скільки зусиль потребувалося винахідливому Єгові, щоб розтягнути реберну кістку від кільканадцяти сантиметрів до майже двометрового росту Адама, і яку божу слину потрібно було, щоб розм'якшити її і зробити тіло жінки ніжнішим, ніж чоловіче?

А тепер спробуємо з'ясувати, звідки «ростуть ноги» у міфологеми: жінка з ребра чи з будь-якої іншої частинки чоловічого тіла.

Ще Іван Франко у своїй останній праці «Сотворення світу у світлі сучасної науки» писав, що біблійна легенда про сотворення світу зустрічається у багатьох народів Близького Сходу і зовсім не є оригінальним твором євреїв... На підтвердження цього він посилається на археологічні знахідки кінця XIX - початку XX століття: глиняні дощечки, в яких оповідається про сотворення перших людей. Але серед наведених Франком неповних текстів легенд, текстів, подібних до змісту другої біблійної легенди, не зустрічаємо. Тому із змісту легенди про Адама і Єву стає зрозумілим, що люди, які вмістили її у біблійний збірник, жорстоко ненавиділи жінок. Каста жерців, зокрема жидівські рабини і книжники, а пізніше і християнські єреї і архисереї, добре знали, що за допомогою цієї легенди поширяться негативне і принизливе ставлення до жінок.

Важко з впевненістю твердити, яким було ставлення жидів до жінок перед появою Тори (основи християнської Біблії), але з часу офіційного поширення монотеїстичного юдаїзму жінка почала прирівнюватися до невинного злочинця перед Єговою і чоловіком. Вона ж послухалася розмовляючого змія і, спробувавши «заборонений плід», принесла покуштувати його Адамові.

Та ніхто не звертає увагу на те, що, згідно з другою біблійною легендою, саме жінці всі чоловіки зобов'язані тим, що вони стали розумними, мислячими, знаючими - «**стали подібними до Богів**». Якби жінка не дала чоловікові вкусити плоду з «дерева життя посеред раю, і дерева пізнання добра і зла», то Адам досі блукав би по Едену єдиним чоловіком, далеким від пізнання світу, якому було б невідомо, що таке добро і зло, і що таке жінка. Навіть Єгова це визнав у прощальній розмові Адама з Бogaми: «Ось став чоловік, немов один із Нас, щоб знати добро й зло» (Буття, 3: 22). Але ж Єва першою вкусила «плід пізнання» і раніше від Адама прозріла і порозумнішала, і також «стала подібною до Богів». Та Єгова чомусь з нею не рахується, а розмовляє тільки з Адамом.

Цікаво, що Єгова, який посадив оте «дерево життя» і надурив Адама, що після споживання плодів з цього дерева він «напевно помре», залишився ніби непричетний до того, що сталося, хоча він створив і людей, і дерево життя, і розмовляючого змія (дивно, чому розмовляючого?). Він добре знав, що розмова змія з жінкою колись станеться. І нарешті, як могло «Дерево Життя» давати смертоносні плоди? А якщо так, то для чого треба було створювати Єгові це дерево і встановлювати його в центрі Едену, якщо не з провокаційною метою. Він же мусив добре знати про недосконалість створених ним людей, які рано чи пізно скуштували б звабливі плоди із забороненого дерева.

Але за те, що вони порозумнішали, Єгова жорстоко прокляв цю пару людей:

«До жінки Єгова промовив: «Помножу болі вагітності твоєї. Ти в муках родитимеш дітей, і до мужа твого (буде) пожадання твоє, - а він буде панувати над тобою».

І до Адама сказав Він: «За те, що ти послухав голосу жінки та їв з того дерева, що Я наказав: «Від нього не їж», - проклята через тебе земля! Ти в скорботі будеш їсти від неї всі дні свого життя. Тернину й осот вона буде родити тобі, і ти будеш їсти траву польову. У поті свого лица ти їстимеш хліб, аж поки не вернешся в землю» (Буття, 3: 16-19).

Цікаво, що хліборобство (порання в землі) за Біблією - є покаранням господнім! (Що для українця споконвіку - божа справа, те в Біблії та у жидів - покарання господнє)...

Проганяючи Адама і Єву з Едену Єгова боявся не тільки того, що вони стали розумнішими, а найбільше боявся, щоб вони не стали безсмертними:

«А тепер, щоб не простяг він (Адам) своєї руки, і не взяв (плоду) з дерева життя, і щоб він не з'їв, - і не жив повік віку» (Буття, 3: 22).

Такою виявилася зустріч з першою жінкою на сторінках «святого писання» християн. А прокляття, накладені на жінку, не зняті й досі. Попи тлумачать образ біблійного змія як перевтілення Сатани, а жінку - як посередника між Сатаною і чоловіком...

Хто ж із жінок згадується в Біблії наступною?

Відомо, що першими в роду Адама і Єви народилося два сини: Каїн, який став хліборобом (рільником) і Авель, який став скотарем (пастухом). Єгова приймає м'ясну жертву від Авеля, а на Каїнову жертву із земних плодів навіть не зглянувся:

«І сталося по деякім часі, і приніс Каїн Єгові жертву від плоду землі. А Авель, - він також приніс від своїх перворідних з отари та від їхнього лою. І зглянувся Господь на Авеля й на жертву його, а на Каїна й на жертву його не зглянувся» (Буття, 4: 3-5). Рабини так старанно намагалися натякнути своїм віруючим в «писанії», що жертвовне м'ясо смачніше від хліба, що зробили навіть Каїна братовбивцею, який, ніби із задрощів, вбив свого брата Авеля.

Дивною є розмова Єгови з Каїном. Вона повністю перекреслює первородність на землі Адама і Єви:

«Повстав Каїн на Авеля, брата свого, - і вбив його. І сказав Єгова: «А тепер ти проклятий від землі...» І сказав Каїн до Єгови: «Ось Ти виганяєш сьогодні мене з цієї землі. І я стану мандрівником на землі. І кожен, хто стріне мене, той мене уб'є». І вмістив Господь знака на Каїні, щоб не вбив його кожен, хто стріне його» (Буття, 4: 8-15).

З цього, на перший погляд, звичайного тексту стає очевидним, що Каїн (єдиний живий син Адама та Єви) над усе боявся, що «хто стріне його, то уб'є!» Значить на землі вже жили люди, які мали і свої міста, і свої країни, бо наступний рядок "писання" повідомляє:

«І вийшов Каїн з-перед лица Господнього, й осів у країні Нод, на схід від Едену. І **Каїн пізнав свою жінку**, і стала вона вагітна, і вродила Еноха» (Буття, 4: 16-17).

Що то за країна Нод? І, звідки у Каїна жінка, якщо відомо, що Адам і Єва породили наступного хлопчика Сифа, в тіло якого Єгова вселив душу покійного Авеля?

Ось та незнайомка з країни Нод, про яку попи намагаються якнайменше поширюватися або зовсім мовчати. Її поява в біблійному тексті повністю руйнує міфотворчу логіку укладачів перших біблійних текстів.

Попри все і Сифу десь знайшлася жінка. Чи може нею стала одна з його сестер чи може його власна матір Єва, бо сам він не міг завагітніти і народити собі нащадків, хоч і пише Біблія, що чоловіки народжували:

«І породив Адам після Сифа синів і дочок.

І породив Сиф після Еноша синів і дочок.

І породив Енош, після Кенана синів та дочок.

І породив Кенан після Магалал'їла, синів та дочок.

І породив Магалал'їл після Яреда синів та дочок.

І породив Яред після Еноха синів та дочок.

І породив Енох після Метушалаха синів та дочок.

І породив Метушалах після Ламеха синів та дочок.

І породив Ламех після Ноя синів та дочок.

І породив Ной Сима, Хама та Яфета»(Буття, 5:3-32).

А далі розповідається про те, як Єгова вирішив потопити усе живе на землі і дозволив врятуватися в ковчезі лише «праведному» Ною, його трьом синам, їхнім жінкам і кожній тварі по парі. Навіть, якщо «згрішили» люди, то для чого було знищувати все живе, яке жило безгрішним життям? Цікаво, в чому полягала праведність Ноя, і де поділася його праведність, коли він відразу ж після потопу упився як останній пияка?:

«І були сини Ноеві, що вийшли з ковчегу: Сим, Хам і Яфет. І від них залюднилася вся Земля. І почав Ной, муж землі, садити виноград. І пив він вино та й упився, й обнажився в середині свого намету. І побачив Хам наготу батька свого...» (Буття, 9: 18-22).

Але зверніть увагу на родовід! Невизнання (ігнорування) жінок в Біблії настільки велике, що за 2216 років від сотворення Адама і до народження Ноевих синів жодного разу першою в біблійних родинах не народилася дівчинка. З іншого боку, жодного разу не згадується ні про одруження, ні про жінок «первоотців», а народження нащадків подане так, ніби давні чоловіки протягом перших двох тисяч років вагітніли і народжували самі, без жінок. А як же тоді зрозуміти поширений біблійний вислів: «І породив такий-то такого»?

Та ніхто не поспішає задуматися: з ким з'єднувалися усі ці родичі - сини і дочки Адамові, якщо на світі, крім них і гнаного Каїна, нікого не було? Невже одне з одним?..

Біблія ніколи не визнавала жінку особою, від якої можна вести родовідну. Навіть родовідна такої поважної жінки в християнстві, як Марія («божа матір»), не зацікавила жодного з біблійників: рабинів та попів.

Лише в роду Каїна, гнаного і забутого Єговою, є два повідомлення про трьох жінок: це жінка Каїна (однозначно не з роду Адамового) і дві жінки далекого каїнового правнука Ламеха:

«І взяв собі Ламех дві жінки, - ім'я одній Ада, а ім'я другій Цїлла» (Буття, 4: 19-22).

Далі жінки зображені як головна причина гріховності на землі. Легенда повідомляє:

«І сталося, що розпочала людина розмножуватись на поверхні землі, і їм народилися дочки. І побачили Божі сини (хто такі - «божі сини»?) людських дочок, що вродливі вони, і взяли собі жінок...

І промовив Єгова: «Не буде Мій Дух перемагатися в людині навіки, - бо блудить вона». Як стали приходити сини Єгови до людських дочок. І вони їм народжували силачів, що славні від віку. І бачив Єгова, що велике розбещення людини на землі. І пожалкував був Господь, що людину створив на землі» (Буття, 6: 1-6).

І ця легенда повинна була викликати ненависть до жінок - «людських дочок», хоча з ними розбещено поводитися якись неясні «сини Єгови», які брали собі їх за жінок... І за те, що «людські дочки» почали народжувати велетнів і силачів, здорових тілом людей, Єгова вирішив потопити все живе на землі.

Після потопу у сім'ях синів Ноя також не народилося жодної дівчинки першими: у Яфета народилося 7 синів, у Хама - 4 сини, а у Сима - 5 синів. І від цих шістнадцяти хлопців пішли усі біблійні «краї і народи» (Буття, 10: 1-32). Таким чином, від жінки - жодного...

Якщо між синами і Ноем розіграні розгорнуті біблійні сцени, то про жінок ноєвих синів навіть і не згадується, ніби їх зовсім не існувало. Про жінку Ноя також нічого невідомо.

І знову постає просте до наївності питання: якщо Єгова всіх людей нещадно потопив, то де ці шістнадцять синів взяли собі жінок? Відомо, що на світі було лише три жінки - дружини Ноєвих синів... Чи, може Єгова також усипляв їх старим перевіреним способом (як це він зробив з Адамом) і виламав їм ребра, щоб з них зробити їм жінок?

Приниження жінок закладене навіть в родинних обрядах. Жінка, яка народила дитя жіночої статі, вважається нечистою 66 днів, а хлопчика - 33 дні. І саме народження дитини Біблія вважає справою нечистою і забороняє породіллі (молодій матері) входити в релігійні установи, спілкуватися з іншими.

І ось, нарешті, зустрічаємо імена трьох жінок: Їски, Мілки і Сари (ім'я Сарра - з двома "рр" - вона отримала в 90 років). Вони народилися майже через 250 років після потопу в десятому роду Ноя. Імена ж Мілки і Сари наочно викривають методи формування біблійних сімей, які розмножувалися способом, неприйнятним для української традиції: брати беззастережно єдналися із сестрами рідними і двоюрідними:

«Терах породив Авраама, Нахора і Гарана. А Гаран породив Лота.

І побрали Авраам та Нахор для себе жінок. Ім'я Авраамовій жінці Сара, а їмення Нахоровій жінці Мілка, дочка Гарана (дочка рідного брата). А Сара неплодна була» (Буття, 11: 27-30).

Отже, бачимо, що Нахор взяв собі за жінку двоюрідну сестру. До речі, Біблія відкрито повідомляє, що Аврам (нащадок Ноя і Адама) - жид за національністю (Буття, 14: 13), прозора натякаючи, що

усі попередники Авраама, включаючи і Адама, були також жидами. Дивним було б, якби в українців Адама і Єви народилися діти жиди. Біблія містить такі шовіністичні слова Єгови стосовно офіційного патріарха жидів:

«Авраам справді стане народом великим та дужим, і в ньому благословляться всі народи землі!» (Буття, 18, 18).

Навряд чи вистачить українському читачеві терпіння і часу вичитувати в біблійному смітнику усі неподобства щодо антиморальних стосунків давніх єврейський патріархів. Тому подаємо деякі ганебні уривки з «високоморальної» Біблії:

Біблійний звичай підсовувати своїх жінок правителям різних країн.

12: 1. І пішов Аврам до Єгипту, щоб там перебути, бо голод у Палестині тяжкий став.

11. Як він прийшов до Єгипту, то сказав до жінки своєї Сарі: «Я знаю, що ти жінка вродлива.

12. І Як побачать тебе єгиптяни,

13. Скажи ж їм, що ти моя сестра, - щоб добре було мені через тебе».

14. Як прийшов Аврам до Єгипту, то єгиптяни побачили жінку, що дуже вродлива вона.

15. І хвалили її перед фараоном. І взята була Сара до дому фараонового.

16. І він для Аврама добро вчинив за неї. І одержав він дрібну та велику худобу, і ослів, і рабів, і невольниць, і ослиць, і верблюдів.

17. І вдарив Єгова фараона та дім його великими поразками через Сару, Аврамову жінку.

18. І прикликав фараон Аврама й сказав: «Чому не сказав мені, що вона - твоя жінка?

19. Для чого сказав ти: Вона моя сестра? І я собі взяв її за жінку. Ось жінка твоя, - візьми та й іди!»

13: 2. А Аврам був вельми багатий на худобу, на срібло й на золото.

20: 1. І вирушив звідти Авраам до краю Неґев.

2. І сказав Авраам на Сарру, жінку свою: «Вона сестра моя». І послав Авімелех, цар ґерару, і взяв Сарру.

3. І прийшов Єгова до Авімелеха у сні, і сказав до нього: «Ось ти вмираєш через жінку, яку взяв, бо вона має чоловіка».

4. А Авімелех сказав: «Господи, чи Ти вб'єш також люд праведний (Аврама і Сару)?

5. Чи ж не він сказав мені: Вона моя сестра, а вона сказала: Він мій брат?..

6. І промовив до нього Єгова у сні:

7. «А тепер верни жінку цього мужа, бо він пророк... А коли ти не вернеш, то знай, що справді помреш ти й усе, що твоє».

9. І закликав Авімелех Авраама, і промовив до нього: «Що ти нам учинив? І чим згрішив я проти тебе, що ти приніс на мене й на царство мое великий гріх?»

11. І сказав Авраам: 12 «Вона справді сестра моя, - вона дочка батька мого, тільки не дочка матері моєї, - і стала за жінку мені.

13. І сталося, коли Бог учинив мене мандрівником з дому батька мого, то сказав я до неї: у кожній місцевості, куди прийдем, - говори ти на мене: він мій брат».

14. І взяв Авімелех дрібну та велику худобу, і рабів та невольниць, та й дав Авраамові. І вернув йому Сарру, жінку його.

17. І помолився Авраам Єгови, - і вздоровив Єгова Авімелеха, і жінку його, і невольниць його, - і почали вони знову народжувати.

Біблійний звичай підсовувати своїх чоловіків іншим жінкам.

16: 1. А Сара, Аврамова жінка, не родила йому. І в неї була єгиптянка невольниця, а імення її Аґар.

2. І сказала Сара Аврамові: «Прийди ж до моєї невольниці, - може від неї одержу я сина». І послушався Аврам голосу Сарі.

3. І взяла Сара, Аврамова жінка, єгиптянку Аґар, свою невольницю і дала її Аврамові, чоловікові своєму, за жінку.

4. І він увійшов до Аґари, - і вона зачала. Як вона побачила, що зачала, то стала легковажити господиню свою.

6. І Сара гнобила її. І втекла Аґар від неї.

7. І знайшов її Ангол і сказав: «Аґаро, Сарина невольнице... 9 Вернися до пані своєї, - і терпи від неї!»

21: 1. А Єгова згадав Сарру...

2. І Сарра зачала, і породила сина Авраамові **в старості...**

3. І назвав Авраам сина Ісак.

6. І промовила Сарра: «Сміх учинив мені Єгова, - кожен, хто почує, буде сміятися з мене».

Якби ви прислухалися до змісту проповіді по пів в християнських церквах під час вінчання українських подружніх пар, то неодмінно почувете: «Щоб ти була такою плідною, як Сарра!». І ніхто з молодят та їхніх батьків навіть не задумуються над цим підступним «замовлянням». Згідно з біблійною легендою, Сарра була безплідною майже все своє життя і першу свою дитину вона народила в 90 років. Якщо врахувати, що в українському народі жінки живуть переважно до 80-ти років, то стає зрозумілим, що побажання молодій дівчині «бути плідною як Сарра» означає: щоб була безплідною або, щоб народжувала дітей тільки в старості. Навіть Сарра говорить Аврааму: «Сміх учинив мені Єгова, - кожен, хто почує, що я народила в старості, буде сміятися з мене». До того ж саме Сарра підсунула свого власного чоловіка Авраама невольниці-єгиптянці і хотіла привласнити собі її дитину. А Єгова, знаючи про це, ще й зробив її плідною і назвав «царицею».

Важко було обминути біблійну розповідь про те, як дві дочки завагітніли від свого старого батька. І знову Єгова зробив вигляд, ніби ніякого статевого порушення не сталося:

19: 30. І осів Лот у печері та обидві дочки його.

31. І промовила старша молодшій: «Наш батько старий, а чоловіка немає в цій краї, щоб при-

йшов до нас.

32. Напоїмо свого батька вином, і ляжемо з ним. І матимемо нащадків від нашого батька».

33. І тієї ночі вони напоїли вином свого батька. І прийшла старша та й лягла із батьком своїм. А він не знав, коли вона лягла й коли встала ...

34. Другого дня старша сказала молодшій: «Я минулої ночі лягала з нашим батьком. Напоїмо його вином і ти прийди, ляж з ним.

35. І тієї ночі вони напоїли вином свого батька. І молодша лягла з ним. А він не знав, коли вона лягла і коли встала...

36. І завагітніли Лотові дочки від батька свого.

37. І вродила старша сина.

38. І молодша вродила також.

Красномовним прикладом єднання братів із сестрами служить розповідь про онука Авраама.

29: 13. Коли Лаван почув про Якова, сина своєї сестри, то привів його до свого дому.

15. І сказав Лаван до Якова: «Чи тому, що ти мій брат, то будеш мені служити даремно. Скажи ж мені, яка плата тобі?»

І сказав Яків: «Я буду сім років служити тобі за Рахіль, молодшу дочку твою».

16. А в Лавана було дві дочки: ім'я старшій Лія, а ім'я молодшій Рахіль.

17. Очі в Лії були хворі, а Рахіль була гарного стану та вродлива на вигляд.

20. І служив Яків за Рахіль сім років.

22. І зібрав Лаван усіх людей тієї місцевості, і справив гостину (весілля).

23. А ввечері взяв Лаван дочку свою Лію, і до Якова провадив її. І Яків з нею зійшовся.

25. а вранці виявилось, що то була Лія! Промовив Яків до Лавана: «Що це ти мені вчинив? Хіба не за Рахіль працював я в тебе? Навіщо ти мене обдури?»

26. А Лаван відказав: «У нашій місцевості не робиться так, щоб віддавати молодшу перед старшою.

27. Буде дана тобі і Рахіль, якщо будеш працювати в мене ще сім років».

28. І зробив Яків так. І Лаван дав йому Рахіль, дочку свою за жінку.

30. І прийшов Яків до Рахілі, і покохав також Рахіль більше, як Лію.

Скільки ж у попередньому «святomu» оповіданні порядності і моралі? І чому Єгова ніяк не реагував на ці події, - це ж відбувалося між нащадками «праведного» Ноя?

31. Але Рахіль була неплідна.

32. І завагітніла Лія, і сина породила.

30: 1. І заздрила Рахіль сестрі своїй.

3. І сказала вона: «Ось невольниця моя Білга. Прийди до неї, і нехай вона вродить мені нащадка».

4. І вона дала йому Білгу, невольницю свою, за жінку. І ввійшов до неї Яків.

5. І завагітніла невольниця Білга, і вродила Якову сина.

9. І побачила Лія, що вона перестала родити, і взяла Зілпу, свою невольницю, і дала її Якову за жінку.

10. І вродила невольниця Зілпа Якову сина.

22. І згадав Бог про Рахіль.

23. І завагітніла вона, і сина вродила...

Кровозмішання і підсовування невірлиць стало настільки звичайною справою в житті жидів, що навіть рабини (духівники) вибирали собі жінок із власних кровних сестер:

«Удови, і розведеної, і збезчещеної, блудливої, він не візьме, а тільки дівчицю з-поміж рідні своєї він візьме за жінку» (Левит, 21: 14).

І ось, нарешті, де знайти такий народ в світі, якому його «бог» посилає принизливі і ганебні заповіді і настанови, які покликані були зупинити кровозмішання і одруження між родичами як у жидів?

1. І Єгова промовляв до Мойсея:

2. «Промовляй до Ізраїльських синів:

20. Чоловік, коли буде злягатися з жінкою, а вона - невірлиця, то **нехай буде кара** (Левит, 19).

11. А хто буде лежати із жінкою батька свого, - **будуть конче забиті обоє!**

12. А хто буде лежати з невісткою своєю, - **будуть конче забиті!**

13. А хто лежатиме з чоловіком як із жінкою, - **будуть конче забиті!**

14. А хто візьме жінку й матір її, - гідота це, в огні сплять його та її, і не буде кровозмішання.

15. А хто паруватиметься з скотиною, - **буде конче забитий, і скотину ту заб'єте.**

16. А жінка, що наблизиться до якої скотини, щоб лежати з нею, **то заб'єш ту жінку та скотину ту**, - будуть конче забиті вони!

17. А хто візьме сестру свою, дочку батька свого або дочку матері своєї, і побачить наготу її, а вона побачить наготу його, - ганьба це! **І будуть вони знищені на очах синів їхнього народу.**

18. А хто буде лежати із жінкою, часу хвороби місячним, **то будуть вони обоє знищені з-посеред народу свого!**

19. І не відкриєш нагоди сестри матері своєї й сестри батька свого, бо однокровну свою обнажив би ти, - **вони понесуть провину свою.**

20. А хто буде лежати з тіткою своєю, - гріх свій вони понесуть, - **бездітні помруть!**

21. А хто візьме жінку брата свого, - це нечисть, - **бездітні будуть.** (Левит, 20: 11-21).

11. Коли чоловіки будуть сваритися разом один з одним, і підійде жінка одного, щоб оберегти свого чоловіка від руки того, що б'є його, і простягне свою руку, і схопить за сором його,

12. **то відрубась руку її**, - нехай не змилосердиться око твоє! (Повторення, 25).

Методи юдизації інших народів (Книга Буття)

34: 1. І вийшла Діна, дочка Лії та Якова, щоб подивитися на дочок того краю.

2. І побачив її Сихем, син Гамора хівеянина, начальника того краю, і взяв її, і лежав із нею.

3. І покохав він дівчину.

4. І сказав Сихем до Гамора, батька свого: «Візьми ту дівчину мені за жінку!»

6. І прийшов Гамор до Якова, щоб поговорити з ним.

7. І прийшли сини Яковові з поля і сильно запалав їхній гнів, бо той ганьбу зробив в Ізраїлі тим, що лежав із дочкою Якова, а так не робиться.

11. І промовив Сихем до батька її та до братів її: «Що ви скажете мені - я дам».

12. Та тільки дайте мені дівчину за жінку!"

14. І сказали вони: "Ми не можемо видати сестру нашу чоловікові, що має крайню плоть, бо то ганьба для нас.

15. Ми тільки тоді прихилимось до вас, коли ви станете, як ми, - щоб у вас був обрізаний кожний чоловічої статі.

16. І дамо вам своїх дочок, а ваших дочок візьмемо собі, й осядемося із вами, і станемо одним народом».

19. І не загаявся юнак той учинити ту річ, бо полюбив дочку Якова.

20. І прибув Гамор та Сихем до свого міста, говорячи до народу:

21. «Ці люди (євреї) приятні до нас, і нехай осядуть у нашому краю, і нехай перемандрують його.

22. Тільки тоді будуть прихильними до нас ці люди, щоб стати одним народом, - коли в нас буде обрізаний кожен чоловічої статі, як і вони обрізані».

24. І послушали Гамора та Сихема усі. І були обрізані всі чоловічої статі.

25. І сталося третього дня два сини Яковові, Симеон і Левій, брати Дінині, взяли кожен меч свого, і напали на місто, і повбивали всіх чоловіків.

26. Також Гамора й Сихема забили мечем, і забрали Діну з дому Сихемового.

27. Сини Якова напали на трупів, і пограбували місто.

28. Забрали дрібну й велику худобу і ослів їхніх.

29. І ввесь маєток їхній, і всіх їхніх дітей, і їхніх жінок забрали в неволю, і пограбували все, що де в домі було.

35: 9. І явився Єгова до Якова.

10. І сказав йому: «Не буде ім'я твоє кликатися Яків, але буде ім'я твоє **Ізраїль**».

11. Я бог всемогутній! Плодися і розмножуйся, - народ і громада народів буде з тебе, і царі вийдуть із стегон твоїх».

Але в Старому заповіті є місце - Книга Естер, де жінка сягає найвищих вершин слави і шанування. Цією жінкою стала Естер, яка більше відома під іменем Есфір. Заслуги цієї жінки перед жидівським народом дуже великі. Один день в році - переважно в березні - жиди-чоловіки на мить забувають про те, що жінка є слугою сатани (змія) і святкують свято жидівської жінки-патріотки. Це національне свято є другим нацистським святом жидівського народу після жидівського свята Песах (Пасха). Воно відоме серед жидів під назвою «Пурім» (жеребок: життя чи смерть) - **День вирізання всіх своїх суперників-нежидів**. Вислів - «Будеш битий як Гаман» походить від цього свята, а на роль Гамана в обряді підкуповували п'яницю-нежида.

Єврей Мордехай підсовує в жіночий гарем імператора свою родичку-жидівку Естер, намовивши її приховати своє етнічне походження. З її допомогою він пролазить в уряд іноземної країни і рукою тупого імператора розправляється з місцевим урядом, очоленим Гаманом та усіма нежидами, які не поважали жидів. За офіційними підрахунками, за два дні жиди вирізали і перевішали майже ввесь уряд імперії (800 чол.) і 75 тисяч нежидів в інших місцях імперії

Це жидівське свято жінки - **Пурім** - стало прототипом свята - **Міжнародний день жінки**, відзначення якого комуністи-жиди призначили на 8 березня.

КНИГА ЕСТЕР (ЕСФІР)

1: 1. І сталося за днів Ахашвероша, що царював від Індії аж до Ефіопії, в сто двадцяти семи округах.

3. Третього року свого царювання справив він гостину для всіх своїх князів та для своїх слуг війська перського та мідійського, старших та правителів округ.

10. Коли цареві стало весело від вина, він сказав

11. привести царицю Вашті перед цареве обличчя в короні царській, щоб показати народам та зверхникам її красу, бо була вона вродливого вигляду.

12. Та цариця Вашті відмовилася прийти за царським словом. І сильно розгнівався цар!

16. І порадив (мудрець) Мемухан царю:

19. «Нехай вийде царський наказ, що цар дасть царювання іншій, ліпшій від неї.

2: 2. Нехай пошукають для царя дівчат вродливих на вигляд, і нехай зберуть їх усіх до замку Сузи.

4. А та дівчина що буде найкраща в царських очах, буде царювати замість Вашті». І була приємна ця порада для царя і він зробив так.

5. А в замку Сузи був один юдеєнин Мордехай.

7. І він виховував Естер дочку свого дядька. А ця дівчина була хорошої постави та вродливого вигляду.

8. Коли збирали багато дівчат до замку Сузи, взята була й Естер до царського дому.

9. І була та дівчина хороша в його очах і мала ласку перед ним і він перевів її до найкращого місця в домі жінок.

10. Естер не виявила ні про народ свій ні про місце свого народження, бо Мордехай наказав їй, щоб цього вона не виявляла.

11. А кожного дня Мордехай ходив до гарему, щоб довідуватись, як живе Естер та що вона робить.

17. І цар покохав Естер понад усіх жінок, і вона мала прихильність та ласку перед його обличчям понад усіх дівчат, — і він поклав царську корону на її голову, і зробив її царицею замість Вашті.

3: 1. По цих подіях цар Ахашверош звеличив Гамана, ага'янина, понад усіх князів, що були з ним.

2. А всі цареві раби, що були в палаці, падали на коліна та вклонялися Гаманові, бо так про нього наказав цар. А Мордехай не падав на коліна й не вклонявся.

5. І побачив Гаман, що Мордехай не падає на коліна й не вклоняється йому і переповнився лютістю.

8. І сказав Гаман до царя: «Є один народ, розпорошений в усіх округах твого царства, та закони їх різняться від законів усіх народів і законів царських вони не виконують, — і цареві не варто залишати їх».

13. І були послані листи через гінців до всіх царських округ, щоб були повигублювані, побиті та понищені всі юдеї від молодого й аж до старого.

4: 1. А Мордехай довідався про все, що було зроблено.

3. І в кожній окрузі та місці, куди доходило слово царя були для юдеїв велика жалоба, і піст, і плач, і голосіння.

4. І дуже затремтіла цариця Естер...

13. І сказав Мордехай передати Естері: "Не думай, що ти втечеш до царського дому одна з усіх юдеїв..."

14. Бо якщо справді будеш ти мовчати цього часу, то полегшення та врятування прийде для юдеїв з іншого місця, а ти та дім твого батька погинете!"...

5: 1. І вбрала Естер царські шати.

2. Як цар побачив царицю Естер, то знайшла вона ласку в очах його.

3. І сказав до неї цар: "Що тобі, царице Естер? І яке прохання твоє? Якщо побажаєш аж до половини царства, то буде дане тобі!"

4. А Естер відказала: «Якщо це цареві угодне, нехай прийде цар та Гаман сьогодні на гостину, яку я вчиню йому!»

7: 3. І відповіла цариця Естер: «Нехай буде дане мені життя моє на жадання моє, а народ мій — на прохання моє!»

5. Тоді запитав цар: «Де той, що відважився чинити так?»

6. І сказала Естер «Ненавистник та ворог — це злий Гаман!»

10. І повісили Гамана на шибениці.

8: 1. Того дня цар Ахашверош віддав цариці Естер дім Гамана, ненавистника юдеїв, а Мордехай став перед цареве обличчя, бо Естер виявила, хто він для неї.

2. І зняв цар свого персня, що забрав від Гамана, та й дав його Мордехаєві, а Естер настановила Мордехая над Гамановим домом.

3. І Естер вблагала царя відвернути лихо ага'янина Гамана та задуми його, які задумував був на юдеїв.

7. І сказав цар Ахашверош до цариці Естери та до юдеянина Мордехая:

8. «А ви пишійте до юдеїв, який я добрий цар, і припечатайте царським перснем, бо листа, що був написаний в імені царя та був припечатаний царським перснем, не можна відмінити».

9. І було написане все, як наказав був Мордехай, до юдеїв, і до намісників округ,

11. що цар дав право юдеям, які живуть у кожному місті, зібратися й стати за своє життя, вигубити, забити та погубити всяке військо народу та округи, що ненавидять їх.

13. Відпис цього листа щоб був виданий, як закон, у кожній окрузі, щоб юдеї були готові на той день помститися на своїх ворогах.

17. І в кожній окрузі та в кожному місті, куди досягає слово царя та закон його, була юдеям радість та веселість, бенкет та свято! І багато-хто з народів краю стали юдеями, бо на них напав страх перед юдеями.

9: 1. А дванадцятого місяця, — він місяць адар, — тринадцятого дня юдеї, запанували над ненавистниками своїми.

5. І били юдеї всіх своїх ворогів, побиваючи мечем, і забиваючи та вигублюючи їх, і робили з своїми ворогами за своєю волею.

6. А в замку Сузи юдеї позабивали та повигублювали **п'ять сотень чоловік**

10. і десятих синів Гамана.

15. І зібралися юдеї, що в Сузах, також чотирнадцятого дня, і вибили в Сузах **три сотні чоловік**.

16. А решта юдеїв, що жили по царських округах позабивали **сімдесят п'ять тисяч**.

17. І зробили цей день днем гостини та радості,

19. свята та днем посилення дарунків один одному.

20. А Мордехай описав ці події, і порозсилав листи до всіх юдеїв,

21. щоб вони постановили святкувати цей день кожного року.

26. Тому то й назвали ці дні: Пурім (від "пур" - жеребок).

28. А дні ці мають споминатися та святкуватися в кожному поколінні, у кожному роді, у кожній окрузі, у кожному місті.

10: 3. А юдеєнин Мордехай був другий по царі Ахашвероші, і великий для юдеїв, який шукав добра для народу свого.

Далі буде.

СВЯТІЙ, ЩЕ РІДНІЙ, СВЯТІЙ!

МАСКАРАД В РЯСАХ

17-18 лютого 1998 р. в Українському Домі відбулась Всеукраїнська міжнародна християнська асамблея, присвячена 2000-літтю Різдва Христового. Асамблея проходила під біблійним гаслом "Заповідь нову даю вам: любіть один одного" (Іоан. 13. 34). Працювало вісім секцій, на яких церковники разом з науковцями обговорювали проблеми духовності на рубежі тисячоліть.

Та християнська "любов" вихлюпнулась вже під час першої перерви після пленарного засідання, на якому "святійший" патріарх Київський і всієї Руси-України озвучив свою п'ятдесятисторінкову доповідь «Різдво Христове і його онтологічне значення для людства». Прибічники Філарета, натхненні словами з доповіді: "Язичництво повністю не знищено і на сьогоднішній день, через 2000 років існування християнства" (стор. 19), відразу ж приступили до вирішення залишених їм у спадок проблем.

Піп стокілограмової статури брутально вилаяв язичників-рідновірів, які представляли на асамблеї виставку своєї літератури, і зірвав значок учасника асамблеї у одного з них. Поруч з попом, який назвав себе членом оргкомітету, як із-під землі, виросло декілька хлопчиків-бойовиків. Вони оточили трьох рідновірів тісним кільцем і продовжували ображати, погрожувати і, навіть, заламували їм руки. І хоча на конференції проголошувалася нова заповідь Ісуса Христа: "Любіть ворогів своїх" (Новий заповіт), та християни наочно довели, що постулати, проголошені саме в Старому Заповіті, які закликають знищувати язичницькі святині та розправлятися з інакомисленням, і досі виконуються неухильно.

У зв'язку з цим учасниця конференції кандидат філософських наук, Голова Громади Українських Язичників "Православ'я" Галина Лозко повернула Філарету його запрошення на патріарший прийом і відмовилася від доповіді, заявивши, що християнська "духовність" і мораль не сумісна з нормами поведінки сучасної вихованої людини. В тому, що доповідь патріарха містила положення, які суперечать закону про свободу совісті, наші читачі можуть пересвідчитися з деяких уривків його "епохальної" промови. Подаємо також деякі "нові" погляди патріарха на історію християнства. **В. Шапошник**

РІЗДВО ХРИСТОВЕ ТА ЙОГО ОНТОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЛЮДСТВА

К., 1998

Наближається 2000-ліття Різдва Христового. Цю надзвичайну подію готується відсвяткувати не тільки Україна, а й весь християнський світ. 2000 років - це не просто один з ювілеїв, як, скажімо, ювілей видатних культурних, державних діячів, які людство відзначає, часто під егідою ООН. Ця подія має зовсім інший характер. Ми перебуваємо на зламі тисячоліть - другого і третього, і це спонукає нас подивитися на дану подію під кутом зору всього людства. (...)

Перш ніж розглянути Різдво Христове під кутом зору історичної реальності цієї події та її значення для людства, нам треба встановити дату народження Ісуса Христа.

За чинним літочисленням 2000-й рік вважається ювілейним роком Різдва Христового. На якій же підставі визнається, що саме стільки років, а не більше і не менше, минуло від Різдва Христового? Древні Отці і Вчителі Церкви кажуть про це дуже невизначено. Більш пізні за часом Отці та Вчителі Церкви вважають, що Різдво Христове було у 751 році від заснування Рима, хоч стверджують це з певністю. Близько середини VI ст. римський монах Діонісій Малий визнав цей рік відповідним 754 року від заснування Рима. Діонісійська ера літочислення спочатку призначалася для церковного вжитку, а з X ст. стала загальнопоширеною у християнських країнах і згодом була прийнята як громадянське літочислення. Однак Діонісійське літочислення всіма хронографами визнається помилковим, тому що справжнє народження Ісуса Христа було на кілька років раніше.

На основі історичних свідчень дата -754 рік від заснування Рима, встановлена Діонісієм Малим як рік Різдва Христового, - є помилковою. Таким чином, дата 2000-ліття Різдва Христового є умовною. (...)

В перші віки християнства існували релігійні течії, які не визнавали Божество Ісуса Христа. Церква осудила їх як ересі. В наш час у християнському світі спостерігаються тенденції, що ставлять під сумнів Божество нашого Спасителя і концентрують увагу людей на Ісусі із Назарета, не називаючи Його навіть Христом, тобто Месією. Апостол Іван Богослов називає тих, хто не визнає Ісуса Христа Сином Божим, антихристами (1Ін. 2,22;).

Готуючись до 2000-ліття Різдва Христового, ми повинні чітко усвідомити, що ми збираємось святкувати - міф чи історичну подію? Вперше достовірність існування Ісуса Христа як історичної особи була поставлена під сумнів так званими просвітителями у XVIII столітті, зокрема французьким філософом і поетом Вольтером, а пізніше школою німецьких філософів Бауера і Штрауса, які стверджували, що Ісус Христос - то міф.

У свій час французький імператор Наполеон у розмові з німецьким поетом Христофом Віландом сказав: «Я зовсім не вірю, що жив Господь Ісус Христос».

Описуючи життя римських імператорів, історик Світонія, який жив з 70 до 121 р. н. е. таке написав про Клавдія: «Він (Клавдій) вигнав із Рима іудеїв, які через Христа постійно чинили заворушення». Цей історик не відрізняв нової релігії від іудейської, з якої нова релігія

вийшла, але він чітко свідчить, що ім'я Христа викликало сильний рух між іудеями.

Чому Ісус Христос назвав заповідь про любов **новою заповіддю**? У чому полягає новизна цієї заповіді?

У Старому Завіті існувала заповідь про любов до Бога і ближніх, але Христос поглибив її. Заповідь про любов є **новою** ще й тому, що вона стосується і ворогів наших: «Ви чули, що сказано: люби ближнього твого і ненавидь ворога твого. **А Я кажу вам: любіть ворогів ваших, благословляйте тих, хто проклинає вас, добро творіть тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто кривдить і гонить вас**». (Мф 5, 43-45).

Християнська любов не була абстрактною любов'ю. Під її потужними ударами розпалася Римська імперія. Царство Боже зруйнувало царство земне.

Виявом нерозуміння ролі Церкви у цьому гріховному світі стало таке явище, як монтанізм, що виникло в 70-ті роки II століття і охопило майже всі Церкви. Монтан - цей фанатичний новонавернений християнин - вимагав від своїх послідовників відмови від шлюбу, добровільного мучеництва - бо, на його думку, скоро повинен настати кінець світу. У монтанізмі знайшла відображення туга за початковою чистотою життя перших християн. Незважаючи на це, Церква осудила монтанізм як ересь. Перемога Церкви над монтанізмом - історично одна з найбільших її перемог. Перед нею стояв фатальний вибір: залишитися купкою «досконалих християн», відгородитися від усього, що не здатне досягти цієї досконалості, чи, не змінюючи свого ідеалу святості, прийняти в себе, тобто у Церкву, багато людей і зайнятися повільним їх вихованням.

Приймаючи на руки немовля Христа в Єрусалимському храмі, Симеон сказав про Нього пророцтво, яке не втратило свого значення й до нинішнього часу. Він промовив: «**Ось, лежить Цей на падіння і на вставання багатьох в Ізраїлі і на знак сперечання**» (Лк. 2,34). І справді, від самого початку Ісус Христос був «предметом сперечання» і незгод.

Деякі історики вбачають у добі Константина лише формальне навернення мас до християнства, адже саме тоді до Церкви буквально посунули язичники. І справді, в той період з'явилося багато суто зовнішнього: у містах споруджувалися розкішні храми, в них все більш урочисто і пишно правилися богослужіння, а облачення духовенства прикрасили золото і коштовне каміння, суперечки про християнство велися повсюди, навіть на базарах.

Імператор Константин оголошує неділю святковим днем, звільняє церкви і духовенство від податей, надає єпископам право суду... Частина його законів спрямована на привілей Церкви...

Перше, на що наштовхнулася Церква при входженні у світ, були не ті або інші недоліки і недосконалості суспільства і держави, а язичництво. Не зрозумівши сенсу боротьби християнства з язичництвом, не можна по-справжньому оцінити християнство. Язичництво - це не просто поганство, примітивне ідолопоклонство. За ідолопоклонством стоїть дуже сильне і цілісне сприйняття світу,

глибоко вкорінений комплекс вірувань, подолати який було зовсім нелегко. До речі, язичництво повністю не знищено і на сьогоднішній день, через 2000 років існування християнства.

Після тривалого вихолощування християнської самосвідомості з життя суспільства атеїзмом, чимало людей у наш час повертаються до язичницького способу мислення.

Боротьба християнства з язичництвом була боротьбою за душу людини... Подолати язичництво означало не просто знищити ідолів та ідопоклонство у всій його різноманітності... Іноді історики стверджують, що, борючись з язичництвом, християнство сприйняло багато язичницького і перестало бути євангельським богопоклонінням «в душі і істині» (Ін. 4,23). У храмовому благочесті, у вшануванні святих і мощей, у святих місцях, у різного роду реліквіях, у всіх проявах «матеріального» в релігії вбачається вплив язичництва на Церкву і її компроміс з мирським світом заради опанування масами людей. Справді, християнство сприйняло і зробило своїми деякі зовнішні форми язичницької релігії. В цьому немає нічого вартого осуду, бо вічні форми природних релігій при цьому були наповнені новим змістом.

Хрещення водою, релігійна трапеза, помазання оливою, храм - усі ці основні релігійні форми Церква не придумала сама і не створила. Вони вже існували в релігійному житті людства. Від самого початку Церква ніколи не заперечувала зв'язку з природними релігіями, але надала їм іншого змісту і значення.

В історії Європейської цивілізації епоха Відродження здійснила поворот від духовних цінностей до матеріальних. Вперше за весь час з моменту утвердження християнства було відкинута уява про Бога як про Особу, яка посідає центральне місце у Всесвіті і людській історії. Цей історичний період характерний відпущенням на свободу творчих сил людини, духовною децентралізацією, коли всі сфери людської культури стають автономними. Автономними стали державне та економічне життя, наука, мистецтво і вся культура.

В епоху Відродження Західна Церква переживала глибоку моральну кризу. Епоха Відродження є не що інше як звернення людини до матеріальних цінностей, до природи, до античності. Воно і поставило духовне начало в залежність від матеріального. Поява нової свідомості на цьому ґрунті створила юнацьку впевненість людини у собі, у своїх творчих можливостях. Сили людини стали розглядатися як безмежні. Немає меж людській творчості в мистецтві, науці, пізнанні, у державному і громадському житті. Таким чином, епоха Відродження породила епоху гуманізму. Гуманізм стверджує, що людина є дитя природи, створене за природною необхідністю, плоть від плоті і кров від крові світу, який нас оточує, і тому віддзеркалює у собі всі хвороби і недоліки світу. Гуманісти відкинули християнське вчення про первородний гріх і відродили античне розуміння людини як доброї, чудової і розумної істоти. Вони вважали, що повне розкриття людської особистості без будь-якого морального примусу здатне створити прекрасну людину.

Епоха Відродження відзначена також спробою проникнути у надприродний світ, що дістало назву окультизму. Тоді Бога почали розуміти не як Особистість, а як безособовий дух, який виявляє себе у світі. Людина

залишилася єдиною особистістю у Всесвіті. Необмежене прагнення до самозвеличення перенесло її в духовну сферу. Людина почала намагатися проникнути у надприродний світ, щоб оволодіти його силами. Цей рух почався з появою інтересу до античних, містичних вчень. Виникло поняття «людинобожжя», що набуло форми окультизму. Сам термін «окультизм» з'являється в епоху Відродження. Він походить від назви трактату "De okkulta philosophia", написаного в 1510-1512 роках відомим астрологом і містиком Агрипою Неттенгеймським. Тоді ж намагалися сконструювати якусь універсальну містичну релігію.

Окультизм, окрім теорії, включає у себе практичну діяльність, спрямовану на оволодіння надприродними силами. Епоха Відродження сприяла пишному розквіту магії і чаклунства. Астрологами були деякі папи (Юлій II, Інокентій VIII, Павло III). Цей період охопили всілякі марновірства, яким піддавалися всі верстви суспільства, в тому числі вчені і філософи. В епоху Відродження ворожили на трупах, заклинали публічних жінок, виготовляли любовні напої, викликали демонів, творили магичні дії під час закладення будівель, займалися хіромантією.

Окультизм, з'єднаний з деякими східними релігіями, став реальністю і наших днів. Під його вплив підпала та частина суспільства, яка тривалі роки була відірваною від релігії, і тому не має достатніх духовних підвалин. Ці люди не знають історії християнства, тому вони легко стають жертвами окультизму.

Християнство забороняє будь-яку магичну практику. Згадаймо, в Старому Завіті Бог попереджає: «Нехай не знайдеться... такий, хто переводить сина свого чи дочку свою через огонь, хто ворожить ворожбу, хто ворожить по храмах і хто ворожить по птахам, і хто чарівник, і хто чорнокнижник, і хто викликає духа померлого та духа віщого, і хто запитує померлих. Бо гидота для Господа кожен, хто чинить таке...» (Втор. 18, 10-12). На відміну від інших релігій, які тісно пов'язані з магією, християнство розглядає ці спроби проникнути у надприродний світ і навчитися керувати його силами як один із найтяжчих гріхів. З біблійної точки зору магія і окультизм - це спроба людини узурпувати те, що належить Богові.

Реформація прагнула знищити в християнстві язичницьке начало. Вона вороже ставилася до античних, еллінських витоків християнства, заклавши основу такої духовної течії, яка все більше і більше розривала зв'язок з античною красою. Реформація взяла за основу духовного життя лише Біблію, відкинувши Священне Передання і досягнення людської культури, здобуті християнством упродовж майже півторастолітньої історії Церкви.

Радянський соціалізм став породженням революції, матеріалістичним та атеїстичним спотворенням теократичної (християнської) ідеї.

З моменту хрещення Руси-України язичницький період відходить у минуле історії, хоча в наш час рунвіра прагне його реанімувати. (Філарет навіть не відрізняє новостворену "рунвіру" від справжнього українського язичництва. Рунвіра - це монотейстична релігія з культом пророка Силенка, що категорично відмежовує себе від українського язичництва - ред.) З кінця X століття за князювання Володимиром відбулися корінні зміни у всіх галузях життя суспільства. Нелегкою, наполегливою і тривалою була боротьба християнізованого Києва із значною частиною стійкого в язичництві слов'янства... Вся давньоруська література просякнута християнським духом.

Під впливом християнства в Київській державі відбулися важливі зміни в сімейному житті. Вона викоринила такі брутальні звичаї як полігамія, тобто багатошлюбність, викрадення наречених для шлюбу, кровна помста тощо. Від самого початку Церква стала руйнувати родові спілки, побудовані на язичницьких засадах... Церква визнавала законними «невінчані» шлюби, досить поширені серед простолюду.

Після прийняття християнства князь Володимир, за порадою Київського митрополита, відкрив у своїй державі перші училища «на утвердження віри і на учення дітей знатних, середніх і убогих». Вища освіта тоді полягала у вивченні Священного Писання, богослужбових книг і святоотцівських творів. Ні для кого не є таємницею, що Константинополь призначав на Київську кафедру митрополитів-греків, бо Київська Митрополія на той час входила до складу Константинопольського Патріархату.

З проголошенням України незалежною державою почався процес державотворення, який триває, і невідомо поки що, коли він завершиться.(...)

Як християнство бачить наше майбутнє? Світ буде охоплений глобальною кризою. Історія закінчиться другим пришестям Христа. Після зруйнування царства антихриста і Страшного суду. Христос Бог створить нове небо і нову землю ("Новий Єрусалим"- Богосл., 21: 2). У XX столітті християнське бачення майбутнього майже витіснене науковими прогнозами. Для сучасної людини «Апокаліпсис» у кращому разі - алегорія. Вона просто не сприймає такі поняття як «царство антихриста» або «друге пришестя Христа» і розглядає майбутнє як нескінченний соціальний прогрес, що розвивається за чисто земними законами. Слід передусім звернути увагу на те, що людство відчуває наближення межі між історією і чимось іншим. Що буде за цією гранню? Є прогнози оптимістичні і песимістичні.

У виживанні цивілізації повинна і може відіграти головну роль релігія. Уже пропонується якась нова релігія - антипод християнства. В останні десятиліття на Заході сформувався рух, який претендує на роль такої релігії. Цей рух одержав назву «Нью Ейдж» (нова ера). Він базується на східній містиці. Нова релігія «Нью Ейдж», як і східна містика, сповідує безособовість Бога, божественність людини, вчення про перевтілення. Безперечно, всі ці основні постулати нової релігії чужі християнству і до добра не приведуть.

Уявлення про те, що є абсолютна істина, обов'язкова для всіх, сьогодні просто не сприймається. Відмова від поняття «істина» як категорії мислення торкнулася навіть точних наук, не кажучи вже про філософію і релігію. Тому й думка про те, що тільки одна релігія містить у собі істину, здається сучасній людині просто нісенітною.

Більше того, претензія на володіння абсолютною істиною сьогодні вже здається небезпечною. Багато хто вважає, що нам слід відмовитися від претензії на абсолютну істину у суперечних світоглядних питаннях.

Але християнство - інша справа. Воно наполягало і наполягає на своїй винятковості, як релігії Богоодкровенної, і розглядає всі інші релігії як хибні шляхи до Бога. Сьогодні це теж не завжди популярне. В очах деяких сучасників християнство програє східній філософії, що розглядає всі релігії як різні шляхи до однієї істини. Такий світогляд здається привабливішим сучасній людині, бо він начебто може об'єднати наш роз'єднаний світ. Сучасна людина втратила здатність вірити у догмати. Вона схильна прийняти якусь доктрину на основі логічних доказів або відчуттів.

Бог для християн є об'єктивною реальністю, хоча довести Його існування або сприйняти Його органами почуттів неможливо. Тому християнство пропонує шлях пізнання Бога через віру.

Астрологічні прогнози по телебаченню, «контакти з пришельцями», книги з чорної і білої магії в кіосках - це теж одного поля ягоди зла. Здобута свобода і успадкований духовний вакуум, викликали до життя потужну хвилю цікавості до надприродного. Але це надприродне далеке від церковної релігійності. Сьогодні люди якщо і виявляють інтерес до релігії, то намагаються обрати не догмати Біблії, які вимагають покаяння, а те, що вражає уяву, розкриває екстраординарні здібності людини чи дає фізичне зцілення.

Церква негативно ставиться до всіх видів окультизму. Багато хто бачить у цьому неприйнятті лише прояв догматизму. Це не так. Насправді причина такого ставлення глибша. З християнської точки зору, окультні знання - це заборонений плід. Прилучення до них пов'язано з небезпеками для духовного і душевного здоров'я. Варто хоча б згадати недавню історію з псевдорелігійним «Білим братством». Подібних (християнських! - ред.) течій у наш час з'являється, на жаль, багато.

Людство віддало перевагу тілу і матеріальним цінностям. Все духовне посіло другорядне місце в житті і діяльності людей. У зв'язку з цим виникає запитання: як ставиться християнство до матеріальних цінностей, чи не відкидає їх зовсім? Вся попередня історія християнства свідчить: Церква не відкидає і не може відкидати матеріальні цінності, тому що Бог є Творцем всього матеріального, якщо Бога не будуть люди сприймати як особистість, а тільки як безлике божество, розлите у всесвіті, то у третьому тисячолітті наша цивілізація піде шляхом самознищення. І від людства залежить, який шлях обрати у III тисячолітті.

(Друкується за брошурою: Патріарх Філарет. Різдво Христове та його онтологічне значення для людства. - К., 1998. - 54 сторінки).

Англійський монах Боніфеїс (VIII ст.) рубав священного дуба в Німеччині на доказ безсилля язичницького Бога Тора. Однак, кара не обминула цих злощинців: згодом Боніфеїс і 50 його місіонерів були забиті фризами-язичниками, і Христос був безсиллий їх захистити.

БЮРОКРАТИЧНА ВІДПИСКА
(зберігаємо стиль і орфографічні помилки оригіналу)

Голові національно-культурного товариства «Світовид» Богороду А. В.

За дорученням Київської міської державної адміністрації в управління охорони пам'яток розглянуто Ваш лист щодо перенесення статуї Світовида (копії Збруцького ідола) на територію, прилеглу до Музею історії України. Старокиївська гора (детинець давнього Києва) з кінця X ст. стала тим осередком, звідки потужні імпульси нової християнської ідеології сягали інших земель Княжої держави. Київський детинець, центром якого була Десятинна церква, був найбільш насиченим пам'ятками ранньохристиянської культурної архітектури. Тому експонування в цьому районі копії язицького ідола буде недоцільним та етично некоректним, особливо на фоні відтворення такої християнської святині як Михайлівський Золотоверхий монастир.

Встановлення Збруцького ідола на місці капища, відкритого В.Хвойкою 1908р., категорично неможливе, оскільки сама пам'ятка потребує додаткового дослідження, окрім того, в подальшому можлива його консервація та експонування in situ як частини Національного історичного музею України.

Вважаємо, що експонування статуї Світовида в Києві можливо:

1. В експозиції майбутнього Церковно-археологічного музею.
2. В тих місцях, де були віднайдені язицькі (дерев'яні) ідоли, а саме, по вул. Оболонській 25 та Малопідвальної 29.
3. Враховуючи велику роль в язицьких вірованнях давніх слов'ян джерел, дерев, дібров, було б науково обгрунтованим встановлення статуї на березу Дніпра.

Начальник Р.Кухаренко

ЗВЕРНЕННЯ

Президенту України п. Леоніду Кучмі
Комісії Верховної Ради України з питань культури та духовного відродження
Редакції газети «Голос України»

Високоповажний пане Президенте! Високоповажні панове державні діячі!

У травні 1998 року в столиці України було повалено статую Світовида (копію статуї унікального слов'янського Бога, знайденої в 1848 році в річці Збруч). Ця статуя прикрашала сквер Софійського майдану близько трьох десятиліть і входила до екскурсійних маршрутів столиці. Нині, коли у всьому світі відроджуються етнічні форми релігії, статуя вже набула не тільки культурно-історичного, але й культового значення. Варварське повалення статуї на догоду іноземним фірмам, котрі будують тут готель, рівнозначне злочинам середньовічної інквізиції і може набути негативного міжнародного розголосу. Інформація про цей акт вандалізму вже прозвучала на Світовому Конгресі Етнічних Релігій 23 червня 1998 року після того, як на численні вимоги громадян уряд прореагував негативно (звернення до віце-прем'єр-міністра п. Валерія Смолія, начальника Управління охорони пам'яток історії, культури та історичного середовища п. Руслана Кухаренка, голови Київської державної адміністрації п. Олександра Омельченка закінчилися формальними відписками).

Не зважаючи на 2000-літнє існування християнства, статуї античних Богів дбайливо зберігаються у всьому світі. Нині немислиме подібне збиткування над статуями Зевса чи Афін в Греції, язичницькими статуями в Японії чи нашим же Світовидом у Польщі. Невже уряд незалежної України допустить таке святотатство в історичному центрі своєї столиці?

У зв'язку з цим наполягаємо на вирішенні таких питань:

1. Повернення пам'ятника на його місце в сквері Софійського майдану.
2. Покарання осіб, причетних до цього акту вандалізму.
3. Надання події всенародного розголосу через засоби масової інформації.

В разі негативного вирішення або nereагування на наш лист, ми будемо звертатися до міжнародних організацій з проблем релігійної свободи та прав людини.

Звернення підписали: Голова Громади українських язичників «Православ'я», канд. філос. наук **Галина ЛОЗКО**; Голова НКТ «Світовид» **Анатолій БОГОРОД**; Старший проповідник Громади Українських Язичників м. Гамільтон (Канада) **Мирослав СИТНИК**; Голова Громади Українських Язичників м. Ешвил (США) **Григорій РЕКУХА**; письменник **Іван БІЛИК**; Проповідник Харківської Громади Етнічної Віри **Богдан ФІК**; Голова ДСУ, Президент історичного клубу «Холодний Яр» **Роман КОВАЛЬ**; заступник Голови Шевченкового Братства України **Микола ШЕВЧУК**; завідувач кафедри фітотерапії Київського медуніверситету, академік **Євген ТОВСТУХА**; поетеса **Наталка ПОКЛАД**; зав. відділом газети «Молодь України» **Олександр ПІСКУН**; редактор журналу «Пасіка» **Василь ПЕТРУША**.

СПІЛКА «ІНКВІЗИТОРІВ» ЧИ ЕКЗЕКУЦІЯ НА МЕЖІ ТИСЯЧОЛПЬ

Спілка композиторів України виключила зі своїх членів молодого композитора Сергія Ярунського за його філософські та релігійні погляди.

22 травня цього року Україна відзначала свято - День перевезення в Україну праху великого українського мислителя, письменника і провідника Тараса Григоровича Шевченка. Біля його пам'ятника міліція ліниво спостерігала за святково вбраними людьми і концертними колективами, які виконували пісні на слова Великого Кобзаря після традиційних промов відомих діячів.

І хоча, на перший погляд, нічого неймовірного не відбувалося - нікого вже не ганяли "омонівськими" палицями, не переслідували "есбеушники", не обзивали "бендеровцями", але поруч від місця святкування, на Пушкінській, відбувалася подія епохального значення. В залі засідань Спілки композиторів розігрувався сценарій свого "свята": ставилося питання про виключення з членів спілки молодого композитора з ідеологічних і релігійних міркувань: "Як ви ставитеся до рунвіри?", "Як ви ставитеся до фашизму?", "Як ви ставитеся до сатанізму" - наполегливо запитували присутні в залі "підсудного" Степанюка.

Останні процеси проти ідеологічних "злочинців" влаштувалися близько тридцяти років тому, в часи, коли спілка виконувала активну роль в поширенні через музику і мистецтво комуно-соціалістичних ідей і безцеремонно розправлялася з усіма "несоціалістичними" елементами і несвідомими композиторами. Звичайно, подібні завдання виконували усі "спілки", які створені більшовиками-комуністами для потреб будівництва комунізму. І компартія не забувала про своє "дитя". Пільги сипалися як "манна небесна" на слухняних композиторів: вони отримували квартири в престижних місцях столиці, кабінети для роботи, першокласні інструменти і найкращі зали для виступів; їхні твори поширювалися величезними тиражами і входили в репертуари професійних і самодіяльних колективів. Вони мали свою базу відпочинку за межами Києва тощо.

Але часи змінилися. Змінилися також ідеологічні "пастори". Тому треба було швидко змінювати орієнтири. Коли занепав "більшовицький комунізм", його місце зайняв "християнський комунізм", і слухняна спілка перейшла від масового творення комуністичних "ленініан" до творення християнських літургій: бравурний пафос комуністичних "перемог" заступила християнська жалоба і поховальні настрої в музиці.

Професійні симфонічні оркестри і оркестри народних інструментів ніби показалися: сум і жалоба з шаленою швидкістю наповнював їхні репертуари, а камерні і хорова (світські) колективи наввипередки почали змагатися із спеціальними церковними хорами і "хорланками" в тужливості виконання християнської класики. І вже здавалося, що ця творчість стане основною і єдиною в діяльності митців, і що сучасні композитори своїми творами навмисно готують наших людей до "другого пришествя" і "страшного суду"...

Та в усі століття Боги дарувало суспільству поодинокі уми, які ніколи не ставали заручниками тимчасового масового психозу і фанатизму, а сміливо пропонували масам свої оригінальні, неординарні думки: чи то у вигляді прозових творів і трактатів, чи то - художніх передбачень, які примушували суспільство повернутися до здорового глузду і нормального способу життя.

Але в кожному суспільстві і в кожній країні знаходили-

ся ті сили, які відчайдушно поборювали всіх мислячих і творчих людей, ламаючи їх морально і матеріально, примушуючи їх мислити в межах загальноприйнятих понять.

Подібне сталося і в Спілці композиторів. Ім'я ще зовсім невідомого молодого композитора Сергія Ярунського (Степанюка) - автора таких язичницьких творів: "Богиня Мокоша", "Дідів день", "Пісня птаха Гамаюн" і "Святилище" - поновило чорні списки Спілки. Що ж інкримінувалося молодому митцю?

А події склалися так. 16 квітня в приміщенні Будинку вчених відбувся музичний фестиваль "Музичні прем'єри сезону". І хоча це був передпасхальний день - страшний четвер, коли християнська церква відбувала останні дні строгого сорокаденного передпасхального посту, проголошуючи заборону "співати, танцювати, музикам грати, справляти весілля...", християнізована Спілка композиторів влаштувала фестиваль творів сучасних композиторів і не дуже переймалася тими традиційними заборонами церкви. Більше того: "Музичні прем'єри сезону" тривали протягом цілого тижня...

І ось оголосили антимесіанський твір з чудернацькою назвою "Гидота". Твір мав дещо довшу назву, але організатори залишили лише перше слово...

Коли на сцену вийшло 12 виконавців з музичними інструментами, то ніхто не поспішав ототожнювати їх з 12 апостолами християнства, доки на сцену не вийшов автор твору, який почав відтворювати уявні рухи і поведінку самого Ісуса Христоса. Непідготовлені і непопереджені виконавці почали діяти на сцені за передбаченим планом митця-психолога. І коли, керовані власним сумлінням, виконавці залишили сцену, Сергій виголосив монолог, в якому висловив власну тверезу думку про науку великого юдейського революціонера, думки якого потрясли чимало народів і націй та й досі ще їх потрясають:

"Не подумайте, що Я прийшов, щоб мир на землю принести, - Я не мир прийшов принести, а МЕЧА! Я прийшов порізати (посварити) сина з батьком, дочку з матір'ю, невістку із свекрухою. (...) Бо, хто більше, як Мене, любить батька чи матір, той Мене недостойний. І хто, більше як Мене, любить сина чи дочку, той Мене недостойний!" (Матвія, 10, 34-37).

"Чи ви думаєте, що Я прийшов мир дати на землю? Ні, кажу вам, але поділення! Я прийшов вогонь кинути на землю, щоб він уже палає!" (Луки, 12: 51, 49).

"Кожен, хто за Ймення Моє кине дім, чи братів, чи сестер, або батька, чи матір, чи дітей, чи землі - той успадує вічне життя." (Матвія, 19, 29).

"Хто не знаєвдить батька й матір, дружини і дітей, синів і дочок, а до того ж і своєї душі, то й не може бути моїм учнем" (Луки, 14, 26). **"Хто не зі Мною, той проти Мене!"** (Матвія, 12, 30).

Чи могла в свій час це виголосити здорова людина і чи взагалі могли протягом двох тисячоліть сповідувати таке розумово здорові люди і суспільства?..

Після цього Сергій почав палити перезняті на ксероксі сторінки Біблії, на якій містився найстрашніший геноцидний, людиноненависницький зміст:

"Сім народів, численніших та міцніших від тебе, дасть Господь, тобі, то ти їх понищиш... і не будеш до них милосердним" (5М. 7, 1-2);

"Тільки з міст тих народів, які Господь, Бог твій, дає тобі на володіння, не залишиш при житті жодної душі, бо конче винищиш їх" (5М. 20, 16); "Коли Господь, Бог твій, повигублює народи, і ти повбиваш їх, і осядеш по їхніх містах та по їхніх домах..." (5М. 19, 1), і в яких містяться заповіді християнського Бога, що поширюють серед християн крайню ненависть і нетерпимість до релігій інших народів: "Стережися, щоб не склав ти угоду з мешканцями тієї землі, куди ти входиш. Ви їхні жертвовники поруїнуєте, а їхні камінні стовпи Богів потроцитьте, а їхні святі дерева повирубуйте!" (2М. 34, 12-13)...

Ошелешені побаченим і почутим, члени фестивалю вже планували розправу над молодим "сретиком". Більше місяця в Спільці на різних рівнях обговорювали цю подію, шукаючи традиційної однакості в своїх рядах. Зрозумівши, що прихильників християнства - більшість, керівники Спільки насмілилися організувати "екзекуцію" над молодим митцем і не помітили, як започаткували новий етап християнських розправ над інакочисливими та інакочисливими.

І пригадалися часи інквізиції, коли "орденом" вирішували: кого стратити на вогні, а кого "відлучити від церкви". Подібні думки на своїх збіговиськах неодноразово висловлювали і деякі члени мистецької Спільки.

Та 22 травня - в день пам'яті Тараса Шевченка, відлучали вже не від церкви, а від Спільки. І судили ті, хто ще 15-20 років тому готові були судити за будь-яку причетність до християнства. Тепер вони взялися судити молодого композитора не за гармонійне розміщення нот і знаків в партитурі, а за власні думки і позицію неподібну до їхньої. Спілька ожила: вона знову почала займатися своєю традиційною діяльністю, започаткованою в комуністичні часи, - контролем за творчістю композиторів і спрямуванням її у загальноновизначене ідеологічне русло, перетворенням творчості композиторів у слухняний інструмент пропаганди ідей, але вже християнських.

Яким же законом керувалися «спільчани», організуючи цю сучасну «інквізицію», і яким би було покарання, якби існували колишні методи розправи християнської інквізиції? Забули нащадки славних колись скомострових, гудочників і гусельників, як жорстоко християнство нищило всю музичну культуру і всі музичні інструменти в Русі-Україні і в усіх країнах. Етнограф О. Афанасьєв наводить в своїй праці «Поэтические воззрения славян на природу» запис одного іноземного мандрівника Олеарія, який на власні очі бачив, як з кожної хати насильно відбиралися усі народні музичні інструменти і під проводом місцевого попа п'ять возів переповнених інструментами спалили на майдані як «зброю Диявола». Вся музична інструментальна творчість нашого народу й досі вважається «сатанинським, бісівським» дійством, а всі народні інструменти можна при нагоді і бажанні побачити на стінах майже кожної церкви в картині Страшного Суду. Вся музично-інструментальна і танцювальна творчість українського народу й досі вважаються проявами сатанинства, і ви їх ніколи не побачите в церкві під час виконання церковної «духовної» музики. Ніколи не побачите і не почувте. Вся народно-музична і інструментальна культура нашого народу й досі не реабілітовані сучасною ортодоксальною церквою і продовжують вважатися «зброєю Диявола», а виконання інструментальної музики - порушенням християнських норм поведінки.

Забули ортодокси від музики, що в нашій державі нікому не забороняється сповідувати ту релігію і той світогляд, які найбільше відповідають потребам і сумлінно окремо взятого громадянина України, а право на "свободу совісті" ніхто ще не віднімав, хоча неодноразово державні структури злочинно порушували конституційні права українських громадян.

І може подія, яка сталася 22 травня нічого не важила б, але саме вона дала змогу зрозуміти значимість порушень у духовному житті держави: із Спільки композиторів виключають за релігійні погляди. Де є певність у тому, що в цей же час за релігійні погляди не вигнали з роботи ще когось в іншому місці? Саме в цей час, в травні цього ж року "реконструктори" Софіївської площі з дозволу начальника управління охорони пам'яток Р.Кухаренка звалили і приховали від киян рідкісну копію всесвітньовідомого Збручського Світовиди - історичного символу давньої слов'янської релігії...

Якщо керуватися такими поглядами спільчан, то в наш час і поетичному твору Тараса Шевченка "Сон" (Гори мої високі...) не знайшлося б місця в "Кобзарі", зокрема його викривальним правдивим рядком:

**Наробив ти, Христе, лиха!
А переіначив
Людей божих?!
Котилися і наші козаці
Дурні голови за правду,
За віру Христову,
Упивались і чужої
І своєї крові!..
А получчали?... ба де то! -
Ще гіршими стали...**

Цікаво, як би повелися ці новоспечені інквізитори з Великим Кобзарем, якби він проголосив ці рядки під час святкування 2000-ліття християнства?

Що чекати від держави, яка в Конституції проголошує відокремлення церкви від держави, а в дійсності порушує Конституцію України, викидаючи величезні суми з народних податків на відбудову все нових і нових християнських церков і монастирів? І що чекати від мистецької спільки, яка, замість творчих завдань і проблем, береться вирішувати питання релігійні та ідеологічні. Цікаво, що кожен з членів "інквізиційної" ради, голосуючи за позбавлення Сергія Ярунського членства в спільці композиторів, вважав, що достойно захищав не свої власні погляди і вірування, а погляди і честь усіх християн. Ось витяг з протоколу засідання:

"Ухвалили: За публічні дії, що ображають почуття людей... під час концерту-фестивалю... 16 квітня 1998 року... розглянути питання про подальше перебування Степанюка в СКУ згідно пункту 4-7 Статуту СКУ".

Ухвалу і результати таємного голосування оголошував Голова Всеукраїнської Спільки композиторів, комуніст Михайло Степаненко, який представив на фестивалі "Музичні перлини сезону" свій хорівий твір "Отчужен" на церковний текст. Переважна більшість голосуючих взагалі не була на концерті, тому їм довелося визначити свою позицію щодо виключення Сергія Ярунського, прослухавши перекохані і неточні роз'яснення Голови міської СКУ Левка Колодуба, який у минулому створив собі "ім'я" такими творами, як "Жовтнева легенда" і "Слово про Молоду Гвардію".

Таким чином, Спілька композиторів незчулася, як на межі тисячоліть здобула почесну назву "Спілька інквізиторів", бо з цієї скандальної події стало зрозуміло, що вона не спроможеться в нашому демократичному суспільстві зайняти місце провідного творчого осередка, бо намагається перетворити сучасну українську музику в придаток богослов'я, а Спільку композиторів - у службу християнської церкви. Спілька своїми антиконституційними рішеннями і діями зробила спробу переплюнути самого Папу Римського чи Константинопольського Патріарха і вирішила достойно, без вільнодумств у своїх рядах, зустріти 2000-ліття християнства.

Анатолій Починок, музикознавець (Київ)

ВЕЛЕСИЧ

Славнозвісного давньоукраїнського поета Їояна називали "Велесовим онуком". Бог Велес, якого найчастіше знають як захисника багатства, покровителя торгівлі, опікуна домашньої худоби, має ще й інші таємничі здібності як хранитель таємних знань, магичних слів, покровитель поетів. Чедарма книгу з дубових дощочок прийнято називати Велесовою: "Велесові присвячуємо оцю книгу, Богові нашому, бо в ньому є приближище і сила" - так починається 16 дощечка. Рубрика "Велесич" надає свої сторінки поетам-українцям, рідновірам-язичникам минулого і сучасного.

Іван ФРАНКО

ХРИСТОС І ХРЕСТ

Серед поля край дороги
Стародавній хрест стоїть,
А на нім Христос розп'ятий
Висів тож від давніх літ.

Та з часом прогнили цвяхи,
Вітер хрест розхолітав,
І Христос, вгорі розп'ятий,
Із хреста на землю впав.

На живім природі лоні,
Змитий з крові, ран і сльоз,
Серед запаху і цвітів
Сумирно спочив Христос...

Та якісь побожні руки
Спать йому там не дали
І, хрестячись, з-поміж цвітів
Знов угору підняли.

Та, нових не мавши цвяхів,
Щоб прибити знов Христа
Хоч з соломи перевеслом
Прив'язали до хреста...

Силуються понад людськість
Будь-що-будь піднять Христа.
І, хоч брехні перевеслом,
прив'язали до хреста.

Борис ГРІНЧЕНКО

ГАРМОНІЯ

З'єднавшись піп з поліціантом,
Народ в заліза у тяжкі
Взяли й любенько порядкують
Івана Лютого синки.

Цей молитви співа й побожно
Благословля народ хрестом,
А той шмагає на всі боки
Людей довжезним батоном.

Народ задурений, в тумані
Нерозрізня обох тих рук,
Не розбира, де хрест, де пуга -
І хрест цілує, і канчук.

Святії співи і кадило
І рука ляска, б'є когось,
На споді стогін,— все укупі
В одну гармонію злилось.

(Грінченко Б. Твори в 2 томах.-
Т. 1.- К., 1963. - С. 132)

(Франко І. Твори в 20 томах. -
Т. 15.- Ч. 1. Скорочено)

ЗОРЕСЛАВ

ВОЛОДИМИРУ

Поставили тебе на п'єдесталі
Обличчям до Дніпра з хрестом в руці,
Щоб ти дививсь в згвалтованії далі,
Бо потопив минуле у ріці.

Ти добре знав, що русичі-правнуки
З усіх кінців великої Русі
Терпітимуть страшні нестерпні муки
За вчинок твій і злочини усі?

Ти знав, що прийдуть вороги погані
І на священній Київській горі
Поставлять хрест і заживуть в пошані,
Отруять воду в чистому Дніпрі.

І скажуть нам: «Нема вже України!
І вам любити Батьківщину гріх!»!
Тебе ж з металу вилили - не з глини,
І нарекли «святим» усім на сміх.

Зловісно радуйся руїнами навколо,
Що нам приніс твій хрест, меч і вогонь.
Але дивись і хмурь немудре чоло,-
Колись ти впустиш хрест з своїх долонь!

(Австралія)

Антоніна ЛИТВИН

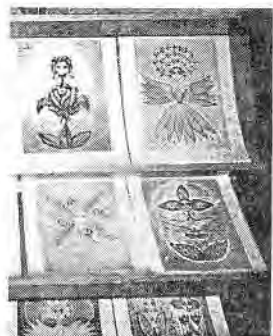
викладач народознавства і поетки Стрітівської Кобзарської Школи, народна художниця, яка все своє життя присвятила відродженню української духовності

Україно рідна, краю мій коханий,
Скільки в тобі чарів, скільки в тобі див?
Чому ж твої Пращури названі
«погани»?
Хто то і навіщо так їх охрестив?

Хто налив у душі правнукам отрути,
Щоб сквернити рідній матері чоло?
До якої дикої довели нас скрути,
Що зректись коріння роду довелось?

Де взялось облудне і підступне вчення,
Що лише до смерті тут душа твоя?
А тоді забудеш рід свій і наймення
В іншому народі буде твоє «Я»...

Скільки б не судилось бути за людину
І вертати дух свій у земне буття -
Знов прилину в рідну Україну,
Йй віддам до краплі все своє життя!

ПРЕДКИ ВІЛЬНОЛЮБИ

Хто ви, Предки мої, вільнолюби?
Чом і ймення забрали у вас?
Хто настирно штовхає до згуби
Ваші думи, пісні і слова?

Де сховали джерела таємні
Невмирущого духу свого?
Плюндрували свої й чужоземні -
Та ніхто не зміг знищить його.

І коли віднайдеться стежина,
Що до рідних скарбів приведе?
І чи знатимуть діти України
Батька-матір обличчя святе?!

Ну, куди приведе нас дорога
За чужими богами услід?
Рідні очі забутого Бога
Ледь зоріють крізь марево літ.

Як зірвать віковічне закляття,
Що наш Дух предковічний гнітить?
Ким заковані Доля і Щастя,
Що вели нас у дивні світи?

Встань, прокиньсь, Громовержцю Перуне!
Твій Вогонь у біді допоможе:
Оживуть скам'янілі струни!
Повернись до нас, Рідний Дажбоже!

Андрій НІМЕНКО

ТО НАШІ ПРА-ПРА-ПРА

Мов кам'яний Прабог,
В своїй безмовності
Ховає таємницю сивих літ
Гомер древлянський
Мовчазний...
Схилились перед ним:
Великий Луг, і Дике Поле,
І тирса степова,
І скіфська баба,
Чумацький шлях, що вився від порогів
До Неба над молочним сивим степом...
Передісторія,
Прадавній світ слов'янський.
Вдивляйтесь пильно, прислухайтесь;
то наші пра-пра-пра...

ВІРЮ У СОНЦЕ

Вірю у Сонце,
Що буде вставати і гріти землю.
Вірю у жінку,
Що буде народжувати дітей.
Вірю у ниви,
Що будуть завжди плодоносити.
Вірю у руки,
Що будуть творить, будувати,
Вірю у будучину України.

Юрій-Ярун МОТРОНЮК

НЕ НАЗИВАЙТЕ ВИ ЧУЖИНЦЯ БОГОМ

Стоять церкви, немов гриби отруйні,
Пархатий ангел Київ стереже...
Невже ми з вами всі тупі і дурні,
Що, як своє, сприймаємо чуже ?!

Невже ми не прозріли анітрохи?
Чи то вже рабства й чужини тавро,
Що сліпо віримо в чужого бога
І в те, що дасть він щастя і добро?

Не дасть, не дасть, бо він - єврей, ви ж - "гої".
Та й зовсім він ніякий і не Бог.
Тож думайте своєю головою,
Чи мозок ваш зовсім уже усох?

Не називайте ви чужинця Богом.
Бог - наше слово, рідне, не чуже.
Вертайтеся до рідного порога,
Де Рідний Род оселю стереже,

Де всі Боги єдині у Сварозі:
Дажбог, Стрибог, Мокоша і Перун,
Де Велес грає на сопілці й кобзі,
Торкаючись чарівних, срібних струн.

20 квітня 1998

НАША НАШЕХ ПРЕДКІВ

26 вересня - Осінній Світовид

Галина ЛОЗКО

ТВОРИТЬ СВІТОВИДУ СЛАВУ ВСЯКУ!

Вчення Рідної Віри про Світовиди повідав нам великий Волхв Володимир Шаян у своїй праці «Найвища святість». Він також докладно описав слов'янські святині Світовиди в Арконі, Ретрі, Штетині, Юмні. А через десять років після його смерті археологи відкрили Святиню Світовиди у нас в Україні. Образ Світовиди зберегли для нас води річки Збруч, де ще в 1848 році була знайдена його статуя, висічена з вапнякового каменю. Аж через 144 роки після цієї знахідки археологи відкрили те місце, де була святиня Світовиди, і звідки християни в XI столітті викинули цю священну статую, втпивши в річці. Мабуть так само, як і за Київським Перуном, бігли люди за Світовидом і, плачучи, благали: «Видибай, Боже!». І Бог Світовид справді видибав, щоб подати нашому народу добрий знак - знак воскресіння Рідної Віри і повернення до Рідних Богів.

Неподалік від місця знайдення статуї стоїть гора Богит, сама назва якої свідчить про місце святині. В 1984 році тут проводилися археологічні розкопки, які виявили городище на вершині гори, укріплене валами. Дослідники вважають, що святиня почала діяти в скіфсколотський час (близько VII ст. до н. е.) і продовжувала існувати ще понад сто років після офіційного прийняття християнства, тобто всього 18 століть. Основна конструкція святилища, вірогідно, була оновлена в IX - X століттях. Віддаленість від центрів поширення

християнства і зміцнення укріплень саме в час християнізації вказує на те, що Святиня Богит була однією з останніх твердинь Рідної Віри в Україні-Русі.

Територія святилища овальної форми завдовжки 300 і завширшки 100 метрів, поділена на три частини: біля східного входу була передхрамова площа; посередині - тре-

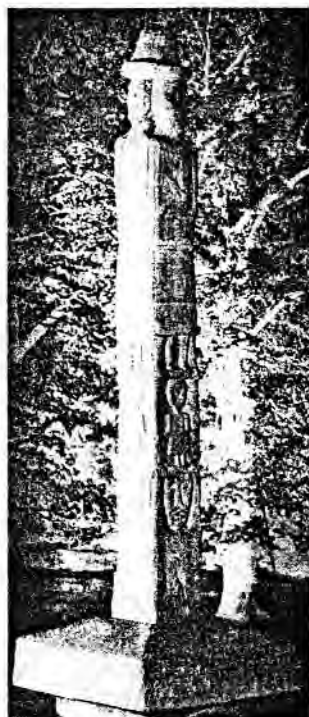

бище, оточене валами з прилягаючими до них крупними будівлями. За ним, на самому розі гори, на підвищенні знаходилось капище, обгороджене внутрішнім валом. Всередині капища була розташована вимощена каменем восьмипелюсткова зірка, близько 15 метрів діаметром, в центрі якої була квадратна яма, де стояла статуя знайденого в Збручі Світовиди. Самі приміщення храму (хороми) могли вміщати близько 500 - 600 вірних, які приходили на Богослужбу. На території святилища знайдено два поховання, що, можливо, належали священнослужителям храму, яких за давнім звичаєм ховали біля святині.

Світовид - всеобіймаючий Бог Всесвіту. Символіка його образу логічна і проста, а водночас і багатозначна. Цілий пантеон Рідної Віри в одній статуї! Три яруси Всесвіту: Нава, Ява і Права -

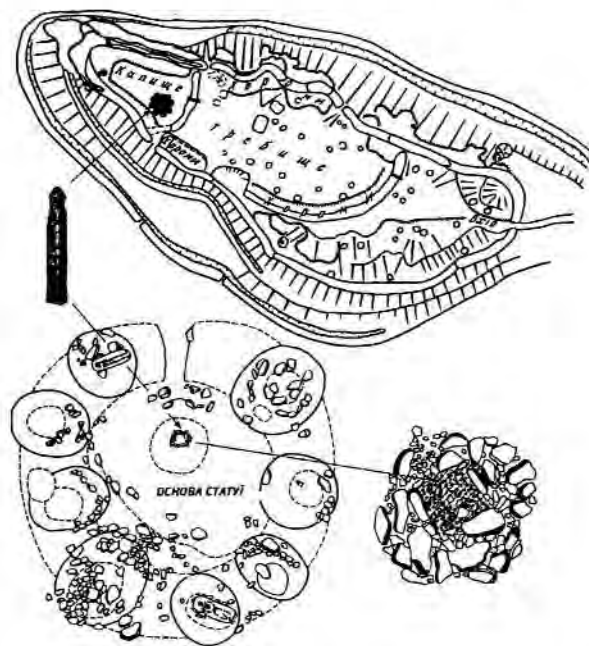
Вгорі: Світовид Київський (копія).

Внизу: Оригінал статуї Збруцького Світовиди в Краківському музеї (Польща).

минуле, теперішнє і майбутнє - те саме Дерево Життя. Все це зображено п'ятьма Божественними постатями, які уособлюють: світ Прави - Мокоша, Лада, Дажбог і Перун та світ Нави як коріння Роду - триликий Велес; а також світ Яви позначений чотирма людськими постатями - двома жіночими (під жіночими Богинями) і двома чоловічими (під чоловічими Богами). Статуя також має символічні деталі: ріг (добробут, родючість) в руках у Мокоші, обручка (любов, шлюб) в руці Лади, Сонячний знак на плечі в Дажбога, меч і кінь на подолі у Перуна, дитина поруч однієї з жінок ярусу Яви, що розміщена під Мокошою. Вченим вдалося встановити, що орієнтація статуї Світовида була строга щодо чотирьох сторін світу: обличчя Мокоші повернуто до входу в капище (на північ); Дажбог повернутий на південь, біля нього ж розміщено головний жертвник; Перун - на захід; Лада - на схід. Все це засвідчує універсальність слов'янського Богознавства і культового мистецтва наших Пращурів. Ще одна суттєва деталь, яка чомусь досі залишається маловідомою для наших рідновірів, - те, що статуя Збруцького Світовида була пофарбована в червоний колір - символ любові, родючості і краси. Залишки фарби добре збереглися на оригіналі статуї, яка нині зберігається в Краківському Археологічному музеї.

Статуя Збруцького Світовида - рідкісна знахідка, оскільки подібних статуй майже не знайдено по всій Слов'янщині, хоча описи їх, як бачимо з праць Володимира Шаяна, збереглися до наших днів. У балтійських слов'ян у Воліні (Польща) знайдено дерев'яне зображення у вигляді ручки з чотириликою головою, назване археологами «Маленьким Світовидом». Це атрибут Волхва, який використовував-

План Святині на горі Богит та місця, де стояла статуя Бога Світовида, знайдена біля села Личківці Гусятинського району на Тернопільщині.

ся для благословення людей під час молебнів. Подібні статуї були відомі в балтійських народів, але не збереглися, бо були дерев'яними. Ці прекрасно вирізьблені образи Богів були спалені войовничими хрестоносцями. Символами Світовида, як і Сварога, є рівнобічний хрест, свастя (сварґа), різні чотирипроменеві чи квадратні узори.

Святість Світовида пов'язана насамперед з ідеєю народження світла, а отже, ідеєю народження всього живого на Землі. Недаремно Світовид отожднювався з Родом, Богом-Отцем, Богом-Творцем. Віра в Рода-Світовида з'явилась у наших Пращурів, вірогідно, в епоху бронзи, коли посилювалась роль чоловіка, батька, голови роду. В народі й досі вважають його причиною зародження життя: Род «вдмухує в людину свій дух», «Род, сидючи на воздусі, мече на землю грудки і з них народжуються діти». Рода завжди супроводжують Рожаниці, які дають новонародженому долю. Дослідники ХХ століття (переважно атеїсти) недооцінювали роль Рода-Світовида, вважаючи його лише «духом-покровителем сім'ї, персонажем нижчої міфології». Таке приниження найвищого слов'янського Бога Всесвіту виправдовувалося стереотипами мислення, посіяними християнською пропагандою. Наш Волхв Володимир Шаян вперше науково і теологічно обґрунтував значення Світовида (Свантевита) у Вірі наших Пращурів і дав нам ключ до розуміння його Божественної сили.

Найпростіше ж народне пояснення імені Світовида: «світло видіти». Світло понятійно пов'язане із видимістю, баченням, зором (побачити щось можна тільки за наявності світла). Літнє свято Світовида припадає на середину червня, коли найбільше проявляється родюча сила землі в рослинах. Воно святкувалося переважно між Русаліями й Купайлом. Зафіксована в етнографічних записах дата - 15 червня. Прихід Світовида на землю супроводжується першими ягодами, плодами, овочами, в чому проявляється його зв'язок з Родом у рослинному світі. Активність літнього Світовида поступово спадає до осіннього рівнодення, коли відбувається прощання зі Світовидом, який на зиму відправляється на відпочинок. Після нього починається найтемніша частина року - Корочун, який пануватиме до Різдва Божича. Взимку пануватиме Велес, а навесні - Ярило. Такі головні покровителі чотирьох пір року. Звичайно, існують ще й інші назви періодів, місяців, свят, пов'язані з багатоіменністю Божественних проявів Природи.

Тепер розглянемо слов'янські народні звичаї, пов'язані з культом Вида (Світовида), які існували в сербів, хорватів, болгар, поляків, українців та ін.

Увечері напередодні літнього свята збирають цілющі трави, особливо відомі в лікуванні очей: «видова трава», вид, видац, видовача, видовиця, різні види дивовиці, очанку, білозір та ін. На світанку заварюють ці рослини і вмиваються ними. Далі виходять зустрічати Сонечко, молячись так: «Вид - Видів день! Що очима бачу, те все вмію робити!». Повернувшись додому, починають роботу обов'язково

звертаючись до Світовиди: «Дивись, Вид, як я працюю!». Обов'язковим обрядом цього свята є ритуальне провітрювання майна, винесення його на сонце (одягу, білизни, килимів, хусток, рушників, усього, що в давнину зберігалось у скрині). При цьому запрошують Вида подивитися на багатство господині. Народ вірить у те, що такий обряд примножить багатство. Такі звичаї досі побутують в українських селах. В ясний червневий день можна побачити, як господині обкладають і обвішують все подвір'я полотном, тканиям, рушниками й хустками. Такий звичай є також і добрим гігієнічним засобом проти молі та інших шкідників. Сонечко добре просушить всі речі, сприятиме кращому їх зберіганню. Подекуди в Україні Світовидові запалюють вогнища, як на Купайла. Видовому вогню надається великої магічної сили як очисному, лікувальному, освячуючому.

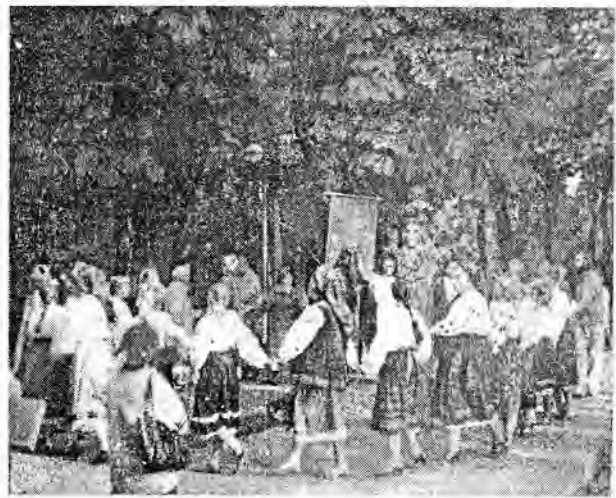
В храмах Світовиди, вірогідно, і в літній час правились служби, приносились треби. Роду-Світовидові, як сонячному Богові Всесвіту, приносять у жертву мед, хліб, молоко. Осінньому Світовиду правлять Всенічну з величезним короваєм з нового врожаю, здійснюють обряд вдячності за родючу силу землі, за плоди й овочі, що вона народила завдяки небесному Вогню, посланому Видом (Дивом).

Як бачимо, Видові свята дожили до наших днів. Хоча вже молодші покоління й не пам'ятають, кому присвячений цей день, але роблять так, як робили наші бабусі й прабабусі. Звичайно, християнські проповідники протягом століть всіляко намагалися викоринити прадавнє предківське свято і його розуміння, але це їм не вдалося. Тоді вони замінили його днем «святого Вита» - нібито християнського подвижника III ст., який нині вшановується в західних слов'ян. На місцях стародавніх храмів Рода-Світовиди, зруйнованих хрестоносцями, вже побудовані церкви й костели «святого Вита». Тож, повертаючись до Рідної Віри Предків, наблизимось до правічного Бого-

розуміння, очистимось над Видовим багаттям, помолимось Світовидові, як і Предки наші молились.

**Творить Світовидові
Славу всяку!
Цей бо очищує
Серце наше.
І ми відрікаємося
Од злого,
А спрямовуємо себе
До доброго.
Бо це є тайна велика:
Яко Сварог є
Перуном і Світовидом,
А ті два перебувають
У Сварозі!**

(Велесова Книга)

Статуя Світовиди у Києві до недавнього часу була місцем паломництва українців-рідновірів. У зв'язку з будівництвом Михайлівського Собору та реконструкцією Софіївського майдану над статуєю вчинено царугу.

ЩО ОЗНАЧАЄ СЛОВО «ЯЗИЧНИЦТВО»?

Від отця Орія (або Ірія, як його ще називали) до князя Діра, за «Велесовою книгою», пройшло тисяча п'ятсот літ (дощечка 6-В). Отже, можемо встановити, що прабатько Ор жив близько 620 р. до н. е.

Ці часи в історії нашої Батьківщини відомі як скіфські. Тоді Скіфія-Руськолунь була сильна і міцна. Пращури отримали від Перуна залізні мечі, якими поборювали всіх ворогів, бо отці славного роду Орового відкидали їх від своїх теренів, і перемагали вони Сирію і Єгипет. Та не послухало плем'я одне Велеса, який вчив «ходити прямо, а не криво», і втратили єдність свою... Так не встереглися від ворогів і потрапили до персів у полон: «... пішли, похиливши голови свої під ворожі бичі, — то бо сильні загопи напали з трьох сторін».

Довго тривали літа рабства, але настав той

день, коли руси вирвалися з полону. Перси ж не гналися за ними, лише сказали: якби руси вірили в своїх Богів, то їх не приневолили б.

Волхви повідомляють у «Велесовій Книзі» про те, що, перебуваючи в неволі, «наші Отці одні хомути носили і ніяк не звалися інакше, як язичники» (доц. 6-Г). І тому Богами були збережені.

Тут Віщуни подають нам, їхнім нащадкам, урок патріотизму і любові до рідних святинь: «Ми — нащадки Славуні і маємо бути горді, і не шкодуємо життя... І краще маємо зникнути, але ніколи не бути в рабстві, й не поклонятися богам чужим» (доц. 6-Г).

Саме на цій дощечці ми вперше зустрічаємо слово язичники, яке через нав'язувані тисячоліттями стереотипи мислення наш народ не може розціню-

вати однозначно. Скільки разів доводиться спостерігати навіть серед свідомих українців-рідновірів якийсь атавістичний страх або й зневагу до цього слова. Постійно чуємо застереження, що нібито так називала наших предків християнська церква і що ми не повинні користуватися цим словом, бо воно нібито має негативний зміст.

Такі й подібні думки позбавлені якогось історичного ґрунту. По-перше, тому, що слово *язик* у давньослов'янських мовах, окрім назви частини тіла і значення «мова», має ще й значення «плем'я, народ зі спільною мовою». По-друге, це поняття у греків має аналог *етнос*, яким користується і сучасна українська наука. Якщо дати повне визначення етносу, то побачимо ширше коло понять, яким окреслюється історія й сутність народу.

Етнос — це спільнота людей, що має спільну територію (рідну землю), спільну мову (рідну мову), спільні родові легенди про власне походження, спільну історичну пам'ять, звичаї й обряди, тобто — рідну релігію. Отже, це слово пов'язане з етнічною (національною) релігією як основою духовної культури кожного народу.

Імперська сутність світових (інтернаціональних) релігій виявилась, у першу чергу, в термінології. Християнство активно впроваджувало слово «поганство», яке справді має негативний емоційно-оцінний відтінок, з метою зневажити, принизити національну віру завойованих ним народів.

Нині застосування цього слова є ознакою низького рівня культури людей, адже воно не може вважатися нейтральним науковим терміном. Слово «поганство» з філологічної точки зору є вульгаризмом, тобто грубим словом неосвіченої людини, яке межує з лайливою лексикою.

Через офіційне впровадження цієї кальки з латинського *paganus*, більшість іноземних мов перекладають слово *язичництво* саме цим вульгаризмом. У цьому також слід вбачати наслідки політики «злиття культур» (читайте — релігій, етносів), коли тільки світові інтернаціональні релігії вважаються достойними, а всі народні етнічні віри є чимось меншшарватисним, зневаженим.

На одній із міжнародних релігієзнавчих конференцій перекладачка вибачалася через неспроможність перекласти англійською назву Громади Українських Язичників «Православ'я», зазначивши, що знає тільки слово *pagans*. Коли я зауважила, що можна перекласти слово *patron* (національна), це викликало велике здивування. Знову спрацювали стереотипи мислення, нав'язані всім народам агресивним християнством.

Тож, звернімось до словника і пригляньмося до слова *язичництво* без християнської упередженості. Новий великий електронний англо-російський словник 1997 р., що містить 250 тисяч слів, подає десять англійських відповідників до слов'янського слова *язичництво*. Наводимо їх разом з перекладом і примітками українською:

1. **heathen** — язичник, неюдей (біблійне); варвар, дикун, неук, невіглас.

2. **infidel** — язичник, невіруючий, безбожник.

3. **pagan** — язичник, атеїст.

4. **paynim** — язичник, мусульманин (зневажливо).

5. **pagandom** — язичницький світ, язичництво, язичники.

6. **ethnic** — представник якоїсь етнічної групи; представник національної групи, що говорить своєю мовою, дотримується звичаїв свого етносу (переважно про національні меншини); тубілець (зневажливо); язичник (релігійне).

7. **heathendom** — язичництво, язичницький світ.

8. **heathenize** — наvertати в язичництво, бути язичником, здійснювати язичницькі обряди.

9. **gentile** — неюдей (біблійне), немормон (американське); язичник (біблійне), ідолопоклонник.

10. **nation** — народ, нація; країна, держава; (-s) народи світу; язичники (біблійне, про нежидів); про американських індіанців; група, шар населення (архаїчне); земляцтво.

Таким чином, цей словник красномовно засвідчує ідеологічні маніпуляції з термінологією, вигідні лише націям-загарбникам (імперіалістам), які прагнуть до світового панування, всіма доступними їм засобами намагаються знищити справжній зміст стародавніх слів і понять. Уважний читач уже звернув увагу на те, що в трьох випадках з десяти слово *язичник* означає нежид, в одному немормон. Впадає в око й те, що в двох випадках дається примітка «зневажливо», а також сім відповідників, що мають негативний зміст: варвар, дикун, невіглас, неук, безбожник, атеїст, ідолопоклонник. Лише один раз із десяти значень вказано, що язичник означає релігійне поняття.

Однак крізь стіну зневаги й презирства до цього ненависного християнам слова, як ломикамінь крізь скелю, пробивається ясний промінь світла — слово *язичник* означає представника якогось іншого (неюдейського) етносу, народу, нації, який (чомусь?) розмовляє рідною мовою і дотримується своїх рідних звичаїв (тобто рідної віри). А таких людей, як нам відомо, ще й нині називають націоналістами. І хоча сучасні українці вже не вважають слово *націоналіст* негативним, надаючи йому патріотичного змісту, але слово *язичник* ще не всі здатні сприйняти як вищий прояв любові до своєї рідної землі і своєї нації.

Язичництво є витоковим, самобутнім феноменом кожної нації, яка себе поважає, воно є водночас і способом її самозбереження, виживання й духовного піднесення. Враховуючи еволюційні процеси в загальному розвитку народів, можемо стверджувати, що язичництво є самодостатньою релігійною системою на кожному історичному етапі життя етносу, якщо воно розвивається природно і без перешкод. Язичництво стало кісткою в горлі лише тим, хто хоче знищити, знівелювати всі національні відмінності, а за ними й кордони держав, щоб утвердити своє світове панування. Пам'ятаймо, що збереження етнічного розмаїття світу — єдиний справжній порятунок людства, бо в єдності різноманітного твориться гармонія Всесвіту.

Галина ЛОЗКО

канд. філософських наук, релігієзнавець

УКРАЇНЦІ!
Читайте і поширюйте
Всеукраїнський язичницький часопис

СВАРОГ

"СВАРОГ" - це патріотичний часопис, що веде непримиренну боротьбу із залишками духовного рабства в Україні.

"СВАРОГ" - це часопис, що пропагує здоровий національний спосіб мислення і життя.

"СВАРОГ" - це часопис українців, про українців і для українців.